HENRIETTE YVONNE STAHL

Lena, fata lui Anghel Margarit

roman

CARTEA ROMÂNEASCĂ

Henriette Yvonne Stahl

Lena, fata lui Anghel Mărgărit

roman

Editura CARTEA ROMÂNEASCĂ

Bucureşti, 1977

Coperta de Emilia Boboia
Portretul de pe copertă de Maria Dima

Corectură [V1.0]: noiembrie 2017

Iar eu te întreb: poate fi înfăptuit
tot binele pământului, dacă
inimile lor ar rămâne josnice?

Capitolul I

Aşezată în plin câmp, numai la câţiva kilometri de Bucureşti, se afla o gară mică de triaj la care toate trenurile, chiar şi cele luxoase, înainte de-a intra în capitala ţării, opreau câteva minute. Nu cobora nimeni, decât numai seara târziu, sau noaptea, cu o lanternă în mână. Vreun impiegat sau muncitor care locuia la gară sau în cătunul din apropiere.

Gara era foarte mică: câteva odăi la parter şi un etaj scund, cu alte câteva încăperi clădite din cărămidă roşie şi chirpici. La parter se aflau birourile mişcării, sus, la etaj, locuia şeful gării cu familia. Gara, sărăcuţă, luminată cu lămpi de gaz şi acetilenă, avea în faţă un peron pietruit, câteva ghivece cu flori şi, mai în lături, o fântână cu pompă din care curgea, victorioasă, apa.

Spre stânga gării, un closet văruit alb, pe care scria desluşit: femei, bărbaţi. Mirosea îngrozitor. Domina creolina. În cealaltă parte, câţiva pomi fructiferi, neîngrijiţi, se trudeau să trăiască. De jur-împrejurul gării, salcâmii crescuseră fără sfială: vara, plini de frunze, flori, vrăbii şi praf, se legănau nepăsători în aerul cald şi lumina soarelui. Iarna, despuiaţi de frunze – schelete negre – grei de zăpadă şi ciori, răbdau încremeniţi. Sub salcâmi se înşirau nişte magazii lungi de lemn, şi alte câteva odăi mărunte, clădite din chirpici, şi toate văruite şi ele la fel cu closetele: otova alb.

În magherniţele astea locuiau o parte din oamenii de rând ai gării: acari, fochişti, fierari, muncitori cu braţele, umili impiegaţi, fiecare cu familia lui, cu coteţele orătăniilor, cocinele porcilor, cuşca câinelui. În spatele gării se întindea, cât vedeai cu ochii, câmpul semănat cu porumb înalt, cu cântec de mătase, cu grâu cu unduirea tainică. Iarna, pământul se odihnea sub zăpadă.

Peste câmp, peste arie, în zare, se lăsa bănuit cătunul. Se desluşeau, pe timp senin, acoperişurile lui de stuf cenuşiu, iar iarna fumurile albe ale coşurilor. Urmărind însă cu privirea nenumăratele şine de tren ce se întindeau în faţa gării, ca şerpii uriaşi, culcaţi pe pământ, se putea ghici în întunericul nopţii, ca o boare de putere şi lumină, oraşul cel mare al ţării, capitala.

Lena, cu mama ei, Maria Mărgărit, şi cu tatăl, Anghel Mărgărit, locuiau în magherniţele şubrede de scânduri şi chirpici de sub salcâmii gării. Fata se născuse acolo, crescuse acolo, niciodată nu plecase din lumea asta, nimeni nu o dusese nici în sat, nici la oraş, şi Lena nu-şi putea închipui o altă lume. Lumea asta era împărăţia copilăriei ei.

Odaia cu pereţii subţiri, tencuiţi, a sărăcie, aşezata direct pe pământ, avea, în loc de duşumea, tot pământ. Maria Mărgărit, mama Lenei, de câteva ori pe an amesteca într-un lighean lut galben clisos cu balegă proaspătă, un fel de cocă moale, pe care o ungea pe jos cu

grijă. Nu era voie să calci până nu se usca. Alături de odaia asta, familia Mărgărit mai avea şi o magazie. Magazia era chiar lipită de odaie, dar, ca să mergi din odaie în magazie şi din magazie în odaie, trebuia să treci pe afară: iarna prin zăpadă, toamna prin noroi, vara prin praf şi căldura cotropitoare a soarelui.

Vara era bine, căci mama gătea şi spăla în magazie. Odaia de locuit rămânea curată, răcoroasă. Iarna însă, ca să nu facă două focuri, mama gătea şi spăla în odaie. Gătea pentru ei trei, tata, mama şi ea, Lena, dar de spălat spăla şi pentru familia domnului şef, şi pentru toţi impiegaţii gării. Atunci, în odaie toată iarna te înecau aburii, fumul, mirosul de săpun amestecat cu mirosul de mâncare de varză. De obicei, când nu se gătea varză, tot a varză mirosea. Varză şi fasole. Bineînţeles, gătea şi cartofi, dar cartofii nu au miros atât de tare.

Mama spăla, Lena căra lemnele, surcelele, cărbunii din magazie şi apa de la fântână. Ca să le aduci, trebuia să umbli prin frig. Lena ştia. Întâi se zgribulea, apoi, fără să ia nimic pe umeri, uşoară ca o pisică, ţinându-şi respiraţia, trecea în goană până-n magazie sau până la fântână. La înapoiere nu-i mai era frig. Încărcată cu lemne grele sau căldări cu apă, se înroşea puţin şi-i era chiar cald. Azvârlea lemnele în vatră şi sufla. Mama nici nu o privea, n-avea timp. Dacă însă Anghel Mărgărit se afla acasă când mama îi spunea: „Lena, mergi de adu un braţ de lemne!", tatăl Lenei se scula în picioare, masiv, înalt, liniştit:

— Las' că aduc eu!

Lena ştia că tatăl ei va spune aşa, şi de câte ori se găsea tata acasă şi mama îi poruncea să meargă după lemne sau cărbuni, Lena, ascultătoare, lăsa păpuşă de cârpă din mână, se scula pregătindu-se de plecare, dar, înainte de a ieşi, azvârlea o privire fugară către tată. Întâlnea privirea lui caldă, aţintită asupră-i. I se părea că vede chiar un surâs, apoi îi auzea glasul:

— Las' că aduc eu!

— Tu eşti obosit, intervenea mama. Să meargă ea!

— Un fleac pentru mine! Copilul poate răci, afară s-a întunecat! o îmbuna tata.

Lena îl iubea mai mult pe tata decât pe mama. Cu mama se afla toată ziua acasă. Ea nu vorbea. Se grăbea mereu. Lucra şi tăcea. Lena trebuia să-i ajute, şi-i ajuta la toate: şi la rufe, şi la vase, şi la dereticat, şi la curăţatul cartofilor. Tata venea acasă seara, cu trenul. Era negru şi pe haine şi pe faţă şi pe mâini. Numai ochii îi sticleau curaţi, dar atât de curaţi, că totdeauna Lena se mira. Uimită, îl privea drept în ochi. Atunci ochii se făceau parcă şi mai curaţi.

Cum intra, tatăl o lua pe Lena în braţe şi o ridica sus de tot. Tata mirosea a fum şi a cărbune. Lena închidea ochii. Atingea cu mâna tavanul şi îşi da seama cât era tatăl ei de mare şi de puternic. Inima fetiţei bătea a bucurie. Nu-i lucru obişnuit să atingi cu mâna tavanul!

Chiar şi mama lăsa o clipă lucrul din mână şi surâdea şi ea! Iar dimineaţa, când tata se bărbierea, Lena sta lângă el să-i privească faţa plină de săpun. Faţa i se umplea de clăbuc alb. Din timp în timp, dintr-o mişcare vioaie, o mânjea pe Lena pe nas cu clăbuc. Lena întâi se prefăcea că se sperie, apoi râdea. Râdea şi tata. Apoi, după ce tata se bărbierea, Lena îi turna apă să se spele. I-o turna în pumni, şi tata îşi clătea faţa. Lena îi întindea ştergarul şi faţa tatei se ivea proaspătă.

Lena era mulţumită. Şi tatăl ei era mulţumit.

Odaia lor, mare, avea pereţi subţiri. De cum se stingea focul, se făcea un frig de dârdâiai chiar şi sub pătură. Dacă Lena tuşea noaptea, tatăl ei venea îndată, o lua în braţe şi o aducea în pat, lângă mama. El se culca în partea cealaltă a patului. De câte ori îi era frig, Lena avea grijă să tuşească. Îi plăcea să doarmă cu mama şi să ştie că şi tata este acasă, acolo, aproape. Dacă ar fi întins mâna peste mama, ar fi dat de tata.

Iarna, totdeauna foarte lungă, se auzea crivăţul dezlănţuit pe câmp cum urlă ca o fiară. Pomii, dezgoliţi de frunze, se zbăteau să se desprindă, să fugă. Dar nu puteau. Se frământau pe loc. Vântul, şuierând, pătrundea pretutindeni. Intra pe coş, azvârlea fumul înapoi din sobă, de se înecau şi le curgeau lacrimi din ochi. Dar, cu tot fumul, nu puteau deschide geamul. Tata avusese grijă, pentru iarnă, să-l bată în cuie, căci frigul e mai rău ca fumul. Uşa o puteau crăpa, aşa, puţin, cu grijă, că altfel ţi-o lua vântul din mâini.

Întotdeauna Lena se temea ca nu cumva vântul să dărâme odaia toată. Unde s-ar fi dus? Casa şefului de gară era solidă, dar acolo nu avea voie să meargă. Nici să se joace în faţa casei şefului nu avea voie.

Noaptea ningea. Zăpada, tăcută, se urca până la geam, apoi mai sus, până la jumătatea lui. Atunci numai tata putea deschide uşa împotmolită şi apoi ieşea cu lopata. Făcea pârtii în nămeţii de zăpadă, până la magazie, la fântână, la coteţe.

Râneau alături de el şi alţi oameni. Curăţau peronul ca în palmă. Şeful de gară nu rânea la zăpadă. El ieşea pe peronul curat, de câte ori trecea un tren, dar numai la trenurile cu oameni ieşea, nu şi la marfare. Avea şapcă roşie. Saluta trenul. Trenul negru, lung, luminat pe dinăuntru, plin de oameni, venea în goană, şuiera lung, asurzitor, împroşca fum, abur, scântei, se oprea în faţa gării o clipă să răsufle. În timpul ăsta şeful de gară sta nemişcat, cu mâna la chipiul lui roşu. Apoi, când trenul dispărea, şeful intra din nou în casă.

Şi noaptea, Lena auzea fluierul trenului, prelung, ascuţit, sfâşiind liniştea. Greu, uriaş, pufăia, duduia de se scutura odaia şi zăngănea geamul şi patul Lenei. Lena nu ştia dacă şi noaptea şeful ieşea cu şapca roşie pe cap să salute trenul, dar bănuia că da. Ar fi vrut să ştie.

Trenurile erau pentru Lena un lucru foarte important. Cu toate că nimeni nu cobora şi nimeni nu avea treabă la gara asta, totuşi întreaga

viaţă a tuturor celor ce locuiau la gară era cârmuită de trenurile călătoare. Şi treceau tot felul de trenuri. Iarna, când se întuneca devreme, Lena vedea coliviile astea luminate pe dinăuntru, ticsite cu oameni cenuşii, cu copii care plângeau, scânceau, trenuri lungi, nesfârşite, murdare, apoi altele şi mai lungi, vagoane cu vite, mărfuri, lemne…

Dar erau şi trenuri curate, vagoane cu lumini bogate, lustruite, strălucitoare, pline de oameni deosebit de frumos îmbrăcaţi, cu cucoane cu părul sclipitor, cu brăţări şi inele la mâini, cu blănuri, cu flori, domni cu cravate viu colorate, cu mănuşi în mâini. Râdeau şi vorbeau, mâncau la mese, beau din pahare străvezii. Alături de ei, în picioare, oameni îmbrăcaţi şi ei frumos şi cu mănuşi albe în mâini îi serveau…

Odată, Lena a văzut o fetiţă care avea în braţe o păpuşă mare, cât ea de mare. Erau amândouă, şi fetiţa şi păpuşa, blonde.

Lumea asta, a vagoanelor strălucitoare, era lumea de basm a Lenei. Desigur că oamenii din trenurile curate erau fiinţe nemaipomenite, o lume de vis, de taină…

Lumea de vis, lumea de lumină, i se întipărise Lenei Mărgărit în minte ca o poveste auzită de nenumărate ori. O ştia pe de rost. Începea aşa: în liniştea câmpului, fie ziua, fie noaptea, fie iarna, fie vara, se desluşea departe, foarte departe, prelung, fluieratul trenului. Apoi trenul se apropia. Uriaşul clătina în goana lui pământul, pomii, geamurile. Fluiera din ce în ce mai tare, azvârlea scântei, fum şi aburi pe nări, pe gură, sosea ducând în trupul lui de foc o lume întreagă. Se oprea câteva clipe să răsufle, pe urmă se urnea şuşuind, scârţâind şi pleca. Se topea în depărtări cu încărcătura lui cu tot, cu toată marfa, cu toţi oamenii.

Lena însă nu ştia: erau oare mereu aceiaşi oameni, oameni care trăiau aşa în tren şi trenul îi ducea de colo-colo, sau erau mereu alţi oameni? Trenul sta atât de puţin, încât Lena nu avea timp să-i ţină minte. Deosebite erau numai vagoanele strălucitoare, de cele întunecate. Deosebiţi numai oamenii de lumină, de oamenii de întuneric.

Câteodată, în puterea nopţii, trenul trecând fluiera şi duduia atât de tare, încât o deştepta pe Lena. Atunci ştia că trenul, cu povestea lui de oameni, iar a venit. Lena nu deschidea ochii. Îi vedea parcă aievea şi aşa, cu ochii închişi. Ar fi vrut să intre şi ea odată în tren, în vagoanele strălucitoare, să vadă de aproape minunea oamenilor frumoşi, să-i pipăie, să ştie din ce sunt făcuţi, ei şi hainele lor. Dacă tată-său, murdar de fum şi cărbune, putea să o ridice până-n tavan, oare ce erau în stare să facă oamenii aceia atât de strălucitori? Nu degeaba stau ei în coliviile lor de aur, împodobiţi cu pietre scumpe, cu buchete de flori în mâini! Ei erau o lume aparte, o lume în care,

desigur, ea, Lena, nu va putea niciodată merge. Oare nu va putea niciodată merge?

Lena a întrebat-o pe mama ei:

— Mamă, oamenii din tren sunt oameni adevăraţi?

— Da, păi ce să fie?

— Şi ăia frumoşi tot oameni sunt?

— Dă-i la naiba de frumoşi!

Mirată, Lena a tăcut. Totuşi, l-a întrebat şi pe tatăl ei:

— Tată, oamenii din tren sunt oameni adevăraţi?

Tatăl ei a privit-o uluit:

— Da ce să fie, fetiţă? Oameni sunt.

— Şi ăi frumoşi tot oameni adevăraţi sunt?

Tatăl ei a rămas pe gânduri. A zis, tărăgănând cuvintele:

— Ăi frumoşi, să fie oameni adevăraţi?! Ştiu şi eu?! Or fi şi oameni adevăraţi! Or fi, dar ce-ţi veni, fetiţă?

— Tată, noi de ce nu mergem cu trenu în vagoanele frumoase? De ce stăm aici şi nu ne plimbăm cu trenu?

Tatăl Lenei a râs cu hohote:

— Bată-l sfântu de tren! Păi tu nu ştii că eu toată ziua numai cu trenu merg?!

— Cum, tată?! Dumneata mergi, aşa îmbrăcat, mergi, mergi cu oamenii ăia frumoşi?

Tatăl ei a clipit din pleoape de parcă i se aprinsese o lumină neaşteptată în ochi.

În clipa asta Lena crezu că poate, poate şi tatăl ei, nu numai că o ridica până în tavan, dar poate că el ştie ce fac oamenii aceia, poate ştie şi alte minunăţii, că o să-i spună şi ei…

Dar tatăl ei a încruntat fruntea:

— Aşa, zi, ţi se par frumoşi oamenii din tren clasa întâi. Ei, Doamne! Apoi, dacă ai să mai creşti, o să-ţi explic eu cât de frumoşi pot fi oamenii din clasa întâi! Am să-ţi spun eu ţie că oamenii ăştia sunt în stare…

— Lasă copilul, a zis mama, e prea mică.

Tata a rămas pe gânduri.

— Vezi, Marie, câteodată mi se pare că trebuie să mă grăbesc să-i spun tot, să-i spun eu tot, să nu o poată înşela alţii. Nu vezi ce vorbeşte copilul ăsta?!

— E prea mică! a repetat mama cu acelaşi ton. Acum nu poate înţelege! Are tot timpul să înţeleagă. E prea mică! a repetat iar mama, şoaptă stinsă, ca propriul ei ecou, ecou obosit.

Tata a zis cu năduf:

— Păi, atunci… să o învăţ măcar literele. Că dacă stă aici în câmp, la ce şcoală să meargă? Nu o pot lăsa analfabetă!

— Învaţ-o!

Şi tata, chiar în seara aceea, a început să o înveţe literele alfabetului.

Lena a priceput repede, a prins şi i-a plăcut. „Tata, gândi ea, ştie multe. Poate odată, când m-oi face mai mare…”

Era spre toamnă. Acum, când sosea trenul, Lena vindea porumb fiert, în loc de cireşe legate pe băţ. Maria Mărgărit, mama, fierbea cocenii plini de boabe galbene într-un căzănel, îi aşeza apoi într-o găleată, îi învelea cu o cârpă curată şi Lena vindea pe la geamuri, la pasageri.

— Porumbelul, porumbelul fierbinte! Porumbelul dulce!…

Lena trebuia să alerge în grabă la toate vagoanele. Repede! Şi la înghesuiala oamenilor cenuşii, şi la cei strălucitori. Şi ei cumpărau. Râdeau, ca de o glumă bună, şi cumpărau.

Într-o zi, cu găleata în mână, Lena se opri înmărmurită. A rămas îndelung cu gura căscată de mirare: în geam apăruse o femeie ţinând în braţe două pisici nemaivăzute: mâţe de o culoare cenuşie, cu blana bogată şi coada scurtă, stufoasă. Ochii le erau albaştri. Pisicile aveau amândouă, la gât, zgardă împodobită cu clopoţei. Aveau şi câte o cureluşă. Una roşie, alta verde.

Lena mai văzuse în tren căţei, cu moţ de funde, aşezaţi în coşuleţe cu aşternut, cu dantele, dar pisici cu zgardă şi clopoţei, niciodată. Rămase în faţa geamului, încremenită. Mirarea ei era atât de nestăvilită, încât doamna din geam începu să râdă în hohote. Trenul a plecat şi doamna încă râdea, şi Lena stătea încă nemişcată şi privea să vadă dacă pisicile erau adevărate sau numai aşa, din cârpe…

La trenul acela Lena n-a vândut niciun porumb! A uitat să vândă!

Când mama a dat la o parte cârpa de pe găleată şi a văzut-o plină, a certat-o:

— Unde ai stat, zăpăcito, de n-ai vândut nimic? Te-ai jucat tontoroiu cu copiii, în praf?

Lena n-a răspuns. Pisicile erau nemaivăzut de frumoase! Cu zgardă şi cureluşe, cu mărţişoare şi clopoţei, cu ochii ca mărgelele albastre! Să fi fost pisici adevărate?

Mai târziu după aceea, într-o zi, tata a zis:

— Să duc copilul ăsta, măcar o dată, să se plimbe cu trenu! Ce zici, Marie?

— Ce-ţi veni, Anghele?

— Ba o duc, mâine o duc. O iau de dimineaţă până-n prânz. La cursa a doua, o aduc înapoi.

Lena a aşteptat cu înfrigurare. Visul mult dorit se va împlini, deci! O va duce în trenul cel luminat! Va sta la masă cu oamenii aceia frumoşi! Va vedea de aproape cum sunt pieptănate cucoanele şi ce inele au, şi ce mănâncă!

Odată, o cucoană îi azvârlise pe geam o bomboană învelită în aur.

Poate or fi şi copii în tren, să se joace cu ei, căţei în coşuri cu funde şi cearceafuri cu dantelă, pisici cu ochi albaştri, clopoţei şi zgardă!…

A doua zi, mama a spălat-o, a pieptănat-o mai cu grijă, i-a pus o rochiţă curată şi i-a dat mai multă mâncare. Dar Lena nu putea înghiţi de nerăbdare. Ar fi dorit să aibă o rochie frumoasă, nouă, ca să-i fie îngăduit să intre în trenul de clasa întâi. Oare cu rochiţa asta o s-o lase în tren?

Apoi, au început să treacă trenurile. Lena, nemişcată pe peron, a citit pe vagoane, silabisind încet, ce scria pe ele. Apoi a trecut alt tren.

Şi abia în al treilea tren, curat, frumos, pe care scria: „Berlin-Wagon lits" a luat-o tata în braţe şi a suit-o în faţă, la locomotivă. Acolo era foarte cald. Alţi oameni, tot înnegriţi ca tatăl ei şi goi până-n brâu, stau lângă nişte cărbuni şi lângă tot felul de manivele. Pe unul dintre ei îl recunoscu îndată. Era Tudor, băiatul nanei Lisa. Tudor venea mereu la ei la gară, de sta de vorbă cu tata. Când Lena l-a văzut, s-a bucurat. Pe Tudor, Lena îl iubea. Tudor, când venea la gară în vizită, îi aducea bomboane. Cu toate că avea 16 ani, se juca cu ea. Într-o zi i-a făcut, dintr-o cutie veche şi patru mosorele goale, un cărucior. Lena a pus păpuşa în cărucior şi a plimbat-o aşa, prin odaie. Tudor avea ochi la care trebuia să te uiţi mereu: de departe erau negri, de aproape verzi. Nana Lisa, într-o zi, i-a spus Lenei, de faţă cu mama şi tata:

— Când s-o face Lena mare, o fac noră-mea. O mărit cu Tudor!

Toată lumea a râs, a râs şi Tudor, şi Lena s-a bucurat mult. Şi Lena a întrebat:

— Cât de mare trebuie să mă fac? Mai e mult până atunci?

Au râs şi mai tare, şi tata a spus:

— Lăsaţi copilul în pace! Auzi ce fleacuri vorbiţi în faţa ei!…

Acum Lena era în tren. Trenul alerga. Lena sta şi aştepta cuminte să o ducă tata la vagoanele curate, la lumină, să se facă mare şi să se mărite cu Tudor.

— Luaşi şi plodu cu dumneata? a întrebat unul dintre fochişti.

— Da, să vază şi ea.

— Să vază, pe naiba! Ce să vază?!

— Copil nenorocit de ceferist! a şoptit altul, unul cărunt. Hai, stai aici, fetiţă! Cum te cheamă?

— Elena Mărgărit. Îmi zice Lena…

— Ia te uită!

— Drăguţ copil, vai de capul ei! a şoptit omul şi apoi şi-au văzut de treburi cu toţii şi n-au mai băgat-o în seamă.

Lena aştepta să o ducă tata în vagoanele cu lumină. Aştepta. Trenul alerga ameţitor. Vâjâia!

Într-un târziu, Tudor, băiatul nanei Lisa, i-a spus, privind-o cu o uimire plină de duioşie:

— Vezi, Lena, să nu-ţi intre cărbuni în ochi!

A râs frumos la ea, cu dinţii lui albi, s-a căutat prin buzunare, dar nu avea bomboane. Lena sta nemişcată. Avea lacrimi în ochi, nu cărbuni. Îi era prea cald. Transpirase. Simţea şi vedea cum i se murdăreşte de fum rochiţa ei proaspăt spălată. Îi era şi sete, dar nu îndrăznea să ceară nimic şi nici să întrebe despre oamenii din vagoanele luminate.

Cu încetul, stând aşa la locomotivă, înţelese că te poţi urca într-un tren în care sunt şi ei, cei frumoşi, dar că totuşi la ei nu poţi merge, la oamenii din tren, oamenii din vis, oamenii strălucitori!…

Au ajuns în Bucureşti. Gara era mare de te ameţea, cu multe şine şi şiruri de trenuri, atâtea de nu le-ai fi putut număra. Toate la fel! Lume înnebunită care forfotea, striga, se îmbrăţişa, se înghesuia, se ciocnea, plângea, râdea, se saluta, căra valize şi pachete…

Tatăl ei a luat-o iar în braţe, a trecut-o peste nişte şine şi a dus-o într-alt tren. Tot la locomotivă a suit-o. I-a spus:

— Stai cuminte, că mă întorc îndată. Să nu te mişti. Am puţină treabă!

Şi a dispărut în mulţime.

Lena a rămas singură şi i-a fost deodată o frică îngrozitoare! Dacă tata n-o să mai cunoască trenul în care a lăsat-o? Dacă or să vie alţi ceferişti şi trenul o să plece cu ea, dar fără tata?

Năpădită de o spaimă şi o tristeţe prea mare, începu să plângă. Dar tata s-a întors, a râs, a mângâiat-o şi i-a dat un covrig. I-a dat să bea şi apă dintr-o sticlă. Apoi a dus sticla la gura lui şi a băut şi el. Apoi, tot cu trenul, tot la locomotivă, tot vâjâind, s-au întors acasă.

Şi Lena la gara ei mică din câmp a visat mai departe, singură, visul ei cu oamenii din tren, văzuţi prin geam, ca păpuşi mari, cu ochi albaştri de porţelan…

Vara însă totul era minunat în împărăţia ei, împărăţia gării şi a câmpului. E drept că nu avea voie să plece prea departe de casă, dar împărăţia ei nu avea gard, deci nu avea hotar, deci era cât vedeai cu ochii.

Mai erau şi alţi copii de-ai ceferiştilor cu care se juca. Şi şeful gării avea un băieţaş. Lena nu avea voie să-l bată, când el da în ea sau o trăgea de păr sau îi azvârlea în ochi cu praf. Mama i-a spus:

— Dacă-l baţi pe Gheghe sau îl pârăşti, te omor! El e băiatu şefului. Dacă-l baţi, îl dau pe tat-tu afară şi murim de foame. Ai înţeles? Când te bate el, să taci.

Şi Lena, îngrozită, a înţeles. Dar nici să nu se joace cu el nu avea voie. Adică, trebuia să-l rabde. Şi-l răbda…

Dar Gheghe nu era întotdeauna rău. Câteodată te puteai juca şi cu el. Şi apoi, se găseau destui copii!

Fugeau de Gheghe şi se jucau de-a v-aţi ascunselea în porumb, se

jucau şotron în praf, de-a prinselea pe cocoţate, de-a baba oarba.

Gheghe ştia să umble în echilibru pe şinele de tren. Îngroziţi, ceilalţi copii îl priveau pe Gheghe cu admiraţie. Ei nu aveau voie să se apropie de şine. Gheghe, sfidător, chiar când venea câte un tren, mergea în echilibru pe şine spre tren, cu faţa la trenul care sosea. Era nemaipomenit!

Lenei i-ar fi plăcut să facă la fel. Să meargă aşa spre trenul plin de foc, uriaşul cu burta plină de oameni, care azvârlea fum şi aburi fierbinţi pe nări.

Dar Gheghe ar fi pârât-o, numai el avea voie. Gheghe avea voie orice.

Într-o zi, Gheghe a dus-o în dosul closetelor urât mirositoare şi, pe furiş, cât ai clipi, i-a arătat păsărică lui. Lena a fugit, dar nu l-a pârât. Mama îi spusese doar că Gheghe nu trebuie pârât.

Câteodată, vara, Lena se culca în plin câmp, pe spate, cu faţa la cer. Sta aşa nemişcată. Simţea sub ea miriştea grâului secerat, aspră, dârză. Vântul nestingherit îi sufla în urechi, îi mângâia părul, iar greierii cântau pretutindeni. Lena ameţea. Se învârtea cerul cu ea. Cerul era ca un gol albastru în care s-ar fi putut prăbuşi. Câmpul era fără hotar şi cerul fără fund. Câteodată ameţea atât de tare şi îi era atât de frică să nu cadă în golul cerului, încât Lena se prindea cu mâinile de iarbă, de cotoarele porumbului, ale grâului, să simtă, să pipăie pământul sub ea. Sta aşa, fericită, în beţia cerului, a golului, până auzea pe copii că o strigau:

— Lena, unde eşti, Lena? Hai să jucăm şotron!

Şi Lena, clătinându-se ca beată de ameţeala cerului şi a luminii, se ridica şi mergea să se joace.

Sau mama ei o chema să spele vase. Şi atunci Lena se ridica şi mergea. Era desculţă. Praful era dulce picioarelor, ca o mângâiere.

În zilele de ploaie nimeni nu o chema în casă. Sta în ploaie, desculţă, goală sub rochiţă. Câteodată, ploaia era rece, câteodată însă călduţă şi plină de soare. Lena atunci întârzia cu capul gol, să o ude bine, până o făcea ciuciulete. La picioare, praful făcut noroi clisos era şi mai dulce, şi mai lunecos ca praful. Când Lena intra în casă, aşa udă, mama ei abia o privea. Nu o certa. Îi spunea numai:

— Pune o zdreanţă mai uscată pe tine, c-ai să răceşti! Copii nebuni!

Şi era bine!

Odată, noaptea, tot vara, Lena s-a întins în plin câmp. Se auzeau greierii. În jurul ei pământul era negru, deasupra cerul tot negru, dar plin de stele. Acelaşi gol, ca şi ziua, dar nu albastru, ci negru şi plin de stele. A stat cu ochii deschişi să vadă stelele. Deodată Lenei i s-a făcut o spaimă fără seamăn: golul era atât de mare, că nu-l puteai cuprinde nici cu ochii, nici cu gândul. Gol tăcut, nemişcat. Golul aştepta să o

înghită. Dacă luneca şi cădea acolo? Înspăimântată, s-a ridicat şi a fugit în casă, în odaia mică, lângă lumina lămpii, lângă glasul mamei, ocrotită de glasul mamei, despărţită de golul cerului prin pereţii odăii.

Vara, pomii rodeau. Copiii mâncau poamele înainte de a se coace: prune, caise, corcoduşe verzi. Numai nucile, vişinele şi cireşele le mâncau coapte, iar dudele negre şi albe le adunau de jos, calde de soare, şi le mâncau pline de praf. Cele negre le murdăreau dinţii şi faţa, de-i poceau, dar erau dulci de tot! Când se coceau cireşele şi vişinele, copiii le culegeau, le legau cu aţă de un băţ şi le vindeau la tren. Oamenii frumoşi din tren vorbeau o limbă neînţeleasă şi azvârleau banii pe jos. Copiii adunau banii din praf. Câteodată şi a doua zi mai găseau câte un bănuţ ascuns în praf, cald şi el de atâta soare, cald ca dudele…

Într-o noapte, era vară şi geamul mare al odăii deschis. Odaia, uşor luminată de felinarul de afară. O lumină dulce. Când a trecut trenul, a fluierat chiar în faţa geamului şi Lena s-a trezit. A rămas nemişcată cu ochii închişi. Sosise iar trenul cu povestea lui. Trenul a trecut luminând odaia cu o lumină vie, curgătoare. Se auzeau roţile, aburii pufăind, fluieratul. Apoi, încet, toate s-au îndepărtat. Trenul plecase cu luminile lui, cu oamenii lui…

S-a topit trenul, ca toate trenurile, în noapte! Dar Lena n-a adormit îndată! Înainte să adoarmă, Lena a auzit glasul părinţilor ei. Spuneau în şoaptă:

— Lasă că doarme, nu aude!

— Stai, Anghele, dacă s-o fi deşteptat.

— Doarme, e copil doară!…

Şi aşa, în liniştea şi întunericul nopţii, i-a auzit pe părinţi. La început n-a înţeles, apoi s-a înspăimântat! A crezut că tata o bate pe mama! Mama gemea, tata lovea. Lena a deschis ochii şi a văzut învălmăşeală în întuneric.

Apoi Lena a înţeles că ce-i spusese Gheghe şi ceilalţi copii era adevărat! S-a vârât sub plapumă, şi-a astupat urechile şi a rămas nemişcată, cu ochii închişi, abia mai putând respira. Ar fi vrut să plângă, să-şi strige părinţii, dar atunci ei ar fi înţeles că ea a văzut, a auzit…

Lena a adormit târziu, cu faţa plină de năduşeală. Ce simţise fusese aşa, ca atunci când stătuse în câmp noaptea, singură, culcată, cu teama că va cădea în golul acela nemăsurat al nopţii…

A doua zi s-a sculat ca bolnavă. Parcă îi muriseră părinţii. Era vară. Câmpul sta liniştit sub mângâierea soarelui, sub adierea vântului molcom. Copiii se jucau, dar Lena parcă nu mai era copil, parcă îi murise şi copilăria. Umbla de colo-colo, fără rost. A văzut fluturii care se urmăreau, a văzut vrăbiile care se uneau în praf, a văzut câinii care se fugăreau, se încăierau, a văzut cocoşul cu găinile, a auzit

cotcodăceala lor, a văzut răţoiul cu raţele. Atentă, Lena a urmărit cu ochii să vadă împerecherea asta nestăvilită şi s-a mai liniştit. Îşi zise: „Desigur, oamenii cei frumoşi din tren nu fac aşa ceva. Ei au haine curate, pe care nu trebuie să le mototolească!”

Un timp i-a fost o silă ciudată de părinţi şi silă să se mai joace cu copiii. Apoi a uitat. Atâta numai că noaptea, dacă îi era frig şi-i venea să tuşească, se căznea să nu tuşească, să nu o ducă tata la ei în pat. Atâta doară! Dar ziua era bine, când se juca iar cu copiii, bine când mama o ţinea o clipă în braţe şi, mai ales, bine când tata venea acasă şi o ridica în tavan şi apoi o învăţa literele. Îi cumpărase un abecedar şi o tăbliţă:

— O, i, oi! O, m, om!

Lena citea acum binişor.

Apoi a fost un timp din copilăria ei, greu, timp pe care Lena nu l-a mai uitat niciodată: mama l-a născut pe Victoraş. Acum însă ea nu mai avea voie să se joace. Adică, voie avea, dar nu mai avea timp, căci era mereu de făcut ceva şi, mai ales, de legănat copilul, de purtat în braţe. Victoraş creştea grăsuţ. Dacă nu-l legănai, plângea. Se învăţase numai în braţe. Se făcea vânăt de plâns. Se îneca. Se zvârcolea. Atunci Lena, căci mama avea treabă, trebuia să-l ia în braţe.

De dimineaţă până seara, Lena îl ducea în braţe. Căuta să se joace aşa, cu el în braţe, dar Victoraş atârna greu. Adormea la ea în braţe. I se bălăbănea greu capul, când sărea cu el la şotron. Atunci Lena îl aşeza binişor jos, pe iarbă, la umbră. Dar îndată ce nu mai era scuturat, legănat, Victoraş începea să răcnească. Mama ieşea în prag:

— Lena, ce-i cu Victoraş?

Resemnată, Lena îl lua iar în braţe. O durea mijlocul. O durea tot trupul. Slăbise. Se umflase în burtă. L-ar fi legat pe Victoraş cu vreo zdreanţă de ea, să-l ducă în spate, să-i fie măcar mâinile libere, dar n-avea cum. Îl proptea cu burta umflată şi-l ducea.

Seara, tata spunea:

— Mi se pare, sau Lena a slăbit?

Mama răspundea:

— Creşte!

Tata o privea pe Lena, îngrijorat, cu milă, cu duioşie. Lua din farfuria lui cea mai bună bucată şi, pe furiş, să nu-l vadă mama, o trecea în farfuria Lenei. Dar degeaba! Lena slăbea. Avea cearcăne la ochi şi sta cocârjată.

Acum tata nu o mai ridica în tavan. Îl ridica pe Victoraş. Îl ridica de zece ori în şir. Lena înţelegea. Surâdea, Oh, de-ar fi avut şi ea puterea tatii să-l poată duce pe Victoraş mai uşor! Ca piatra era Victoraş, ca piatra de greu.

De la un timp, mama şi tata păreau şi ei supăraţi. Lena nu ştia de ce. Vorbeau în şoaptă. Mama lăsa chiar lucrul din mână, se aşeza

lângă tata. Tata vorbea mult. Dânsa da din cap, suspina:

— Da, da, da, numai să nu vă prindă şi pe voi. Ştii ce-au păţit ceilalţi! Au turbat de tot împotriva noastră! Vor să ne farme!

— Marie, tocmai asta dovedeşte că se tem de noi.

Şi mama spunea iar:

— Numai să nu te prindă, Anghele, gândeşte-te! Tudor e un copil, să nu vă prindă!…

— Noi am luat toate măsurile…

Tata rămânea pe gânduri. Apoi a şoptit cu îndârjire, de mai multe ori:

— Altfel nu se poate! Aşa nu se mai poate!

Mama a zis şi ea:

— Aşa nu se mai poate! şi-şi frânse mâinile.

Apoi mama suspina adânc şi se apuca iar de treabă.

Tata, seara când venea, după ce se spăla, citea. Avea hârtii multe. Avea hârtii şi în odaie, şi în magazie. Teancuri legate cu sfori. Sta mult şi în magazie. Când era acolo, Lena nu avea voie să intre. Numai Tudor, când venea, şi de la un timp venea din ce în ce mai des, intra cu tata în magazie. Mama zicea că ei deretecă la scule. Apoi Tudor venea cu tata în casă, se aşezau mai la o parte, şi tata şi cu el vorbeau mult. Lena nu avea voie să asculte, iar mama nu avea timp.

Când pleca de acasă, tata încuia magazia şi lua cheia lacătului cu el.

Într-o zi, Lena a luat o hârtie de lângă tata şi a silabisit:

— Mă-ni-fe…

Dar mama i-a smucit hârtia din mâini:

— Anghele, a strigat, vezi ce faci cu hârtiile tale, sau ai înnebunit de le laşi pe mâna copiilor?! Vrei să ne nenoroceşti?

Dar Lena nu avea putere nici să mai asculte când Tudor vorbea cu tata. Era prea obosită! Seara, când Victoraş adormea şi ar fi vrut şi ea să se joace, cădea vlăguită. Pica de somn. Adormind, se gândea cu groază că a doua zi va trebui din nou să-l care pe Victoraş.

Şi Victoraş era din ce în ce mai greu, Victoraş înflorea. Lena se târa cu el de colo-colo, ca şi cum Victoraş ar fi făcut parte din trupul ei. Ca o femeie însărcinată îl căra. Îl ducea şi pe el să vadă trenul, sau mai bine zis se ducea cu el în braţe să vadă trenul. Odată, din vagoanele strălucitoare, o doamnă cu părul ca aurul a deschis geamul. Lena îl avea pe Victoraş în braţe, iar într-o mână, de vânzare, câteva beţe cu cireşe. Cucoana tânără, când a văzut-o pe Lena şi pe Victoraş, a început să strige cu încântare către un domn:

— Vino să vezi ce tablou minunat! O fetiţă minusculă îşi duce frăţiorul în braţe!

Într-o zi, jucându-se de-a baba oarba cu Victoraş în braţe, Lena, alergând, s-a împiedicat şi au căzut amândoi. Lena a auzit cum a buşit

trupul lui Victoraş de pietre. Victoraş a rămas nemişcat. Lena l-a văzut şi cu sânge la gură. Cu toate că se lovise şi ea tare, la amândoi genunchii, s-a ridicat, îndată, şi l-a adunat pe Victoraş de pe jos. Victoraş, ca sugrumat, nu-şi putea găsi răsuflarea. Se îneca. Lena a fugit cu el în casă. Mama l-a luat pe Victoraş, l-a desfăşat în grabă şi a început să-l stropească cu apă rece, multă apă rece, apoi l-a stropit şi cu oţet. Victoraş, după ce a fost mai întâi vânăt, s-a făcut apoi alb şi deodată parcă a slăbit şi a rămas nemişcat.

Lenei, de spaimă, i s-a făcut rău. A început să verse, îi venea să leşine, dar nimeni nu se uita la ea. Victoraş trăgea să moară. A venit şi doamna şefului să-l vadă cum sta alb şi ţeapăn. Fiecare avea altă părere, fiecare da alt sfat. Au vorbit şi despre doctor. Au trimis şi un om în sat după o babă pricepută. Baba a venit şi i-a descântat, dar seara, când a venit tata, Victoraş stătea tot nemişcat, cu unghiile vinete, rece ca gheaţa şi cu ochii închişi. Dar încă sufla. Mai pe seară a venit şi un doctor, adus de tata cu trenul. Degeaba i s-a spus doctorului că Victoraş a căzut, el zicea că are aprindere la plămâni. Lenei i-a părut bine că doctorul a zis că are aprindere la plămâni: asta însemna că Victoraş nu trage să moară din pricina ei. De altfel, nimeni nu o certa. Nimeni nu o băga în seamă. Toată lumea sta cu ochii la Victoraş. Acum Lena nu-l mai ducea în braţe. Lena umbla prin curte cu mâinile goale, despovărată. Se gândea: „Cel puţin până s-o vindeca, măcar de ar fi bolnav câteva zile, ca să mă odihnesc şi să mă joc”. Dar Lena nu avea putere să se joace. Se simţea şi ea bolnavă. Se târa de colo-colo.

Victoraş a mai trăit aşa, alb la faţă, o săptămână. Apoi a murit! Ca un pui de găină a murit. Mama a plâns mult şi tare, că doară Victoraş era băiat. Tata şi-a şters ochii pe furiş. Iar Lena se uita cum sta Victoraş nemişcat pe pat. Şi îi era groază ca nu cumva Victoraş să se răzgândească şi să se scoale din morţi şi să trebuiască să-l care iar în braţe.

I-au făcut lui Victoraş o înmormântare foarte frumoasă. L-au învelit într-o hârtie albă, ca o dantelă, mai frumoasă chiar decât cearceafurile căţeilor din vagoanele clasa întâi. Numai faţa i-a rămas afară. Apoi l-au pus ca pe o păpuşă într-un coşciug mic. A venit şi nana Lisa cu Tudor. Au adus şi flori de la oraş. Nana Lisa făcuse şi o colivă cu bomboane colorate. Din sat a sosit o căruţă. S-a suit întâi nana Lisa, apoi mama cu tata şi cu Lena şi, la urmă, Tudor. S-au urcat cu toţii lângă coşciugul descoperit. Au pornit-o aşa cu Victoraş, care sta încremenit, învelit ca o prăjitură în hârtia lui albă. Capacul coşciugului era alături. Tudor a luat-o pe Lena de mână şi i-a spus:

— Ţi-e frig? Vezi să nu răceşti!

Lena era şi ea galbenă ca ceara şi tremura. L-au dus pe Victoraş la cimitir în sat, lângă o biserică. L-au băgat pe Victoraş într-o groapă.

Lena privea uluită. A cântat şi popa şi a tămâiat, pe urmă l-au acoperit cu pământ şi femeile l-au chemat pe nume, l-au strigat, au aprins lumânări pe mormânt. Au mâncat colivă, apoi şi covrigi şi au băut şi vin, chiar acolo. Au turnat vin şi pe mormânt, ca să bea şi Victoraş.

Apoi cei din sat au plecat fiecare care-ncotro. Lena cu părinţii, cu Tudor şi nana Lisa s-au întors tot în căruţă acasă, dar fără Victoraş. Când au ajuns acasă, s-a servit o masă cu vin şi mâncare, dar Lena n-a putut nici măcar să guste. A încercat, dar a început iar să verse. Mama şi cu nana Lisa vorbeau în şoaptă, iar tata şi cu Tudor vorbeau şi ei tot în şoaptă, mai deoparte.

Lena a fost şi ea mult timp bolnavă. Nu se putea lămuri cum şi din pricina cui murise Victoraş. Doctorul spusese că Victoraş a murit de aprindere la plămâni. Îl stropise mama doară cu atâta apă rece! În febră, i se părea că Victoraş murise din pricina ei. Îşi închipuia chiar că ea îl azvârlise înadins din braţe pe Victoraş, ca să scape de el. Dar cel mai teamă îi era ca nu cumva Victoraş să învie, să se întoarcă de acolo şi să trebuiască iar să-l care.

Apoi, viaţa a reînceput în casă aşa ca mai înainte de naşterea lui Victoraş. Tata a început din nou să o înveţe carte pe Lena. Într-o zi, când Lena a citit şi a scris bine, tata a ridicat-o iar până-n tavan. De bucurie şi mirare, Lena a dat un ţipăt de fericire. Şi când tata a aşezat-o jos, Lena a suspinat adânc, uşurată: tata nu era supărat pe ea că murise Victoraş, băiatul!

Anghel Mărgărit venea seara acasă. Venea cu trenul şi Lena ştia cu ce tren vine. Dacă nu era prea frig, sau zăpada prea mare, Lena îl aştepta pe peron şi, când îl vedea coborând de pe locomotivă, se furişa repede până la el. Anghel Mărgărit, fără niciun cuvânt, o lua de mână şi aşa împreună mergeau spre casă. Lena gândea: „Să vedem acum, când ajungem acasă, mi-o fi adus un caiet nou sau un creion?" Şi toate se împlineau aidoma gândurilor ei. Prin buzunare tata avea şi bomboane. Tudor şi tata aveau bomboane, aşa că dacă ea, Lena, se va mărita cu Tudor, o să fie bine.

Într-o seară, Lena şi mama ei l-au aşteptat pe Anghel Mărgărit până târziu. Niciodată tata nu întârzia, decât dacă întârzia şi trenul, dar în seara asta trenul a venit fără el. Apoi a venit şi alt tren, tot fără el. Se întunecase demult. Mama începu să umble de colo-colo prin odaie ca înnebunită, frângându-şi mâinile, şoptind:

— Doamne! Doamne!

De câteva ori mama i-a spus Lenei:

— Ia şi mănâncă şi te culcă!

Dar Lena nu voia să mănânce, nu voia să doarmă. Îl aştepta pe tata. Auzea mereu pasul mamei, parcă se grăbea să ajungă undeva, aşa umbla de repede de colo-colo prin odaie. Auzea şi glasul ei înăbuşit:

— Doamne! Doamne!

Apoi, obosită, a aţipit aşa, cu capul rezemat de braţe, braţele pe masă. Asta un timp…

A deşteptat-o o zarvă mare. În odaie intraseră patru domni. O clipă, Lena îşi închipui că erau domnii frumoşi din tren, că veniseră ei la ea. Într-adevăr, semănau cu ei şi erau îmbrăcaţi ca ei. Dar domnii ăştia nu râdeau. Se schimonoseau la faţă şi vorbeau răcnind către tata, care sta drept, nemişcat în faţa lor, lângă uşă. Tata era mai înalt ca ei, mai voinic. Lena se uita cu spaimă la el. Tata era atât de schimbat, încât părea străin de el însuşi şi părea că toată puterea lui era acum de prisos. Avea faţa umflată, neagră şi mânjită, de parcă ar fi curs apă sau năduşeală pe faţa lui plină de fum, iar domnii, toţi patru, răcneau mereu.

Mama sta într-un colţ al odăii cu mâinile pe faţă. Şi-o apăsa atât de tare, de îi erau degetele albe. Din când în când se uita la bărbatul ei, apoi îşi acoperea din nou cu groază faţa şi se frângea din mijloc ca lovită.

Lena vedea şi auzea tot, dar nu avea nici timp şi nici putere să se dezmeticească şi să înţeleagă. În lumina slabă a lămpii cu gaz îi vedea pe domni cum zbierau; când unul, când altul, când toţi:

— Ştii prea bine că ai să spui tot, Anghel Mărgărit!

— Anghel Mărgărit, sau nu-ţi pasă de pielea ta?!

— Spune, unde ai ascuns totul, unde ţi-e comoara, Anghel Mărgărit?

— Tu, Anghel Mărgărit, ai să plăteşti cu viaţa, auzi? Cu viaţa!…

Îl vedea pe tata nemişcat, cu faţa umflată, cu părul încâlcit şi ud. Anghel Mărgărit! Anghel Mărgărit! Numele ăsta auzit aşa, faţa umflată a tatălui ei întrezărită în lumina slabă a odăii! Toate i se întipăreau în mintea Lenei, ca o înfierare. Anghel Mărgărit era tatăl ei!

Apoi domnii, doi din ei, ceilalţi doi priveau, au început să cotrobăiască prin casă. Azvârleau tot în mijlocul odăii. Desfundau pernele, salteaua, răscoleau rufele, azvârleau cratiţele, totul laolaltă, maldăr, pe jos. Adunau însă hârtiile, cărţile, pe masă.

Apoi, şi mai furioşi, din ce în ce mai furioşi, începură să dea cu pumnii în obrazul lui Anghel Mărgărit. Anghel Mărgărit se clătina la fiecare lovitură şi domnii răcneau:

— Unde le-ai ascuns, bestie?

Atunci mama a strigat:

— Mai avem o magazie, o fi acolo…

Tata a spus:

— Taci, femeie, că e degeaba! Hotărârea s-a luat, nu mă poţi tu salva!…

Atunci i-au tras tatii alţi pumni, de l-a văzut Lena cum se clătina ca un pom lovit. Lena a vrut să strige, să se repeadă la domnii aceia, să-i

roage să-l lase pe tata, că tata este bun, dar s-a oprit, pironită de privirea tatii aţintită asupra ei, grea, tristă. A rămas încremenită. L-a privit şi ea pe tatăl ei. Nu a desluşit ce simte, dar în clipa aceea s-a încheiat în inima ei o tainică pecetluire.

Apoi domnii au ieşit cu tata aşa, ducându-l în pumni. Au dus şi lampa cu ei.

Lena şi cu mama ei au rămas în întuneric. Lena ar fi vrut să-şi astupe urechile, ochii, totuşi asculta cu încordare să audă ce se petrece în magazie, dar nu auzea decât, lângă ea, plânsul mamei, care gemea în întuneric.

A auzit şi un tren care a trecut în goană, luminând odaia orbitor pentru câteva clipe. Trenul a dispărut şi odaia a rămas iar în întuneric. Lena şi-a închipuit compartimentele acelea duse de tren, pline de lumină, pline de oameni frumoşi, cu pisici cu clopoţei. Şi-a amintit iar de tatăl ei, care era în magazie, acolo, cu oamenii aceia atât de învrăjbiţi şi care semănau cu cei din tren…

Domnii aceia au stat atât de mult acolo, în magazie, cu tata, încât Lena credea că noaptea aia de spaimă nu se va mai sfârşi niciodată.

Apoi s-au reîntors toţi în odaie, cu lampă cu tot. Anghel Mărgărit avea cătuşe la mâini. Lena le-a văzut. Domnii au împachetat tot felul de hârtii şi lucruri. Le-au legat cu sfori. Păreau mulţumiţi. Când să plece, unul a strigat către tata:

— Hai, bestie, mergem…

Atunci tata s-a întors puţin către mama şi i-a zis cu o voce schimbată, răguşită:

— Maria, vezi de Lena! Vezi de copil!…

Dar domnii s-au repezit la el şi l-au scos în pumni din odaie. Tata avea cătuşe la mâini.

Aşa a plecat tata, şi Lena a simţit deodată inima strângându-i-se dureros de teamă că poate n-o să-l mai vadă niciodată.

Capitolul II

Lena s-a deşteptat a doua zi în zori. Era singură în odaie, singură în patul mare al părinţilor. O culcase mama ei noaptea, târziu, în locul tatii. Lena îşi aminti că tata fusese dus şi se înspăimântă. Fulgerător, văzându-se singură în odaie, gândi că „domnii" o luaseră şi pe mama, că or veni şi or lua-o şi pe ea, Lena, cu cătuşe la mâini, trăgându-i pumni în faţă.

Lena sări din pat, şi aşa dezbrăcată ieşi îngrozită afară: mama era în faţa albiei şi spăla de zor rufe. Când o văzu pe Lena, spuse:

— Lena, îmbracă-te şi adu-mi nişte apă de la fântână!

Şi Lena s-a îmbrăcat în grabă, apoi a început să care apă. A auzit gâlgâitul victorios al găleţii care se umplea. Nişte vrăbii se fugăreau ciripind. Se scăldau fericite în praful drumului. Soarele de toamnă era dulce, cald. Pomii, plini de frunze şi praf, se legănau alene.

Şi Lena, cu găleata grea de apă în mâini, se opri o clipă locului. Se uită încolo şi-ncoace. Lanul de porumb plin de rod copt era luminat de soare, dincoace şinele de tren luceau până-n zare, spre oraş. Lena îl aştepta pe tata. Poate se va întoarce, ca de obicei, seara. O va ridica sus…

De departe sosea un tren. Lena puse găleata plină de apă jos şi aşteptă. Da, poate îl va aduce pe tata chiar trenul ăsta.

Uriaş, negru, din ce în ce mai mare, fluierând, urlând, pufăind, duduind, trenul sosi, apoi opri. Nimeni nu se dădu jos din el. Nici tata. Lena văzu şi compartimentele de clasa întâi. Aveau perdelele albe, bine întinse, ca nişte zmeie ce nu-şi puteau lua zborul. Lena citi: Internaţional – Berlin – Paris. Una din perdele se ridică. O clipă, o faţă privi afară: o doamnă grasă, cu părul alb ca o coroană. Mâinile ei aveau inele multe şi brăţări. Lena simţi o sfâşiere în inimă. Îşi aminti de mâinile tatălui ei, cu cătuşe…

Trenul începu să se mişte greoi, să pufăie, să azvârle iar aburi. Lena gândi: „Odată pot să mă azvârl sub el". Se înfioră. Îşi aminti de faţa tatălui ei, umflată, udă, de vocea lui:

— Marie, vezi de Lena, vezi de copil!

Acum Lena trebuia să-l aştepte. Cine ştie?! Poate diseară va veni. O să-l aştepte. Îl va aştepta mereu, mereu, până va veni…

Dar Lena auzi vocea mamei ei:

— Lena, ce faci? Adă apă! Hai!

Lena luă căldarea, o ridică şi o duse mamei. De obicei mama nu vorbea cu ea, dar azi îi spuse:

— Astea sunt rufele domnului şef. Trebuie să le terminăm, să vedem ce-o zice de noi…

Maria Mărgărit şi Lena au muncit la rufe toată ziua, în grabă. Din timp în timp mama lăsa albia, se aşeza pe o piatră şi plângea. Lena sta

în faţa ei şi o privea înmărmurită. Apoi Maria Mărgărit se apuca iar de rufe.

Pe seară, când rufele au fost gata, uscate şi călcate, Lena şi cu mama ei le-au pus într-un coş şi le-au dus la domnul şef. În timp ce dânsa, cucoana şefului, le număra şi le controla, a venit şi domnul şef. A privit-o încruntat pe mama şi i-a zis răspicat:

— Şi acum, femeie, să vă căutaţi loc într-altă parte. Să plecaţi!

Mama a şoptit:

— Unde să mergem?

Şeful a zis:

— Sau crezi că asta mă priveşte pe mine?

Mama a zis şi dânsa, vorbă şoptită:

— Poate s-o întoarce Anghel. O zi, două…

Atunci domnul şef s-a proptit mai bine cu picioarele în duşumea, aşa, puţin crăcănat, şi a strigat:

— Ascultă, femeie, cu mine să nu umblaţi cu fleacuri, că nu merge. Sau crezi că-s tâmpit şi n-am înţeles ce s-a petrecut? Din pricina voastră pot şi eu să fiu tras la răspundere. Auzi vorbă! Acţiuni clandestine, acte de ilegalitate! Sau vrei să spui că nu ştiai? Că nu ai fost părtaşe? Poate că nu ştii nici ce-a fost la Bucureşti, la Griviţa, la căile noastre ferate?! O să vă arătăm noi vouă, că nu mai terminaţi! O să vă împuşte pe toţi, ca pe câinii turbaţi! Poate chiar că ar fi mai prudent din partea mea să nu te las să pleci, ca să nu ţi se piardă urma, să poţi fi şi dumneata şi copilul cercetaţi. Vorbim mâine…

Mama îşi duse mâinile la faţă. Îşi acoperi ochii, aşa cum făcuse şi în noaptea trecută, dar nu atât de apăsat. Tăcu adânc.

— Aşa că, mai zise răspicat domnul şef, să vă luaţi tălpăşiţa cât de repede. Am nevoie de oameni cinstiţi în locul vostru, nu de duşmani. Auzi! să întreţin eu duşmani, duşmani ai statului! O să plătiţi voi scump imbecilitatea voastră mârşavă. Vă dă omul posibilitatea să trăiţi, şi voi visaţi cai verzi pe pereţi! Duşmanilor! Afară cu voi! S-a înţeles? Scurt pe doi!…

Mama a făcut semn cu capul că da, a înţeles. Apoi a luat-o pe Lena de mână şi a ieşit. Lena şi-a dat seama că doamna domnului şef a uitat să-i plătească pentru rufe, dar n-a zis nimic.

Când au intrat în odaie, mama i-a spus Lenei:

— Eu trebuie să merg la nana Lisa, chiar astă-noapte. Puteam să plec la ea fără să-ţi spun, într-o goană, când dormeai. Să te încui şi să plec, dar e mai bine să ştii, că eşti mare acum. Să nu plângi şi să nu fugi, să nu mă cauţi. Să stai cuminte, că mă întorc mâine, cât oi putea de dimineaţă. Tu să nu ieşi afară la joacă, la copii, să stai în casă. Îţi las ceva de mâncare şi să mă aştepţi. Mă duc la nana Lisa să vorbesc cu ea, ne găseşte dânsa un loc bun şi apoi plecăm amândouă, acolo, să ne piarză urma...

Şi a rămas Lena noaptea singură. De frică, s-a ascuns sub plapumă, cu cap cu tot. Aşa, sub ţoale, a stat mult trează. Îl aştepta pe tata. Spusese şi mama doară domnului şef că poate tata vine în câteva zile, dar îi era şi teamă ca nu cumva să vie „domnii" să o ia şi pe ea. Apoi Lena a adormit.

S-a trezit a doua zi. Soarele era sus şi ea tot singură în odaie era. S-a îmbrăcat, s-a uitat pe geam. Afară, copiii se jucau. Le auzea şi glasurile. Mai târziu a vrut să mănânce, dar n-a putut, nu-i era foame. S-a apucat să cureţe în odaie, ca să-i treacă de urât. A încălzit apă, a spălat nişte rufişoare de ale ei şi de-ale mamei. A frecat şi ligheanele şi cratiţele, dar mama tot nu venea. A făcut patul cel mare. Acum va dormi mereu cu mama, în locul tatii, ca să economisească aşternutul, aşa îi spusese mama. Şi mama atunci adăugase, dusă pe gânduri:

— Până o veni tata!

Acum însă nu erau nici mama şi nici tata acasă. Dar dacă nu se mai întoarce nici tata şi nici mama?

Spre seară, când i se făcuse Lenei inima ca un bob de gheaţă, a sosit şi mama cu nana Lisa. Umblau amândouă îndesat şi vorbeau în şoaptă. Aşa au intrat în casă. Amândouă aveau ochii roşii şi feţele umflate. Lena nu şi-a putut da seama dacă şi pe ele le bătuse sau numai plânseseră mult. Nana Lisa a cuprins-o pe Lena în braţe, a sărutat-o şi a plâns. Mama a întrebat-o pe Lena:

— Ţi-a fost urât?

Lena n-a răspuns, că nu putea vorbi. Plângea. Atunci mama a întrebat-o din nou:

— Mâncaşi?

Lena plângea întruna.

Mama a ridicat capacul cratiţei şi, văzând-o plină, aşa cum o lăsase, a zis:

— Ia şezi colo şi mănâncă, proasto!

Şi Lena s-a aşezat şi s-a apucat să mănânce. Îi era o foame de o durea burta!

Nana Lisa şi mama i-au spus:

— O să strângem repede ce-om putea şi mâine în zori plecăm. Ne-a găsit nana Lisa un loc bun, mergem acolo.

În timp ce Lena mânca, nana Lisa şi mama au început să strângă în grabă boarfe în legături. Vorbeau. Se opreau din strâns şi vorbeau. Lena auzea ce vorbeau ele. Mânca şi asculta. Apoi n-a mai putut mânca. A stat să asculte.

Nana Lisa a zis:

— Acum îl caută pe Tudor. Numai de nu l-ar găsi. Când mă gândesc, mi se moaie oasele.

— Pe el nu l-au găsit încă? Are timp să se ascundă, a spus mama.

— Pe el încă nu. Mario, să fim înţelese: mâine plec şi eu de unde

sunt. De veneai cu o zi întârziere, nu mă mai găseai. Mi-au adus veste, să mă ascund. Poate să mă omoare, şi eu nu ştiu unde este Tudor. E jale mare. Numai de nu m-ar prinde. E vânătoare mare de oameni!

Maria Mărgărit zise:

— Cel mai rău o fi de Anghel al meu. Că el o fi ştiind unde e Tudor. Şi Anghel acum e în mâinile lor…

Şi Maria Mărgărit gemu şi-şi frânse mâinile. Apoi se lăsă căzută pe pat şi plânse greu:

— Înnebunesc, nană Lisă, înnebunesc!…

Nana Lisa a lăsat-o să plângă, a plâns şi ea, apoi a zis:

— Şi acum, hai, că plânserăm destul. Să plecăm, până nu se luminează de zi. Măcar să vă ştiu pe voi ascunse. Să pot fugi şi eu să mă ascund.

Mama s-a ridicat de pe pat, s-a uitat la Lena şi, când a văzut-o că stă încremenită cu furculiţa în mâini, i-a zis cu glasul moale, ca în somn:

— Hai, Lena, hai, mănâncă… fetiţă!

Da, „fetiţă” i-a zis, aşa cum îi zicea tata: „fetiţă”…

* * *

Locul „bun” găsit de nana Lisa era la o cârciumă de la periferia Bucureştiului. Cârciumii îi zicea „La Termopile”. Stăpânii erau greci. El şi sora lui. Nimeni nu ştia cum îi cheamă. Clienţii îi spuneau dânsului „conu Termopile” şi dânsei „coana Termopile”, iar grecul o striga pe ea „Caliope”, iar ea pe el „Sofocle” sau „Sofo”.

Nana Lisa, care-i cunoştea mai demult, vorbise cu ei în ajun şi se tocmiseră aşa: Maria Mărgărit, angajată fără leafă, pe mâncare şi haine. Ei, stăpânii, aşa, de pomană, vor hrăni şi îmbrăca copilul, pe Lena. Lena va munci în schimb câte ceva, după puteri: cu serviciul pe la mese, la clienţi, cu vasele, cu găinile. De vor fi mulţumiţi, peste un an vor vorbi ei şi despre niscai bani. Astea toate ca să nu spună nana Lisa că lor nu le este milă de văduvă şi de orfan, care de altfel nu aveau acte.

Maria Mărgărit, mama Lenei, era învăţată cu munca, dar aici la cârciumă era muncă peste fire. Muncă grea, căci grecii, când le-au angajat pe Lena şi mama ei, goniseră pe băiatul ce-l avuseseră înainte, că se făcuse prea mare, optsprezece ani, pretenţios şi se înfumurase de tot: nu mai voia să umble desculţ. Sâmbăta şi duminica îşi închiria haine şi pantofi, se spăla mereu, se parfuma cu colonie şi fugea la bal să danseze. Şi astea toate sâmbăta seara, când erau clienţi mai mulţi la cârciumă. Dansa în sala unui restaurant din apropiere, concurenţa grecului. Auzi, să danseze la duşmani! Conu Termopile era foarte dezamăgit! Spunea că, în ziua de azi, nu mai poţi avea încredere în nimeni.

Conu Termopile, grecul, nu era prea bătrân, dar era slab, uscat, fuma mult, tuşea şi scuipa pretutindeni, apoi fuma iar şi iar. Zicea că numai aşa i se potoleşte tusea, dacă fumează. Era, la trup şi la faţă, uscat de tot. Nu avea nevastă. Se lăuda că nu-i trebuie belea pe cap.

Soră-sa, şi ea nemăritată, era tot aşa de uscată ca el, mereu îmbrăcată în negru, cu fustă lungă şi strâmtă şi cu un testemel alb pe cap, peste care punea, când se gătea, încă un testemel negru. Ea singură în casă avea odaia ei. El, cârciumarul, avea numai o saltea pe care o căra acolo unde voia să se culce. O aşeza pe jos, în cârciumă, în dosul tejghelei, ori în vreo magazie şi câteodată, vara, chiar în curte.

De gătit, mâncarea uneori o gătea ea, coana Termopile, alteori o gătea el, conu Termopile, iar de spălat vasele, le spălau împreună. Se învoiau bine.

După ce angajară pe Maria şi Lena Mărgărit, nici grecul şi nici grecoaica nu mai vrură să facă nimic. Cereau să fie serviţi la mână. Ea, sora cârciumarului, se cocoţa pe divan la ea în odaie şi începu să-şi petreacă zilele bând cafele, fumând şi făcând pasienţe. Îşi ghicea toată ziua viitorul, când în cărţi, când în cafea, după cum nimerea.

Maria Mărgărit şi cu Lena dormeau într-o magazie şi, cu toate că abia începuse toamna, totuşi noaptea era tare frig. Când ploua, tavanul lăsa să pice apa în magazie. Puneau ligheane, tăvi, albioare, cratiţe, peste tot. Pica şi pe pat. Puneau şi pe pat vase şi apa împroşca. Înţelegători, conu Termopile şi coana Termopile se sfătuiră şi le dădură o umbrelă mare, veche, neagră.

— La ploaie ţine, că numai la vânt se răsuceşte, şi în magazie nu-i doară vânt.

Maria şi Lena se sculau dimineaţa ude şi ţepene.

Maria Mărgărit şi Lena o aşteptau cu înfrigurare pe nana Lisa să le dea veşti. Dar nana Lisa nu mai sosea. Maria Mărgărit plângea mai tot timpul. Câteodată, când era singură, se oprea din lucru şi-şi frângea mâinile, apoi iar lucra şi lacrimile îi curgeau şiroaie. Sora cârciumarului, coana Termopile, care bineînţeles nu ştia nimic din cele întâmplate cu Maria, ca să o îmbărbăteze, glumea:

— Să nu mai pui sare în mâncare, că lacrimile sunt destul de sărate! Păi nu zău, soro, ce-oi fi având de tot plângi, că o să mă satur! Bocitoare de meserie să fii şi n-ai plânge atâta!

Au trecut aşa vreo două săptămâni, înfiorător de lungi, fără nicio veste de la Anghel.

Într-o seară, când se întunecase de tot afară, a venit nana Lisa. A dat bună seara grecilor, i-a întrebat de sănătate, de cum merge cu Maria Mărgărit, Lena şi cârciuma, a mai vorbit câte ceva, dar astea toate numai aşa, în treacăt şi în grabă, de omenie, apoi a căutat să rămână singură cu Maria Mărgărit. A venit în magazia unde locuia. Era şi Lena acolo, dar pe ea nici mama, nici nana Lisa nu o băgară în

seamă.

Nu au vorbit tare, şuşoteau, dar Lena asculta încordată. Auzea frânturi, dar ce auzea era îngrozitor. Nu îndrăznea nici să strige, nici să întrebe, nici să se mişte. Căci ar fi dat-o afară din magazie şi niciodată n-ar mai fi aflat adevărul. Şi Lena a aflat adevărul: că tatăl ei murise, că Anghel Mărgărit nu voise să spună la prefectura poliţiei ce ştie, nu a vrut să-şi trădeze tovarăşii, că-l salvase pe Tudor şi l-au bătut şi l-au chinuit până l-au omorât…

Lena a auzit geamătul ca de animal înjunghiat al mamei. A văzut-o cum se frânge de mijloc, cum se prinde cu mâinile de pântece şi geme.

Şi nana Lisa sta încremenită şi nu se mişca. Lena îşi simţea trupul din ce în ce mai rece. Şi mai târziu a auzit din nou cum vorbesc. Nana Lisa zicea:

— Da, pe Tudor nu l-au prins. L-a salvat Anghel. El a fugit, a reuşit să se ascundă. Au să-l judece în lipsă. Ce viaţă ne aşteaptă şi pe mine şi pe el… Eu, am fugit şi eu. De două săptămâni stau ascunsă. Voi să rămâneţi ascunse aici, că nu vă ştie nimeni urma. Nimeni nu poate veni, că e pericol…

Şi nana Lisa s-a închinat. Mama o privea cu o privire grea, de animal lovit. Şi nana Lisa a mai zis:

— Acum plec şi n-o să mai pot veni pe la voi. Că stau şi eu ascunsă un timp, poate mai mult timp, să ne piarză de urmă. Voi să staţi aici, că nu vă ştie nimeni. Şi, când oi putea, oi veni eu la voi. Să nu mă căutaţi, că-i rău, şi nici nu aveţi unde…

Şi nana Lisa a plecat. O umbră în noapte.

Lena, în pat, lângă mama ei, sta lipită de ea. Plânsul nesecat al mamei o scutura încet, ca într-o legănare.

Aşa a adormit, legănată de plânsul mamă-sii…

S-a trezit pe urmă o dată în noapte. I s-a părut că iar plouă în magazie, îi era faţa udă, dar şi-a dat seama că erau numai lacrimile mamei care curgeau pe obrazul ei. Lena a întins mâinile pe după gâtul mamei şi a adormit aşa din nou, istovită, legănată de acelaşi plâns…

A doua zi au început din nou să facă treabă amândouă.

* * *

Noaptea, Maria Mărgărit avea timp să plângă, iar de adormea, gemea în somn, că ziua nu prididea cu treaba: gătea, spăla, servea clienţii, spăla podele.

Coana Termopile se pregătea de sărbători şi poruncise o curăţenie mare de tot. Zicea că trebuie făcută din vreme. Maria Mărgărit spălă podelele, preşurile de pe jos, cearceafurile groase de in şi cânepă. Spălă şi duşumeaua în cârciumă.

Grecoaica era încântată, dar nu zicea nimic, ca Maria Mărgărit să nu-şi „închipuie” că face prea mult. Coana Termopile, îmbrăcată cu

rochia ei neagră, lungă, sta cu mâinile încrucişate pe pieptul ei sărac şi privea cu satisfacţie.

În genunchi, Maria Mărgărit spăla podeaua în cârciumă, unde zeci şi sute de oameni veniseră şi plecaseră zilnic şi încă veneau şi plecau şi vor mai veni şi vor mai pleca. Nici Lena nu sta degeaba în nicio clipă. Alerga. Sfrijită, desculţă, cu o zdreanţă de rochie pe ea, gălbejită, ofilită, cu ochii ei galbeni-verzui, măriţi de slabă ce era, alerga. Fără să spună nimic, făcea cât putea mai mult, ca să o ajute şi să o uşureze pe mama ei.

Maria Mărgărit era bolnavă. Câteodată i se părea că va muri. Se apuca de lucru, dar brusc se oprea şi aştepta să moară. Îi era groază de toată viaţa ei. Avea dureri mari în pântece. Vărsa, ameţea. Îşi dădu seama că e însărcinată. Nu ştia cum să scape de plod. Nana Lisa trebuie să cunoască vreo femeie care… Dar şi Lena şi Maria Mărgărit ştiau că pe nana Lisa nu mai puteau să o caute. Iar coanei Termopile nici gând să-i poţi spune aşa ceva.

Sora cârciumarului zicea, fără răutate, numai aşa într-o doară, ca să o ambiţioneze:

— Nu eşti bună de nimic. Te-a lăudat degeaba nana Lisa. Dacă e vorba pe-aşa, mai bine lipsă. Să-ţi cauţi alt loc. După ce te ţin cu copil, mai eşti şi leneşă. Şi ce-oi fi tot plângând atâta, frate? Ce, ţi s-au înecat corăbiile? Ţi s-au ars plăcintele?

De groază că o vor da afară cu Lena cu tot, Maria Mărgărit se căzni să-şi întreacă suferinţa, dar durerile erau din ce în ce mai mari. Şi într-o zi, ridicând ceva greu, sângele porni din ea ca din fântână. Maria Mărgărit căzu jos. Ca să nu murdărească ţoalele din pat, a rămas aşa, pe jos.

Lena sta în faţa ei. Vedea cum se lărgeşte balta de sânge de sub mamă-sa şi vedea şi privirea mamei, cu ochii căscaţi de spaimă. Apoi, încet, ochii obosiră, încet, privirea se stinse ca o înserare şi pleoapele se închiseră pentru totdeauna. Pe faţa Mariei Mărgărit se aşternu o linişte mută şi, pe buze, parcă se ivi un surâs de descătuşare.

Abia atunci Lena dădu un ţipăt şi căzu leşinată. Aşa a găsit-o coana Termopile, a ridicat-o de pe cadavrul mamei ei şi a dus-o în braţe la ea în odaie. O frecă cu oţet şi îi dădu să bea apă îndulcită cu zahăr.

Salvarea, chemată, nu sosi decât târziu. Doctorul constată moartea Mariei Mărgărit. Cu ceva bacşişuri, chestia cu lipsa actelor se rezolvă uşor. Nu se prezenta nimic suspect. Lena era un copil, nu avea importanţă. Nici conu Termopile nu cunoştea adresa Lisavetei Calotă, care i-o adusese pe Maria. Într-o cârciumă se perindă atâta lume!

Maria Mărgărit a fost dusă la morgă, de unde nimeni nu a mai cerut-o. Din autopsie, rezultă că fusese o sarcină extrauterină. Nu era nimeni de vină. O moarte naturală.

Capitolul III

Lena Mărgărit rămase la cârciuma Termopile, în grija fraţilor Termopile. Nu mult după aceea, grecii s-au mutat cu cârciumă cu tot. Găsiseră un vad mai bun.

N-a fost uşor să cari tot acaretul, tot dichisul cârciumii. Lena a ajutat cât a putut.

După aceea, Lena n-a mai aşteptat-o pe nana Lisa să vie. Se mutase cârciuma, deci nana nu mai ştia adresa ei. Nici ea, Lena, nu ştia adresa nimănui pe lume. Clienţii, zeci şi zeci, tot felul de oameni, care se perindau în orice clipă pe la cârciumă, nu-i cunoştea. Murise Victoraş, murise tata, murise mama…

Lena sta cu grecii în cârciumă şi îi era dor de gara mică, de viaţa de acolo, de odaia în care sosea tata, în care mama spăla rufe, de Gheghe, băiatul şefului de gară, care umbla fără frică în echilibru pe şinele de tren.

Grecii nu erau răi, dar nu ştiau nici că Lena e atât de speriată, nici că e atât de obosită. Nu ştiau că şi copiii pot suferi înfiorător!

Coana Termopile, sora cârciumarului, i-a dat Lenei să se lege la cap în semn de doliu, după moartea mamei ei, o legătură de-a ei veche, neagră, şi i-a zis:

— Când s-o face frig de tot, ai să dormi la mine în odaie, că doară n-am să fac foc şi pentru tine în magazie! Lena, tu nu mai ai pe nimeni pe lume, decât pe noi! Nici acte nu ai, nu ştim de unde ai venit. Am să te ţin de pomană. Tu ai să ajuţi pe aici. Mai târziu, când ai să te faci mare, am să-ţi dau zestre şi am să te mărit. Cine ştie, poate cu vreun nepot de-al nostru, dacă eşti cuminte. Noi avem mulţi nepoţi în Grecia…

Cele mai murdare treburi le făcea Lena. În fundul curţii era cocina cu porci, coteţul cu orătănii, latrina pentru clienţi, de altfel mai toţi beţi şi care murdăreau nespus de tare. Lena le curăţa pe toate. Îi mai ajuta şi grecul, conu Termopile, cârciumarul, dar ce era mai murdar Lena făcea. El nu punea mâna decât când vedea că Lena se opinteşte zadarnic.

Se uita la ea, căzut pe gânduri:

— La iarnă o să trebuiască să luăm şi un băiat să te ajute! Mai e şi zăpada, mai sunt şi lemnele de tăiat!

Băiat n-au luat, că băieţii se obrăznicesc repede. Tot Lena le-a făcut pe toate, cu conu Termopile împreună.

Lena mergea vara şi iarna la depozit, după lemne, la reparatul butoaielor de vin şi ţuică şi, în zori, înainte de a se lumina, după gaz. Iarna aştepta în frig. Ochii îi luceau sălbatic pe faţa ei mică. Obrajii se învineţeau, mâinile la fel.

Gândea: „Desigur că a murit şi nana Lisa, au prins-o şi au omorât-o

şi pe dânsa, de-aia nu mai vine! O să moară şi grecul şi grecoaia, că-s bătrâni, am să rămân singură în cârciumă. Şi atunci, ce mă fac? Sau poate o veni nepotu din Grecia şi o să mă ia el de nevastă. Dar dacă vine Tudor? Că aşa zicea nana Lisa, că o să mă mărit cu Tudor. Pe nepot nu-l cunosc, pe Tudor îl cunosc! Dar dacă vine şi Tudor într-o zi şi mă găseşte măritată cu nepotul? Dar poate că a murit şi Tudor! De-ar veni numai mai repede nepotu din Grecia, să mă ia de aici, cu zestrea mea cu tot."

Aşteptând la coadă în frig, vedea lumea, lume multă, vedea tramvaiul plin de oameni, dar ea era singură pe lume. Unde să meargă cu tramvaiul, de se suia în el? „Dacă mă mărit, poate o să-mi dea coana Termopile broboada aia groasă şi cerceii ei. Dar dacă şi el, nepotu, o să mă trimită la gaz în zori, sau noaptea în pivniţă, după ţuică?"

Căci pentru Lena mersul în pivniţă noaptea era lucrul cel mai de spaimă. Pivniţa avea chepengul chiar în cârciumă. Abia îl putea ridica. Scara cobora drept în întuneric. Lenei îi era groază de întunericul umed şi rece. Oare nu erau ascunşi acolo „domnii" răi de-l luaseră pe tata, sau, cine ştie, poate chiar tată-su mort, ori Victoraş în coşciug, învelit în hârtie albă, sau mama plină de sânge! Lena cobora cu ochii închişi, să nu vadă întunericul. Simţea pe trup umezeala pivniţei. Număra cât putea de repede, spunea tabla înmulţirii şi toate literele din abecedar.

De la un timp, aşa pe întuneric se învăţă să soarbă câteva înghiţituri de ţuică. Când bea, prindea curaj. Scotea vin sau ţuică în cană, o ducea la gură şi sorbea. O dată a băut prea mult şi a ieşit din pivniţă beată, clătinându-se. Au râs grecii să moară:

— Fă, ai băut, auzi? O să-ţi ţinem socoteala, ne ruinezi. O să dăm faliment din pricina ta!

— O să plătesc din zestre! a sfidat Lena.

Conu şi coana Termopile s-au tăvălit de haz

— Auzi, ştrengăriţa!

— E deşteaptă foc!

Odată, ameţită fiind, Lena le-a povestit o poveste haotică, cum că ea l-ar fi omorât pe Victoraş, pentru că era obosită. Grecii însă n-au luat seama la cuvintele ei. Erau învăţaţi cu poveştile beţivilor! S-au distrat de minune!

Timpul trecea, dar Lena de învăţat cu pivniţa tot nu se învăţa. Când se întorcea în cârciumă, cu cana de ţuică sau vin, îi bătea inima repede, ca la vrăbiile prinse. Când ajungea sus, cârciuma îi părea un rai. Era cald, lumină, erau oameni la mese, mâncau, beau şi cântau, un lăutar scârţâia din diblă, mirosea plăcut a ţuică fiartă, a scorţişoară, a cuişoare, a mâncare de varză cu slănină, a usturoi. De altfel, grecii îi dădeau Lenei mâncare cât voia. Numai de dormit Lena

nu avea timp să doarmă destul. Istovită, adormea în câte un colţ al cârciumii, chircită ca potăile, pe scânduri. La orice oră din zi sau noapte o sculau din somn. Mai ales el, conu Termopile, o trezea. O împingea binişor cu piciorul:

— Scoală, Lena, scoală, hai, scoală! Mergi de adă lemne, mergi de fierbe ţuică, mergi în beci şi mai adă vin. Lena, vezi că nu ştiu ce are porcu de grohăie!

Câteodată, Lena, epuizată de muncă, zdruncinată la nervi de tot ce păţise, se oprea brusc şi sta înţepenită cu privirea în gol. Niciun gând nu mai avea în minte. Nu ştia pe ce lume este! Dacă în clipa asta cineva o striga, se speria, sau, dacă o apuca „golul" ăsta în timp ce umbla, cădea jos ca un fulg. De obicei se lovea.

— Iar te-ai împiedicat, tâmpito! zicea tanti Caliope.

— Nu m-am împiedicat, încerca Lena să îngâne.

— Atunci de ce ai căzut? Ce te-a apucat? Vorbeşti numai aşa, ca să mă contrazici. Sau iar ai băut?

— Azi n-am băut.

— Ia te uită, „azi" nu şi-a făcut porţia, beţivanca! Ia te uită, sfrijitura, slăbănoaga!

— Da ce, dumneata eşti grasă?

Râdeau cârciumarii Termopile înveseliţi, căci de fapt ţineau la Lena.

Câţiva ani trecură. Într-o zi, când au găsit-o luptându-se cu un beţivan care se dăduse la ea, conu Termopile s-a înfuriat şi l-a dat afară în brânci pe om, iar coana Termopile i-a zis Lenei:

— Mie de acum înainte să-mi zici „tanti Caliope", iar dânsului „nene Sofocle".

— Poţi să-mi spui şi „nene Sofo", că-i mai scurt, a adăugat Sofocle. Să ne zici tanti şi nene, şi noi o să zicem că ne eşti nepoată. Te-ai făcut mare cât o prăjină, au început să se dea beţivii la tine. Dacă eşti nepoata noastră, or să te respecte. Şi, ţi-am mai spus, când o să te faci mare, cine ştie, o să te mărit eu, dacă eşti cuminte, cu vreun nepot, nepot de-al nostru. Avem mulţi băieţi buni în Grecia…

— Unde-i Grecia? întrebă Lena visătoare şi frântă de oboseală.

— Departe! o lămuri tanti Caliope.

Nenea Sofo asculta şi da afirmativ din cap.

Iar seara, la culcare, tanti Caliope, uscată, stearpă, o lămuri pe Lena ce este amorul:

— Să bagi de seamă, că amorul e lucru periculos. Se dă la tine şi rămâi însărcinată. El dispare şi tu rămâi cu ţâncul în braţe, mori de foame, că cine să te ia cu copil! Asta e amorul, Lena!

Între timp, până să vie vreun nepot din Grecia, Lena se apucase de băutură. Făcea ce făcea şi lua o duşcă de rachiu şi o da pe gât. După băutură, îi era mai bine. Grecii observaseră asta şi, înţelegători, o

lăsau să bea. Aşa muncea mai mult.

Pe de altă parte, când Lena s-ar fi putut odihni şi mai ales dormi, tanti Caliope îi cerea să-i răsucească ţigările, zicea că le face mai bine ca ea. O striga:

— Lena, o pipă, Lena.

Şi, cât ai clipi, Lena îi răsucea o ţigară şi i-o lipea.

Într-o zi, Lena şi-a răsucit şi ei o ţigară, a dosit-o în buzunar, apoi s-a ascuns în magazie şi a fumat. I s-a făcut rău, a ieşit de acolo clătinându-se, albă ca varul, şi a început să verse.

— Ai mâncat prea mult, ţi s-a aplecat! i-a spus tanti Caliope, şi a tras-o pe tâmple, pe vinele gâtului şi pe încheieturile mâinilor cu oţet.

Trupul Lenei era numai oase şi rece ca gheaţa. Lena s-a gândit: „De băut pot să beau, că-mi face bine, dar de fumat nu pot încă, sunt prea mică. Trebuie să mai aştept. Poate când o să vie nepotul, după ce mă mărit."

Tot în timpul liber, în loc să se odihnească, Lena trebuia să o frece pe grecoaică pe picioare până adormea grecoaica, sau îi citea *Universul* şi tot felul de romane de amor: *Genoveva de Brabant, Cheia visurilor, Prinţesa cerşetoare, Secretul spânzuratului*. Grecul se certa uneori cu grecoaica că şi-a luat guvernantă şi nu o lasă pe Lena să facă treabă.

Dar Lena prinsese gust de citit. Lua cărţi să le citească în ascuns. Mergea în magazie. Se vâra într-un colţ, deschidea umbrela mare şi neagră, de i-o dăduse cucoana Termopile când dormea cu mama ei, să se ferească de ploaie, aprindea lanterna cea cu care mergea noaptea în fundul grădinii să vadă de câine şi porc, şi citea.

Tot auzind vorbindu-se greceşte, învăţase şi ea. Spre mirarea grecilor, se amesteca în vorba lor grecească. Apoi a început să citească pe greceşte romanele cucoanei Termopile. Plângeau amândouă la pasajele de amor şi disperare.

— Ia te uită, maimuţa, ce repede a prins greceşte!

— Are talent la toate. Şi găteşte bine, a zis conu Termopile cu admiraţie.

Apoi Lena a învăţat să şi scrie greceşte. Făcea corespondenţa cu „nepoţii" din Grecia.

— Foarte bine că înveţi greceşte, când ai să te măriţi cu un nepot, ai să te poţi înţelege cu dânsul.

Grecii au învăţat-o pe Lena şi să cânte greceşte. Avea voce şi ureche bună. A învăţat-o şi scripcarul cântece româneşti, ţărăneşti şi altele mai „deosebite", mai „deocheate". Clienţii se înveseleau când o vedeau aşa sfrijită, cântând cântece de amor sau cu dublu înţeles. O cinsteau cu câte un bănuţ, din care îşi cumpăra, chiar din cârciuma grecilor, bomboane. Grecul, cu mare seriozitate, îi încasa banii „câştigaţi" şi îi cântărea sau număra bomboanele la care râvnea Lena. De altfel, Lena nu fura decât băutură şi ei ştiau asta. Aveau încredere

în ea, şi Lena era şi ea mândră că nu fură. Puteau să lase şi tejgheaua pe mâna ei, sau să încaseze banii, şi niciodată nu lipsea nimic.

— E cinstită! decreta tanti Termopile.

— Fură ţuică, băutură! şoptea grecul.

— Ei, cât poate să fure? întorcea vorba tanti Caliope. E mică. Când bea, face treabă mai multă. Las' să bea! Ce te caliceşti aşa cu copilul ăsta?!

Înţelegător, grecul da din cap afirmativ.

Lena a învăţat şi să ţopăie un fel de dans. Ca sfârleaza îi mergeau picioruşele. Distra clienţii de minune. Şi, ca să nu le plece clienţii prea devreme, grecii nu o lăsau pe Lena să se culce sau, de adormea, o sculau din somn să danseze şi să cânte. N-au bătut-o niciodată. Până târziu, Lena servea, vara în grădiniţă şi pe trotuar, iarna în cârciumă, pe la mesele clienţilor. Tot felul de clienţi. Unii dintre ei o ştiau bine pe Lena, nepoata grecilor. O cinsteau şi pe ea cu câte un pahar de vin, ţuică. O clipă, Lena, invitată, se aşeza la masă cu ei, golea paharul, apoi o pornea din nou.

Câteodată, vara, istovită, se urca în cireş să se odihnească, sau se ascundea în dosul vreunui butoi. Rămânea nemişcată, ca aiurită. Îi vâjâiau urechile, i se părea că trece trenul, că e la gară, că tata va sosi, o va lua de acolo, o va duce de mână înapoi acasă, la gară. Vlăguită, Lena sta aşa, ca pe altă lume. Încet, ridica privirea spre cer. Era acelaşi cer ca cel de la gară. Oare, oriunde s-ar fi dus pe lume, deasupra sta acelaşi cer? Noaptea, cerul îi părea un tavan bătut în cuiele strălucitoare ale stelelor. Stelele sclipeau ca luminile unei gări imense, la care niciun tren nu sosea. Dar dacă se uita mai mult, ameţea, atunci cerul se făcea un gol fără fund, în care putea cădea…

De departe, din cârciumă, auzea ca în vis glasul lui nenea Sofo, care o striga. O pornea iar la servitul clienţilor.

Niciodată bătrânii greci nu au întrebat-o nimic din trecutul ei. Ce trecut putea avea un copil?! Pe nana Lisa o cunoscuseră întâmplător. Nana Lisa o adusese la ei, şi asta le ajungea. Curiozitatea lor era satisfăcută. Planurile, gândurile, speranţele lor erau legate de ţara lor. Adunau bani, ca vreodată să plece înapoi. O iubeau pe Lena mai ales pentru că învăţase greceşte.

Aşa a vieţuit Lena în cârciumă poate cinci ani, poate şase. Nimeni nu mai ţinuse socoteala. Se făcuse mare. Nu mai ştia nimeni câţi ani are. Nu avea acte şi nici cine să spună când s-a născut.

Grecii discutau:

— Când a venit la noi, să fi avut opt-nouă ani.

— Poate zece.

— Aş, de unde?!

— Nu se declarase încă războiul…

Lena asculta. Auzea şi nu se lămurea. Să fi fost patru, să fi fost

cinci, poate şase…

* * *

Apoi, într-o zi, a venit la cârciumă Lisaveta Calotă, nana Lisa. Când a văzut-o, Lena a recunoscut-o imediat. A simţit că-i stă inima în loc şi apoi a izbucnit în plâns, un plâns isteric, plâns de criză de nervi.

Nana Lisa s-a speriat, a luat-o în braţe, grecoaica a stropit-o cu apă, a frecat-o cu oţet. Nana Lisa a legănat-o ca pe copiii mici, a pipăit-o ca pe pui în piaţă când vrei să-i cumperi. Lena era numai oase.

— Aţi ţinut-o flămândă, zise nana Lisa coanei Termopile, care continua să o tragă pe Lena cu oţet aromatic.

— Mănâncă cât şapte.

— Nu ţi-au dat de mâncare, Lena, spune?

— Ba mi-au dat, multă… hohotea Lena.

— A avut noroc cu noi! Nu toată lumea în timp de război are de mâncare ca la noi.

— Te-au bătut?

— Nu, că mă iubesc. Sunt ca nepoata lor, or să-mi dea zestre, o să mă mărit, cu un nepot…

— Atunci, de ce plângi?

Mirată de întrebare, Lena s-a oprit din plâns o clipă, apoi a izbucnit mai tare în hohote.

Şi Lena avu, în plin, o criză de nervi, cu leşin, cu plânsete, ţipete. Se zbătea să fugă, zicea că o aşteaptă Victoraş, şi mama, şi tata…

Dar nana Lisa, deşteaptă, a iscodit şi oarecum a înţeles ce viaţă duce Lena, copilul. A zis:

— Uite ce e, nu vă pricepeţi să creşteţi copii!

— Noi n-am avut copii, nu ne-am căsătorit, au bâiguit grecii cam speriaţi. Noi ne-am învăţat cu ea. Ne-am gândit să o şi măritǎm, să-i dăm zestre, dar s-a cam dat la daru beţiei.

— Am auzit că doarme în cârciumă pe jos, cântă şi dansează pentru beţivi. Doamne fereşte de mai rău! a zis nana Lisa.

— Doamne fereşte, dar am păzit-o noi! au spus grecii speriaţi şi ei de posibile consecinţe.

— Eu n-o mai las aici!

— Noi ne-am făcut pomană cu ea. Era singură pe lume. Am cheltuit cu ea, n-o mai dăm. Stă cu noi. E ca şi copilul nostru.

— Atunci, vreţi să mă duc la tribunal…

— Nu are acte. Dumneata ne-ai adus-o aşa.

— Actele sunt la mine. Voi aţi ţinut-o. Se face mare. Nu se mai poate. O să fiţi întrebaţi…

— Parcă nu ne putem învoi şi noi aşa, între noi?

— Asta zic şi eu. O iau şi, dacă o fi nevoie, spun eu tribunalului că i-aţi dat drumul pe bună înţelegere.

— Am cheltuit cu ea, noi…

Nana Lisa a scuipat:

— Ruşine!

— Noi o iubim foarte mult. Voiam să o măritǎm cu un nepot…

Nana Lisa a rămas cu ochii încremeniţi.

— Nu ştiu, a spus nana Lisa, eu nu ştiu, n-am învăţat la şcoală: grecii sunt creştini?

— Să nu ne insulţi neamu!

— Ce atâta tura-vura, o duc de aici şi pace. Tac eu, tăceţi şi voi!

— Să tăcem, dacă zici dumneata!

Au vrut să-i adune îmbrăcăminte, dar totul era aşa de mic şi zdrenţăros, că nana Lisa a refuzat să ia bocceluţa.

— Las' că-i fac eu altele, pe măsura ei. Acum plecăm.

Grecoaica a început să plângă. A luat-o pe Lena în braţe şi a sărutat-o.

— Mă învăţasem cu tine. Aveam şi eu cu cine vorbi. Ne mai înveseleai cârciuma. Lena, să nu ne uiţi! Noi ţi-am fost ca nişte părinţi, eu voiam să-ţi dau zestre, să te mărit cu vreun neam, vreun nepot. Am dormit cu tine în pat…

Plângea din toată inima, şi conu Termopile avea lacrimi în ochi. Atât se pricepuseră, atât făcuseră. Conu şi coana Termopile nu erau răi.

Lena, zdruncinată, hohotea acum în braţe la grecoaică. Deodată, simţi că aici fusese căminul ei. Unde o duce nana Lisa? Lena se înfioră. Tudor mai trăia oare? Tudor o va lua de nevastă? Cine o să-i dea zestre? N-o să-i mai vadă pe greci niciodată? Şi a început din nou să plângă în hohote.

Nana Lisa a luat-o de acolo aproape cu sila. Lena, plecând, mai zise grecilor, care, politicoşi, ieşiseră în stradă să o conducă pe nana Lisa şi Lena:

— Las' că vin eu pe la dumneavoastră, că ştiu adresa şi tramvaiu. Dar acum plec, la revedere! Vă las cu bine! Să aveţi grijă de clienţi, la revedere! Mai vin eu, să nu mă uitaţi…

* * *

Se întunecase de-a binelea, când nana Lisa a plecat cu Lena de la cârciumă. Lena se simţea bolnavă. Ar fi vrut să se culce chiar aşa, în stradă, pe jos, în tramvai, oriunde, şi să doarmă la nesfârşit…

Lena nu mersese niciodată în oraş, nici tramvaiul nu-l luase spre centru. Nu avusese timp, era mult de lucru la cârciumă, şi singură i-ar fi fost frică. De la cârciumă până la capătul tramvaiului mai era o bucată de drum. Lena nu umblase decât prin apropierea cârciumii, la gaz, la cizmar, la lemne, la butoaie, toate din apropierea cârciumii.

Acum nana Lisa o sui cu ea în tramvai şi o porniră. Lisaveta Calotă

gândea cu voce tare:

— Am s-o culc cu mine. Am să-i spun doamnei că mi-e nepoată, că e orfană, o să-mi scadă ceva din leafă, da nu face nimic, o ţin cu mine! Poate mai târziu să ajute în casă. Dacă doamna n-o vrea să mă lase să o ţin, plec cu Lena şi-mi caut alt loc. Nu are pe nimeni pe lume! De unde să fi ştiut eu că a murit Maria Mărgărit? Că Lena a rămas copil orfan, singur printre străini?

Lisaveta Calotă îşi aminti cu înfiorare şi îşi povesti sieşi, ori poate Lenei, că Tudor al ei scăpase de ocnă sau moarte, pentru că tatăl Lenei, Anghel Mărgărit, răbdase să moară în chinuri decât să-şi trădeze tovarăşii. El, Anghel Mărgărit, cu preţul vieţii lui, salvase viaţa lui Tudor, copilul ei. Tudor fusese judecat şi condamnat la moarte în lipsă. Sta ascuns.

Încet, pe furiş, nana Lisa îşi şterse ochii. Îşi zicea: „La început, nu putea nimeni să rişte să vină să o vadă pe Lena, ar fi dat de bănuit, iar mai târziu, cârciuma se mutase. Până am dat de noua adresă… Acum ea o va creşte pe Lena. De sufletul lui Anghel Mărgărit, măcar atât, să-i crească copilul rămas orfan, el care îl salvase pe Tudor.” Lisaveta Calotă îşi şterse iară ochii.

Lena sta nemişcată în tramvai. După un timp, în ameţeala răului, Lena văzu cu uimire luminile oraşului, vitrinele, becurile electrice, lumea, automobilele. O trecu un fior. Oare intrase în împărăţia oamenilor văzuţi odinioară în trenuri? O apucă o spaimă ciudata! Îşi aminti iar de cerul înstelat, aşezat în golul acela imens al nopţii, în care i se părea că ea, Lena, dezlipindu-se de pământ, va aluneca. Apoi se lăsă un timp legănată de mersul tramvaiului. Tramvaiul era aproape gol.

Deodată, Lena se ridică puţin şi, într-o şoaptă, aproape de urechea nanei Lisa, întrebă:

— Nană! Tudor, mai trăieşte? El, a scăpat? El, n-a murit cu tata?

Neaşteptat, Lisaveta Calotă tresări, se închină repede. Şopti:

— Da, trăieşte. El trăieşte. El a scăpat, trăieşte…

— Unde e? E cu dumneata? Mergem la el?

— Nu! El este, este departe!

— Nană, ce a făcut tata, de a fost omorât?

Lisaveta Calotă se frământă, îşi da seama că nu o poate lămuri pe Lena. Lena era prea copil, iar ea nu era în stare! Mai târziu, mai târziu, când va creşte, îi va povesti, poate…

Lisaveta Calotă şopti:

— N-au făcut nimic rău, dimpotrivă, să ştii, Lena, că ei sunt nişte eroi, aşa, ca nişte sfinţi, au murit pentru binele omenirii.

— Atunci?!

— Ai să înţelegi mai târziu.

Legănate de tramvai, au mers un timp în tăcere. Dar brusc,

cuprinsă de spaimă că Lena ar putea vorbi cu cineva, Lisaveta Calotă o apucă pe Lena, faţa Lenei, şi o întoarse către ea cu violenţă. Îi spuse, ochi în ochi, suflare în suflare:

— Lena, acum eu te iau cu mine, am să-ţi fiu ca o mamă, ca o mamă, dar trebuie să-mi făgăduieşti că niciodată, auzi?, niciodată n-ai să mai pomeneşti nici de Tudor şi nici de tatăl tău, nimănui, şi nici mie, niciodată! Că ne ia şi pe noi poliţia şi ne omoară! Să taci, auzi? Să taci! Ştii să taci?

Lenei i se făcu frică. Ochii nanei Lisa luceau atât de grozav! Şi Lena spuse înfiorată:

— N-am să mai vorbesc niciodată de ei! Am să tac. Ştiu să tac…

— Jură!

— Jur!

— Nici de gară să nu pomeneşti. Doamne, de-ai putea uita! De te întreabă cineva, să zici că eşti o nepoată de-a mea din Transilvania. Acum te cheamă Calotă, ca pe mine. Nu te mai cheamă Mărgărit. Calotă te cheamă. Elena Calotă, Lena Calotă. N-ai acte. Nimeni nu te poate controla, dar să nu vorbeşti, să taci! Ţine minte: te cheamă Lena Calotă.

Lisaveta Calotă şi Lena Mărgărit, îmbrăţişate în tramvai, plângeau.

„Poate că mă minte, poate a murit şi Tudor, ca tata, în bătăi!" şi deodată Lena se simţi atât de obosită, atât de obosită, încât se uită cu spaimă în jurul ei, la lumina străzii, la ea însăşi: i se păru că e bătrână, că e moartă!

Apoi n-a mai plâns. Tramvaiul o ducea. Din timp în timp, Lena avea un fior. Atunci nana Lisa punea mâna pe gâtul ei slăbuţ, o pipăia, îi şoptea:

— Vai, cum arzi! Vai, ce slabă eşti!

Şi tramvaiul a dus-o mai departe prin oraşul luminat, printre case uriaşe, cu ferestre strălucitoare, printre mulţime de oameni, de vitrine împodobite cu oglinzi, lumini, automobile, culori. A văzut în geamuri păpuşi mari cât oamenii, păpuşi cu pălării pe cap, care stau ţepene.

Nana Lisa o pipăia pe Lena mereu pe frunte, pe gât şi pe mâini şi şoptea:

— Vai, cum arzi, vai, ce slabă eşti!

Apoi au coborât din tramvai, au mers cât au mers pe jos şi au intrat întâi printr-o poartă grea de fier, lucrată frumos, apoi printr-un fel de tunel îngust, pietruit, alb pe jos şi unde se auzea muzică de la nişte geamuri mari, deschise sus, orbitor luminate şi ele. Din tunel au intrat neaşteptat într-o grădină plină de flori de toate culorile, o grădină pe care cineva, un bărbat, o stropea cu o ploaie pe care o ţinea în mâinile lui…

Lena delira. Avea patruzeci de grade.

Lena Mărgărit, fata lui Anghel Mărgărit, a fost bolnavă grav.

Meningită, au spus unii doctori, alţii epuizare fizică şi nervoasă. În tot cazul, Lena a aiurat îndelung. În delir se simţea ridicată de tatăl ei atât de sus, încât ar fi putut atinge cu mâna stelele. Plângea de bucurie şi de spaimă. De bucurie că tatăl ei şi stelele erau cu ea, şi de spaimă, golul acela negru de deasupra capului era înfiorător de întunecat şi tăcut!

Dar nici atunci, nici în delir, n-a pomenit de Tudor, nici de Victoraş, nici de tatăl ei, de Anghel Mărgărit, pe care-l aştepta, cu toate că ştia că-i mort, omorât în bătăi la prefectura oraşului, a oraşului cu case uriaşe, cu ferestre strălucitoare, cu grădini pline de flori stropite de oameni care ţineau ploaia în mâinile lor, oraşul luminat electric, cu cofetării, restaurante şi cinematografe pline de oameni care se distrau, oraşul cu civilizaţia orânduită de aceşti oameni, în anul Domnului 1940…

Capitolul IV

Lena Mărgărit, după aproape un an de zile, s-a sculat din boală crescută uimitor de mult, şi slabă ca o mâţă. Abia se putea ţine pe picioare. Se clătina umblând. Când nana Lisa, după sfatul medicului, a vrut să o ridice din pat, nu a avut cu ce să o îmbrace. Crescuse. Unica rochie cu care venise nu o mai încăpea. Nana Lisa i-a pus nişte lucruri de ale ei, largi şi bătrâneşti. Lena a privit cu uimire la trupul ei înăltuţ, la mâinile ei albe, la părul ei tăiat scurt, ca la ocnaşi, dar care mijise în cârlionţi arămii pe capul ei. Toţi ai subsolului au venit să o vază. Se făcuse frumoasă…

Lena locuia la subsol, cu nana Lisa. Dormea într-un pătuc al ei. Subsolul era mare şi avea câteva odăi bune. Una era a şoferului cu soţia lui, ea spăla rufe toată ziua în spălătorie, alta a feciorului Ilie, care locuia singur, alta a nanei Lisa cu ea, Lena. În subsol era şi o bucătărie mare de tot, albă, cu plită şi cuptor de faianţă, o cămară plină cu dulapuri, apoi sala caloriferului, câteva pivniţe. Era şi un dulăpior-ascensor, în care nana Lisa punea mâncările fierbinţi, aşezate frumos în tăvi de argint. Apăsa pe un buton şi dulăpiorul pleca sus cu mâncarea, spre sufragerie, unde Ilie, feciorul cu mănuşi albe în mâini, le servea la masă.

La subsol erau şi o mulţime de sonerii. Se auzeau sunând toată ziua: de două ori, sau o dată, sau de trei ori, sau de repetate ori. Fiecare fel de a suna însemna altceva. De cum zornăia soneria, feciorul, şoferul, nana Lisa, ascultau atenţi, apoi o porneau aşa după cum erau chemaţi, îşi puneau în grabă şorţurile lor albe, feciorul îşi lua şi mănuşile cu el, şi se repezeau pe scări la odăile de sus. Era şi un telefon cu care cei de sus puteau vorbi cu cei de jos. Dar cei de jos nu puteau chema pe cei de sus.

La început, după boală, Lena s-a simţit atât de slabă, încât nu s-a mişcat din odaie şi nici nu a dorit altceva decât odihnă. Apoi a început să umble prin subsol de colo-colo. Mai mult se târa decât umbla. Purta o tristeţe permanentă, nepotrivită cu vârsta ei. Nu ştia să se joace. Ştia numai să muncească şi acum nu avea voie şi nici puterea să muncească. Avea prea mult timp să se gândească şi mai ales să-şi amintească trecutul. Ca un ecou întârziat, se răsfrângea în fiinţa ei tot ce trăise. Gara, Victoraş, mama, grecii, cârciuma cu pivniţa ei întunecată. Apoi, ca din depărtări, auzea parcă aievea fluieratul trenurilor, duduitul locomotivelor, lumina compartimentelor, când cele sărace, când cele bogate, trecând în goană, şi peste toate, stăpânind totul, tatăl ei, cu cătuşele la mâini, cu privirea lui. Îi auzea glasul: „Marie, vezi de copil!…”

Şi-i era dor şi de câmpul nesfârşit, şi de jocul în praf, dar şi de cârciumă, cu forfota ei, cu cântecele ei, cu mirosul butoaielor, al

plăcintelor, cu ţambalul şi dansurile ei. Nu avea cu cine vorbi. Şi, mai ales, ştia că trebuie să tacă. Da, ştia să tacă!

Într-o zi, umblând aşa de colo-colo prin subsol, Lena intră în spălătorie. Aici, soţia şoferului spăla rufe. Lena văzu odaia plină de aburi calzi, denşi de miros de săpun. Rămase locului încremenită: soţia şoferului, aşa aplecată asupra albiei, văzută din spate în abureala odăii, îi aminti de mama ei. Aşa spăla mama toată ziua rufe, pentru toţi ai gării!

O emoţie mare o cuprinse pe Lena. Rămase nemişcată, întârziind înadins în visul acesta al amintirii. O nesfârşită duioşie îi cuprinse inima. Nemaiputând răbda nemişcarea, Lena făcu un pas, intră mai adânc în vis, şopti:

— Mamă, lasă-mă să-ţi ajut, să-ţi aduc apă cu găleata!…

Femeia se întoarse şi o privi uimită:

— Păi am apă, aici, la robinet!

Văzută din faţă, femeia nu mai semăna cu mama ei. Nici glasul nu era acelaşi. Visul se destrămase.

Lena avu un gest al mâinilor, neputincios. Bărbia îi tremura a plâns. Femeia văzu plânsul de copil. Îşi închipui că Lena se plictiseşte.

— Na, stai aici, lângă mine, şi bălăceşte şi tu la rufe.

Lena şopti:

— Am crezut că pot să te ajut. Dar n-am putere încă, sunt prea slabă! Nu pot…

Copleşită, Lena se aşeză pe un scăunel ce sta acolo într-un colţ. Nu se mai putu stăpâni şi începu să plângă. Îşi îngropă faţa în mâini şi plânse. Speriată, femeia lăsă rufele şi veni lângă Lena:

— De ce plângi, Lena? Te doare ceva? Eşti încă bolnavă?

— Nu, nimic! Mi-a venit aşa, să plâng! Merg să mă culc.

Şi Lena plecă.

Apoi, zile şi zile se târî iar prin subsol de colo-colo. Se plictisea, visa…

Într-o zi i-a fost în suflet atât de mare pustiu – noaptea îl visase pe tata, cu faţa umflată – încât a întrebat-o pe nana Lisa, cu teamă, în şoaptă, o şubredă încercare:

— Dumneata, nană, nu ai cumva puţină ţuică?

Nana Lisa o privi cu spaimă:

— Ţuică, fată?

— Aşa, puţină. Aş bea, poate mi-ar da putere, mă simt nu ştiu cum!

— Copil nenorocit! Păi, n-ai tot ce-ţi trebuie? Ţi-i foame? Ţi-i frig?

— Am zis şi eu aşa de ţuică, măcar puţină, te rog! Te rog, nană, dă-mi…

Într-o zi, nana Lisa a auzit-o cântând, încet ca pentru ea, un cântec dubios, un cântec de ruşine. A rămas cu gura căscată:

— Vai de mine, Lena, cum se poate?!

Lena s-a înroşit şi n-a mai cântat. A şoptit:

— N-am ce face! Poate aş citi! Cărţi aş vrea! Aş vrea să merg la şcoală!

Şi nana Lisa a rămas pe gânduri, dar după câteva zile i-a adus cărţi. A cerut de la cei de sus şi i-a adus.

Cei de la subsol, văzând-o că citeşte, au rugat-o să le citească şi lor. Şi Lena le citea şi lor, aşa cum citise şi pentru coana Termopile, cărţi cu poveşti: *Cei trei muşchetari, Contele de Monte Cristo, Singur pe lume*. Ascultau cu pasiune.

Apoi, cei de la subsol au început să o roage să le scrie scrisorile lor. Şi Lena le scria. Ei dictau şi Lena scria. Scrisorile şoferului şi ale soţiei erau pentru Transilvania, unde aveau părinţi, care le creşteau copiii. Şoferul şi soţia lui munceau aici şi trimiteau acolo banii.

Toate scrisorile începeau la fel: „Aflaţi că suntem sănătoşi care sănătate vă dorim şi dumneavoastră…” chiar dacă în fraza următoare spuneau că sunt bolnavi.

Lena scria şi scrisorile lui Ilie, feciorul, toate către „nişte fete”. Fetelor, Ilie le scria la toate la fel, că le iubeşte şi că le va iubi toată viaţa. Ilie decupa, din jurnalele pe care Lena le citise în gura mare, tot felul de poezii şi poze, le vâra în plic, cu scrisoarea. De fiecare dată, Ilie se emoţiona până la lacrimi, şi la prima, şi la a doua, şi la a treia scrisoare pe care le scria pentru diferite „fete”. Îi plăcea la nebunie să fie poetic! Zicea în scrisori: „Te rog să mă aştepţi preferându-mă, căci eu te voi iubi cu veşnică pomenire în suflet, ca pe o scumpă comoară de nestemate”.

Lena scria ce-i dicta el, fără uimire. Din când în când îi zicea:

— Păi asta i-ai spus şi celeilalte, azi-dimineaţă!

— Nu face nimic, Lena, e frumos! Îi spun şi ăsteilalte, ca să-i placă şi ei ce scriu eu!

Lena l-a întrebat odată, lăsând tocul din mână:

— Dar de însurat n-ai să te însori cu niciuna? Ce ai să te faci până la urmă cu toate fetele?

— Ei! Odată şi odată sigur că o să mă însor, mai târziu, la mine în sat. Acum, sunt tânăr. Aşa e tinereţea, iubăreaţă! Trăiesc şi eu romanul vieţii mele!

Lena scria scrisorile, toate scrisorile subsolului, şi-şi da seama ca numai ea nu are cui scrie. Atunci, Lena a cerut voie nanei Lisa să le scrie grecilor, la cârciumă. Îi era dor de ei. Nana Lisa i-a spus:

— Da, dar numai o dată, că altfel or să se mire că te-am luat de la ei şi or să vie să te ia înapoi!

Lena n-a prea înţeles. Totuşi, a scris aşa cum i-a dictat Lisaveta Calotă: „Vă rog să aflaţi că m-am făcut sănătoasă, care sănătate v-o doresc şi dumneavoastră. Doctorul a spus că sunt prea slabă ca să muncesc, aşa că acum rămân aici la mătuşa mea. Dumneavoastră cum

o duceţi?” Şi Lena adăugă: „Ce face câinele şi pisica? Dar găinile şi porcii? Aţi afumat destulă carne? Aveţi destui clienţi? Vă rog să mă iertaţi dacă v-am supărat cu ceva şi odată am să vin să vă văd, împreună cu mătuşa mea. Aveţi veşti de la rudele dumneavoastră din Grecia? A dumneavoastră, cu tot respectul, Lena.”

Nana Lisa nu o lăsă nici să-şi dea adresa ei în scrisoare. Lena se supuse cu tristeţe. I-ar fi plăcut să primească şi ea corespondenţă. Lena se gândea: „Dar Tudor, dacă este departe, de ce nu-i scrie nanei, mamei lui? A uitat-o, oare?” Tudor ar putea să-i scrie şi ei, Lenei, ca Ilie „fetelor”: „Aştept cu nerăbdare clipa fericită când recunoştinţa mea eternă să nu mai fie o taină!”

Dar Lena îşi spuse cu mare linişte: „Nu, el nu-mi poate scrie mie aşa. Eu sunt copil, el e bărbat. Aşa scrie desigur la «nişte fete». Oare o fi având şi el tot atâtea fete ca şi Ilie?” Încet, dar din ce în ce mai desluşit, Lena începu să priceapă că acum ea trăia în subsol şi că în odăile de sus, la etaj, trăiau alţi oameni, cu altă viaţă, cu totul altă viaţă. Pe ei nu-i vedea niciodată. Ei nu veneau jos. Numai cei de jos, din subsol, urcau sus la ore fixe şi pentru treburi, sau în grabă, când erau sunaţi. Se repeta într-un fel viaţa misterioasă de la gară, unde pasagerii nu coborau din trenuri şi totuşi toţi ai gării trăiau în comanda trenurilor. Prima dată când, întâmplător, i-a zărit totuşi pe aceşti oameni, pe stăpâni, boierii Racoteni, a fost într-o dimineaţă. Se făcuse primăvară şi nana Lisa a scos-o în grădină. A aşezat-o în grădină, pe un scaun de paie cu spetează, în dosul unui boschet uriaş de frunze. Nana Lisa i-a spus:

— Eu zic că ai putea să stai în grădină. Te ascund eu după frunziş. Iei o carte cu tine… şi stai.

I-a cumpărat o rochiţă, rufe, pantofi, tot ce-i trebuia. A îmbrăcat-o. Lena s-a privit în oglindă. Nu s-a mai recunoscut. A văzut un chip străin, ciudat. Părul crescuse, des, numai cârlionţi.

— Nană, câţi ani am? Am cincisprezece? a întrebat.

— Păi, ştiu şi eu?! Nu ştiu. Cred că da, vreo cincisprezece. Ai crescut mare. Poate spre şaisprezece.

— Să socotim.

— Cum să socotim, că nu ştiu câţi aveai când te-am dus la greci?! Ce să mai socotim?! Să zicem că ai cincisprezece şi pace!

— Când m-am născut?

— Să zicem de Sfânta Elena. Să zicem că de Sfânta Elena e ziua ta. Sunt flori multe de Sfânta Elena.

Nana Lisa a plecat şi a lăsat-o pe Lena acolo, în grădină. I-a zis:

— Şezi şi tu la aer, să prinzi puţină putere. Vin eu să te iau ceva mai târziu şi, când te-oi mai înzdrăveni, te duc cu mine în piaţă. Să mai vezi şi tu câte ceva…

Lena a rămas singură. Nu mai fusese la aer de nu ştia câtă vreme.

Boschetul uriaş după care sta ascunsă era îmbobocit. Se legăna încet la adierea aerului. Soarele călduţ mângâia. O mângâia şi pe Lena. Deasupra, cerul era albastru, limpede. Se auzea ciripit de păsări. O pasăre veni săltând până aproape de Lena. Lena rămase nemişcată, cu respiraţia oprită, să n-o sperie. Apoi, pasărea zbură.

În alei, mai încolo, Ilie feciorul stropea grădina cu furtunul. Lena îşi aminti de seara când sosise în grădina asta, şi acum era ameţită, dar nu de febră, ci de o bucurie neaşteptată, care o cuprinsese. Cerul era atât de albastru, aerul atât de blând!

Deodată, în faţa ochilor Lenei, uimiţi, un automobil alb, lucitor, ieşi în goană mare dintr-un garaj. Lena s-a temut că automobilul nu va putea opri, că o va strivi. Totuşi, automobilul, ca un animal deştept, a frânat brusc în faţa unor scări. S-a auzit scârţâitul pietrişului sub roţi. Lena văzu la volan un tânăr. Băiatul să tot fi avut 16–17 ani. Aşezat la volan, sta nemişcat. Atunci, din susul treptelor, a deschis o uşă mare cu geamuri multe şi în cadrul ei a apărut o doamnă. Avea pantofii cu tocuri foarte înalte. Lângă ea venea o fetiţă înăltuţă. Fata, cam de vârsta Lenei, era îmbrăcată într-o rochie de culoarea cerului acelei zile. Doamna cu fata au intrat în automobil şi automobilul a pornit deodată, parcă a săltat, şi a dispărut. Feciorul a lăsat furtunul şi a închis domol poarta grădinii în urma lor.

Pe ea, Lena, nici doamna, nici băiatul de la volan, nici fata, nimeni nu o văzuse. Dacă o vedeau, ce se întâmpla? Ar fi dat-o afară? Atunci unde s-ar fi dus? La cârciumă, la greci? Ar fi ştiut oare să meargă?

Speriată, Lena se întoarse în casă, la subsol. Intră pe uşa pe care o adusese nana Lisa, apoi coborî încet scările. Era foarte ameţită. De aer, slăbiciune şi emoţie.

Nana Lisa, când o văzu, strigă:

— Lena, ce faci? De ce n-ai stat la aer?

— A fost o doamnă cu doi copii mari şi mi-a fost frică să nu mă dea afară.

— Nu te dă, că ştie că stai la mine, le-am spus. Ştie că te-am dus în grădină, la aer. Vorba este numai să stai ascunsă, să nu te vază nimeni. Să nu încurci lumea.

Deci, nu o vor da afară. Într-un fel, acum, casa asta era a ei. Casa asta frumoasă era locuinţa ei. Ea trăia la subsol, dar ştia că sus, în aceeaşi casă, locuiau oamenii aceia atât de frumos îmbrăcaţi.

Rămasă pe gânduri un timp, începu apoi s-o întrebe pe nana Lisa tot felul de lucruri despre oamenii de sus: cum vorbesc, cum mănâncă, cum se spală, cum învaţă copiii?

— Dă-i la naiba, vai de capul lor!

Tot aşa răspundeau pe vremuri tatăl şi mama ei când Lena întreba câte ceva despre oamenii din tren clasa întâi. Acum, Lena o bănui pe Lisaveta: „Oare să nu priceapă dânsa ce e cu ei, sau îmi spune mie aşa,

ca să nu fiu tristă că n-am automobil şi grădină?”

Lena întrebă surâzând:

— Nană, şi ei au pisici cu zgardă, clopoţei şi ochi albaştri?

Nana Lisa se opri din lucru, se întoarse şi îi puse mâna pe frunte:

— Fată, nu cumva ţi-e rău?

— Ba, că mi-e bine, numai putere nu am. Nană, te rog, spune-mi cum îi cheamă.

— Pe cine?

— Pe ei, ăi de sus!

— Îi cheamă Racoteni.

— Pe toţi?

— Da.

— Şi mai cum?

— Pe doamna o cheamă Valentina şi-i zice Ina, pe boier îl cheamă Alexandru şi-i zice Alec.

— Şi pe copii cum îi cheamă?

— Pe fată, Roxana.

— Şi pe băiat?

— Cantemir.

— Cantemir?! Vai, nană, ce nume frumoase au! Cantemir e un nume splendid!

— O fi! Treaba lor, că pe el îl mai botezară apoi ca pe câini, că-i mai zice şi Miri. Nişte zăpăciţi! Cel puţin băiatul, l-au prins zilele astea că fuma. E afurisit, nu glumă!

Lena îşi aminti că încercase şi ea la greci, la cârciumă, să fumeze şi nu putuse. Întrebă cu admiraţie:

— Fuma aşa, ca oamenii mari? El poate?

— Fuma ca proştii! Asta e!

— El, câţi ani are?

— El zice că optsprezece, dar minte.

Lena se gândi repede: „Tudor, Tudor Calotă, băiatul nanei, o fi având acum douăzeci de ani, poate şi mai mult”.

Lena îşi aminti faţa lui Tudor, brună. Pe frunte îi cădea mereu o şuviţă, aşa, răsucită. Ochii lui păreau de departe negri, dar de aproape verzi. Avea şi dinţi foarte albi. Dar de el nu mai are voie să vorbească niciodată, nana Lisa a spus că Tudor nu e mort, numai tata a murit. Apoi gândi: „Cantemir Racoteni, ce nume frumos! E blond, cu părul lins, dat peste spate! Ce bine conduce maşina! El ce ochi o fi având?”

Nana Lisa o privi lung pe Lena şi îi spuse:

— Dacă eşti cuminte, într-o zi, când or pleca toţi de acasă, am să te duc sus să-mi ajuţi să şterg praful. Vrei?

Privirea Lenei străluci.

— Adevărat?

Lisaveta Calotă se uită la ea cu uimire. Nu avea de unde şti ce

însemna pentru Lena „oamenii de sus”, „oamenii din tren”.

Lena trăi câteva zile în exaltarea aşteptării. Zilnic o întreba pe nana Lisa:

— Când mă duci sus?

— Ce te apucă, fată, cu odăile lor? Că n-o fi raiu pe pământ, să ştergi praful!

Lena se gândi o clipă. Nu ştiu cum să explice, dar deodată, toată viaţa ei îi răsări în minte. Şopti, mai mult ca pentru ea:

— Nană, eu n-am avut niciodată copilărie, ca alţi copii!

Ochii Lisavetei Calotă se umplură de lacrimi. O luă pe Lena în braţe. O legănă ca şi cum ar fi fost mică.

Cu Lena în braţe, îşi aminti de Tudor. În nicio clipă nu uita că Tudor fusese salvat de Anghel Mărgărit. O legăna pe Lena şi i se părea că e Tudor, pe Tudor îl leagănă şi-i stă în braţe. Nici Tudor nu avusese copilărie. Nu ştia unde este Tudor. O sfâşiere îi trecu prin inimă.

Lena, stând aşa, în braţe la nana Lisa, legănată, simţi toată duioşia şi dragostea gestului, şi Lena înţelese că nana se gândeşte la Tudor. Lena închise ochii. Apoi, încet, o cuprinse pe nana Lisa de gât, îşi lipi obrazul ei de obrazul bătrânei şi îi şopti uşor:

— Mamă!

Şi din nou, ca atunci în tramvai, Lena şi nana Lisa plânseră împreună, dar niciun cuvânt n-au rostit. Se învăţaseră să tacă, chiar de erau numai ele amândouă.

Peste câteva zile, Lisaveta îi spuse Lenei:

— Fată, eu văd că oamenii ăi de sus nu mai pleacă la moşie. Nu vrei să te ducă nana în oraş, la plimbare, să vezi vitrinele oraşului?

Lena răspunse brusc:

— Nu. Nu am încă putere.

Nu-i putea spune nanei visurile ei, dorinţa de a şti ce viaţă trăiau oamenii din tren, oamenii de sus.

Şi într-o zi, totuşi, cei din odăile de sus au plecat. Plecaseră şi cu Ilie, şi cu şoferul. Casa rămăsese pe seama Lisavetei Calotă.

Se împlinise sorocul. Lena şi cu nana Lisa au mers sus. Au urcat întâi treptele de la subsol, apoi altele mai sus, cu covor, şi au intrat în odăi. Lena nu văzuse niciodată canapele, fotolii, perdele de mătase şi nici parchete şi mobile care luceau ca vioara bătrânului scripcar de la cârciuma grecilor. Nimic nu sta grămadă, totul era pus la loc potrivit. Lena a văzut şi săli de baie, şi odaia cu dulapuri pline cu rochiile doamnei Ina: blănuri, pantofi, pălării, genţi, cutii cu tot felul de lucruri, sticluţe cu parfumuri. Apoi Lena a intrat în odăile copiilor, odăile Roxanei şi a lui Cantemir. Fiecare avea odaia lui. O sală de baie despărţea cele două odăi. Ei mai aveau încă o odaie, foarte mare, cu pereţii plini de dulapuri.

Lena merse în faţa rafturilor. Cele mai multe erau pline de cărţi,

dar într-unul din ele se aflau jucării. Erau atât de multe jucării, încât Lena ameţi. Îşi aminti de păpuşile ei de cârpe sărace, de căruciorul făcut de Tudor dintr-o cutie de carton cu roţi de mosorele golite de aţă. Aci, un raft era plin numai de păpuşi de tot felul, peste douăzeci de păpuşi, care toate priveau fix, fără să clipească, cu ochii lor de sticlă. Era şi o gară mică, şi trenuri cu locomotive, cu vagoane, întocmai ca cele adevărate, cu pomi, cu casă, cu peron, care semănau cu gara copilăriei ei, cu gara ei adevărată, cu un şef de gară cu chipiu roşu, care saluta. Mai lipseau, tot aşa de mici, mama şi tata şi Victoraş!

Lena sta încremenită! Inima răscolită! Copiii, Roxana şi Cantemir, se jucaseră de-a gara! Ce joc ciudat! Oare ştiau ei ce este o gară? Acum ei erau plecaţi la moşie. Poate plecaseră cu trenul, plecaseră în vagoanele acelea cu oameni frumoşi, cu lumini strălucitoare.

Apoi, Lena a rămas îndelung, ca fascinată, în faţa dulapului cu cărţi. Citi titlurile.

Nana Lisa începu să deretice prin odăi. Deodată, Lena se întoarse către nana Lisa şi îi spuse:

— Nană, cum aş vrea şi eu să învăţ! Aş vrea să învăţ o limbă străină. Ştiu greceşte, dar franţuzeşte nu ştiu. Toate cărţile în dulap sunt pe franţuzeşte, de-ar fi numai pe greceşte…

Lisaveta Calotă se gândi o clipă, apoi spuse visătoare:

— Bine, oi căuta să fac aşa! Bine! Eu cred că ai să înveţi şi franţuzeşte. O să am eu grijă…

Lena căscă ochii mari la bătrână, gândi: „Eu i-am vorbit serios şi dânsa îmi făgăduieşte şi luna de pe cer, ca să mă liniştească!”

Apoi, nana Lisa şi Lena au coborât iar la subsol şi iar a început viaţa lor obişnuită. Lisaveta Calotă gătea, spăla vase şi Lena umbla de colo-colo, citea mult, toate jurnalele şi scria scrisorile tuturor. Prinsese putere, începuse să ajute nanei. Mergea cu ea sus în odăi şi o ajuta. Fără să vrea, învăţă să gătească, să coasă, apoi nana îi aduse de sus cărţi şi Lena începu să citească cu patimă.

Într-un fel – ciudat fel! – i se părea că, învăţând, face plăcere tatălui ei. Deci şi cărţi avea câte voia. Nana le învelea în hârtie curată, iar când le ducea înapoi, le dezvelea şi le privea cu grijă. Lena trebuia să se spele pe mâini ca să ia cărţile să citească. Tot Lena scria frumos toate socotelile nanei cu cumpărături şi cheltuieli.

Într-o zi, nana Lisa i-a spus Lenei:

— Doamna Ina m-a întrebat cine îmi scrie aşa frumos socotelile şi i-am spus că tu.

Lena s-a înroşit de plăcere.

— Ştie că sunt aici?

— Ei, cum să nu ştie?! Auzi vorbă! I-am spus. I-am spus şi că citeşti toată ziua!

Peste câtva timp, nana Lisa veni cu un braţ plin de haine şi pantofi:

— Mi le-a dat doamna Ina pentru tine, sunt de la domnişoara Roxana.

Şi Lena se îmbrăcă şi ea cu rochii frumoase, cum nu mai avusese niciodată.

Într-o zi, nana Lisa sosi la subsol încântată. Ducea în braţe o păpuşă:

— Mi-a dat-o doamna Ina pentru tine!

Lena încercă o mare emoţie. Era prima păpuşă din viaţa ei. I se părea că păpuşa este vie. Păpuşa privea fix, cu ochii ei de sticlă albastră, dar dacă o culca, închidea pleoapele, iar genele-i lungi, dese şi negre, aşezau o umbră dulce pe faţa-i de porţelan.

O dragoste maternă pentru păpuşă umplu sufletul Lenei. O dragoste ca pentru un copil viu. Când Lena o săruta, îşi aşeza încet buzele pe obrazul rece şi neted, de piatră. Păpuşă nu era grea ca Victoraş. Lena o simţea uşoară şi o legăna în braţe. Când Lena mergea la piaţă cu nana Lisa, lua şi păpuşa cu ea. Un timp. Apoi se sfii să o mai ducă. Lena se făcuse mare.

Într-o zi, nana Lisa a venit în subsol cu o doamnă. Lena a rămas ţeapănă de emoţie. Se sculă în picioare şi şopti:

— Sărut mâna!

O clipă crezu că poate e doamna Ina Racoteni, de sus.

— Lena, zise nana Lisa, tu mi-ai spus că vrei să înveţi franţuzeşte. Dânsa e domnişoara profesoară şi o să-ţi dea lecţii…

Domnişoara profesoară, care adusese cu ea caiete şi cărţi, îi dădu Lenei chiar în ziua aceea prima lecţie. În timp ce învăţa, Lena avu totuşi răgaz să privească la fiinţa ce-i sta alături. O mira faţa acestei femei. Niciodată nu văzuse un om atât de decolorat, de un blond aproape alb, cu gene şi sprâncene cu tot, de parcă ar fi căzut în clor. Nu surâdea. Era ţeapănă. Nici când sosise nu întinsese mâna. Salutase cu o uşoară înclinare a capului.

Lenei i se făcuse puţin frică de ea.

După ce profesoara plecă, Lena întrebă pe nana Lisa:

— Nană, nu mi-ai spus cum o cheamă pe domnişoara profesoară şi nici dânsa nu s-a recomandat.

— O cheamă Sofia Albu, tu zi-i domnişoara profesoară. Vezi-ţi de lecţiile tale!

Şi Lena începu să înveţe cu sârguinţă, cu recunoştinţă. Domnişoara venea de două ori pe săptămână. O învăţa şi istorie şi geografie, gramatică şi franţuzeşte. Aflând că Lena ştie greceşte, avu grijă să-i aducă şi cărţi greceşti. Cu Lena nu vorbea niciodată nimic, dar Lena observă că nana Lisa şi cu domnişoara profesoară păreau că se cunosc.

Cu cât trecea timpul, cu atât Lena înţelegea mai puţin ce fel de legătură putea fi între o domnişoară profesoară şi o bucătăreasă. Se

ascundeau de Lena. Când Lena se apropia, tăceau. Şi de ceilalţi din subsol ele se fereau.

Odată, Lena a văzut-o pe nana Lisa cum plângea amarnic vorbind cu domnişoara profesoară, dar nici atunci Lena nu a îndrăznit să întrebe nimic, căci nana s-a prefăcut veselă când Lena s-a apropiat.

Odată, după o lecţie în care Lena strălucise, profesoara îi spuse:

— Să înveţi, Lena, să înveţi, că ai cap. Eu am să te ajut. Tu nu trebuie să uiţi cât de mult i-ar fi plăcut tatălui tău, lui Anghel Mărgărit, să ştii carte.

— Tata?! a exclamat Lena.

De unde ştia această profesoară de tatăl ei?! Şi cum îl chema, şi ce i-ar fi plăcut tatălui ei?

— Da, tatăl tău, Anghel Mărgărit.

Lena şopti:

— Tata e mort.

— Da, e mort. Şi totuşi nu prea târziu ai să auzi de tatăl tău, Anghel Mărgărit. E viu în sufletul unor oameni…

Ochii Lenei se măriră. Nu înţelegea şi nu îndrăznea să întrebe. Ce să mai audă de tatăl ei? Că doară i se spusese că e mort! Ce mai poţi auzi de un mort, şi mai ales de un om despre care jurase că niciodată, niciodată nu va mai vorbi! Oare nana îşi călcase jurământul şi vorbea cu domnişoara ce nu vorbea cu Lena?

Ar fi vrut să spună că şi ea se gândeşte la tatăl ei când învaţă, dar tăcu.

Apoi, mai târziu, dintr-una într-alta, Lena află că domnişoara profesoară dă lecţii şi la copiii de sus. Lena rămase încremenită. Speriată, nana Lisa îi spuse:

Lena, nu cumva să vorbeşti, să spui că-ţi dă şi ţie lecţii! Tu să taci, auzi? Să taci!…

Lena spuse:

— Da cui să spun?! Că eu nu-i cunosc, nu cunosc pe nimeni pe lume…

— Bine, bine! Am zis şi eu aşa! Să taci!

— Las’ că tac!

Capitolul V

Aşa a trecut încă un an. Era iar vară. Lena mergea aproape zilnic în grădină, în dosul boschetului. Nana Lisa îi spunea:

— Repede, Lena, nu e nimeni în grădină să te vadă. Mergi la locşorul tău!

Lena lua o carte, mergea la aer, în grădină. Sta ascunsă după boschetul de floarea-miresei. Nu avea voie să iasă de acolo. I-ar fi plăcut să alerge, să ajute la grădină, să îngrijească florile, dar nu avea voie. Din locul ei vedea însă întreaga grădină şi casa. Vedea şi automobilele, când veneau şi plecau. Îi vedea şi pe boierii Racoteni, şi când se plimbau prin grădină, şi când culegeau flori. Doamna Racoteni culegea, cu mănuşi în mâini, florile pline de roua dimineţii. Roxana, Cantemir şi alţi tineri jucau tenis. Terenul de tenis era aproape de tufişul în dosul căruia sta ea ascunsă. Lena lăsa cartea din mâini şi privea:

— Plei! Redi! Plei! Redi!…

Glasurile răsunau, mingile zburau, trupurile alergau…

— Plei! Redi! Plei! Redi!…

Lena îi recunoştea foarte uşor, cu toate că-i vedea numai de la distanţă, dintre musafirii care se perindau neîncetat, pe copiii casei, pe Roxana şi Cantemir Racoteni. De anul trecut mai crescuseră şi ei. Cantemir, mai ales, era aproape un domn. Avea costume albe, gri-deschis, albastre ca sineala. Cu racheta în mână, alerga uşor.

Şi într-o zi, o minge a sărit în dosul tufişului de floarea-miresei, unde sta Lena. Instinctiv, Lena ridică mingea, neîndrăznind să iasă de după boschet. Rămase aşa, cu mingea în mână.

În aceeaşi clipă, alergând, sosi Cantemir să caute mingea. O văzu pe Lena şi se opri locului uimit. Mai întâi Lena se sperie, încremenită şi ea cu privirea aţintită asupra băiatului, asupra ochilor lui care nu clipeau, ochi albaştri ca de sticlă. Băiatul se uită îndrăzneţ şi fix la ea, cu mare curiozitate şi uimire.

Lena sta împietrită. Atunci el înaintă un pas, se opri iar şi o întrebă:

— Ce faci aici?

— Stam, citeam…

— Cine eşti?

— Sunt Lena Calotă…

— De unde eşti?

— Locuiesc jos, sunt nepoata nanei Lisa…

— Nana Lisa, bucătăreasa noastră?

— Da…

— Şi, şi ai prins mingea?

— Da…

— Dă-mi-o!

Lena înaintă cm pas, întinse politicos mâna şi-i dădu mingea. Apoi se trase iar înapoi, la locul ei. Cantemir întrebă:

— Te-ai speriat de mine, da?

— Da…

— Las' că nu-i nimic, să nu te mai sperii!

Şi Cantemir, cu mingea în mână, o privi îndelung, iscoditor, apoi plecă râzând. Îndepărtându-se, îi strigă Lenei:

— Poate mai cade mingea şi mi-o dai iar!

Uşor speriată, emoţionată, Lena se aşeză cuminte la locul ei. Vru să citească, dar nu putu. Inima îi bătea repede. Ce ochi albaştri avea Cantemir!

Nu trecuseră nici două minute şi mingea zbură iar în tufiş şi Cantemir veni în goană.

— Nu ţi-am spus eu că o să cadă iar lângă tine? Face expre!

Izbucniră amândoi în râs. Cantemir mai înaintă un pas privind-o fix pe Lena:

— Ce citeşti?

— O carte de geografie…

Băiatul izbucni în râs, dar de data asta numai el râse. Lena rămase descumpănită.

— Te ascunzi în tufiş, ca să citeşti la geografie?! Ce banc bun! E un joc delicios! Cum îi zice? Ia să văd!

— *La géographie universelle*.

— Pe franţuzeşte! Măi, măi! Dar cine te-a învăţat pe tine franţuzeşte, că nu doară nana Lisa!

Şi Cantemir râse iar în hohote.

Lena tăcu încremenită. Îşi aminti că trebuie să tacă. Ceva rece îi trecu prin inimă.

Dar, deodată, Cantemir strigă:

— Plei! Prinde! şi-i azvârli mingea.

Lena prinse mingea. O păstră în mâini. O simţea de o rotunjime perfectă şi catifelată. Rămase cu mingea în mâini.

Cantemir îi zise:

— Vasăzică te cheamă Lena, locuieşti aici şi citeşti franţuzeşte. Câţi ani ai?

— Vreo cincisprezece.

— Bine. Eu am optsprezece, auzi? Optsprezece împliniţi.

Lena se gândi că băiatul minte, îi spusese ei nana Lisa, anul trecut, că are 16. Şi iarăşi Lena tăcu. Surâse iertătoare.

Cantemir zise:

— Dacă vrei, am să-ţi dau eu cărţi să citeşti!

Lena întrebă avidă:

— Ce?

— Văd eu ce anume! Ceva interesant! Mâine, auzi, îţi aduc o carte. Tu să stai şi mâine în tufiş şi eu azvârl mingea şi vin la tine. Îţi aduc o carte, dar nu de geografie.

— Dar şi geografie trebuie!

Cantemir căzu pe gânduri. Păru chiar că se întristează. Se strâmbă a greaţă, şopti:

— Trebuie, nu zic nu, dar mie nu-mi place!

— Mie îmi place!

— Norocul tău! Dar te asigur că o să-ţi placă mai mult ce-ţi dau eu. O carte aşa, ca pentru oameni mari, nu pentru ţânci! Eu cred că un anume grad de evoluţie trebuie depăşit… şi Cantemir râse. O să trebuiască să înveţi alt vocabular, mai de vârsta noastră!

Cantemir o privi lung, iscoditor. Apoi, încet, întinse mâna şi zise dus pe gânduri:

— Şi acum, dă-mi mingea.

Cantemir rămase cu mâna întinsă spre minge. Intimidată, Lena nu o azvârli, ci înaintă un pas şi îi dădu mingea. Mâna lui Cantemir era caldă, a Lenei rece. Cantemir, luând mingea, o privi pe Lena fix, lung, de aproape, şi vru să plece. Dar brusc se întoarse izbucnind în râs şi-i strigă:

— Lena, plei!

Şi-i azvârli mingea. Lena o prinse şi de data asta şi i-o azvârli şi ea imediat înapoi, pe sus, râzând. Cantemir aştepta cu mâinile întinse. Prinse mingea din zbor, strigând:

— Acum plec. Pe mâine, Lena!

Şi, într-adevăr, Cantemir plecă.

Lena n-a fost în stare să-şi dea seama în ce clipă s-a îndrăgostit de Cantemir Racoteni. Inima ei, atât de torturată şi obosită de tot ce trăise, s-a dăruit înainte de a şti ce este dragostea, sau, poate, imaginaţia ei îl acceptase chiar înainte de a-l vedea. O falsă presimţire a făpturii lui, zămislită din jocul strălucitor al trenurilor luminate, care goneau noaptea prin faţa gării, sau, poate, din mirajul odăilor de sus, pline de mătăsuri, covoare, cărţi, văzute în ascuns şi în treacăt, sau, poate, din privirea atât de albastră, atât de fixă a lui Cantemir, sau, poate, ficţiune zămislită din toată durerea inimii ei însetată de puţină bucurie şi răsfăţ. Sau, poate, încă din fascinaţia abisului nopţii simţit atunci când, copil fiind, sta culcată în plin câmp noaptea, cu cerul deasupra ei, cu roirea nesfârşită a stelelor…

În tot cazul, la început Lena n-a ştiut că iubeşte. Trăia un miracol pe care nu-l cunoştea.

Cantemir îi spusese „pe mâine”, şi acest „mâine” deveni deodată pentru Lena sens al vieţii, plin de o speranţă nelămurită, dar vitală.

După ce Cantemir îi strigase: „pe mâine, Lena” şi plecase, ea rămase nemişcată, după boschetul înflorit, ameţită de parfumul

florilor şi de întâlnirea cu Cantemir. Inima îi bătea tare. Auzea încă vocea şi râsul, simţea încă în palme perfecţiunea mingii de tenis, rotundă şi catifelată, vedea încă mingea zburând prin aerul limpede.

Apoi, Lena privi în jurul ei, dezmeticindu-se. Din colţul unde sta, zări grădina toată, cu florile şi pomii ei, cu iarba şi aleile, auzi de departe glasul lui Cantemir şi glasul celor ce jucau tenis, auzi şi ciripitul păsărilor şi văzu, deasupra ei, cerul. Un cer de primăvară! Cerul unei victorii care cuprindea în ea, fără sfârşit, făgăduinţa vieţii.

Inima şi trupul Lenei beneficiară cu însetare de această victorioasă eternitate a vieţii, eternitate în care era şi ea cuprinsă. Trăi o clipă de exaltare, o exaltare mai periculoasă decât tot ce trăise până acum, acceptată şi trăită fără spaima abisului negru, a nopţilor fără fund, cu singure stelele îndepărtate ca reper în infinit. Acum cerul era albastru ca privirea lui Cantemir, acum exaltarea era a vieţii, era a fiinţei ei întregi, simţită în inima şi trupul ei adolescentin. Lena rămăsese în picioare, încremenită. Subţire, înaltă, cu părul numai bucle arămii, cu faţa albă, cu ochii sălbatici, galbeni cu scânteieri verzi, cu genele negre şi lungi, răsfrânte a mirare. Avea pe faţă câţiva pistrui, pete care nu făceau decât să pună în evidenţă străveziul obrazului. Gâtul îi era ceva mai înalt ca obişnuit, rotund şi plin de graţie, ca la statuile medievale, duioase şi pure fecioare cu primei în braţe, adăpostite în nişele vreunei catedrale ameţitor de înaltă.

Dar Lena, cu sufletul exaltat, şi el ameţitor de înalt, trăia la subsolul casei Racoteni, unde, puţin după plecarea lui Cantemir, rupându-se din acel loc şi clipă ca dintr-o poveste uimitoare în care jucase rolul principal, coborî. Coborî, ameţită de soare şi întâmplare.

Subsolul îi păru luminos. Începu să o caute pe nana Lisa. O găsi. Lisaveta Calotă spăla pe jos în bucătărie. Deodată, o căldură plină de duioşie umplu inima Lenei pentru această femeie bătrână, care avusese grijă de ea. Atunci Lena, neştiind cum să-şi arate recunoştinţa şi dragostea ce-o simţea, luă cârpa din mâinile bătrânei, se aşeză în genunchi şi începu să spele ea pe jos în locul bătrânei:

— Lasă, fată! Ce-ţi veni, că fac eu!

— Las' că fac eu! Ce să te apleci matale!

— Sunt învăţată. Tu mai bine vezi de lecţii!

— Am învăţat…

Lena, în genunchi, spăla cu grijă mozaicul. Mişcările îi erau vii, îndemânatice, dar gândul îi era la întâlnirea ei cu Cantemir. „Pe mâine!" spusese. Deci, voia să o mai vadă.

Îi făgăduise şi o carte.

Deodată, Lena nu mai răbdă taina şi bucuria din suflet. Se opri din spălat, şi aşa în genunchi, întoarse faţa către nana Lisa.

— Nană…

— Da.

Lena rămase cu privirea în gol. Lisaveta Calotă văzu chipul Lenei, ochii ei strălucitori ca pietre scumpe, luminaţi de bucuria inimii. Şi nana Lisa văzu că Lena nu mai era copil şi că se făcuse o fată frumoasă. Lena şopti, ca în vis:

— Nană, azi, când eram acolo, în grădină, ştii, a sărit mingea şi domnu Cantemir a venit să o ia şi a dat de mine!…

— Te-a certat?

— Oh, nu! A vorbit foarte frumos.

— Ce ţi-a zis?

— M-a întrebat cum mă cheamă, a cui sunt, unde locuiesc şi ce citesc.

— Atât?

— Nană, a zis că vine şi mâine, şi-mi aduce o carte să citesc…

Inima Lisavetei Calotă tresări a spaimă, căscă ochii, gura. Se frământă. Dar Lena mai zise, tot cu vocea aceea tainică, vibrantă, a fericirii:

— Nană, dumneata ai văzut ce ochi albaştri are el?

— Are, dar e prost şi rău! Dă-i încolo de nenorociţi, de răsfăţaţi! Mai bine nu te duce mâine. Nu te duce, măi fată, nu te duce, că-i a rău.

— Că s-o supăra! Cum să nu mă duc!

— Nu se supără! Dă-l încolo de răsfăţat!

Lena o privi pe nana Lisa cu uimire şi tristeţe. Iar începea nana Lisa, de câte ori era vorba de cei de sus, ca şi tatăl şi mama ei când fusese vorba de cei din tren, să spună mereu: „dă-i încolo!”, fără ca Lena să poată lămuri de ce vorbeau aşa. Cum putea nana spune de Cantemir că este rău, când el râsese aşa de frumos, se jucase cu mingea cu ea şi-i făgăduise o carte! Lena gândi: „Poate că era mai bine să nu fi spus nanei nimic de ei, că nu înţelege”.

Şi Lena muie cârpa în apă, o stoarse cu grijă şi spălă mozaicul mai departe, tăcută.

Când Sofia Albu veni la lecţie, Lena înţelese cu ciudă că nana Lisa îi povestise şi ei ce se întâmplase în grădină, căci Sofia Albu îi spuse:

— Cum, Lena, tu ai de gând să te împrieteneşti cu Cantemir Racoteni, dacă… vrea el?

Lena o privi uimită. Ce întrebare ciudată! Pentru Lena a fost aşa ca şi cum ar fi întrebat-o: „Lena, tu vrei să respiri?”

Lena exclamă:

— O, desigur, da!

Ochii Sofiei Albu avură o privire atât de aprigă, încât Lena se sperie. Parcă ură, sau prea multă milă. În tot cazul, ochii şi faţa ei atât de decolorate păreau cuprinse de o emoţie şi de simţiri violente, greu de ascuns şi de reţinut.

Speriată, emoţionată, Lena nu se putu stăpâni şi apucă mâna Sofiei

Albu. Şopti:

— Eu nu înţeleg, nu înţeleg, domnişoară, nu înţeleg…

— Lena, nu mai eşti un copil, trebuie să înţelegi.

— Dar nu înţeleg!

— Trebuie să înţelegi, Lena, noi, adică tu, eu tatăl tău mort, cu mama ta moarta, cu nana Lisa, Lisaveta Calotă, care are grijă de tine, suntem din altă categorie decât oamenii… de sus. Ei sunt o altă clasă, noi avem alte idealuri, alte perspective.

Sofia Albu vorbea apăsat, rar, parcă explica o lecţie grea. Lena îşi aminti şi de tonul cu care spusese nana Lisa: „Dă-i încolo de nenorociţi!"

— Şi pentru că sunt o altă clasă trebuie să-i dispreţuiesc?

— Până una-alta, Lena, ei te dispreţuiesc pe tine. Asta ajunge!

Lena căută să-şi amintească, să controleze de fusese sau nu dispreţuită, dar nu reuşi decât să redeştepte bucuria simţită în grădină când stătuse de vorbă cu Cantemir. Fierbinte, bucuria o cuprinsese iar nestăvilită. Şi Lena şopti:

— Nu, nu m-a dispreţuit. A vorbit frumos cu mine!

— L-ai distrat.

— Cu ce?

Era atâta candidă puritate în întrebarea Lenei, încât Sofia Albu nu îndrăzni să explice brutal adevărul. S-a temut că orice încercare de a explica ar fi prematură şi sortită inutilităţii. Totuşi, îi spuse:

— Te-aş ruga să mă crezi pe cuvânt. Să nu ajungi să te convingi pe pielea ta de ceea ce-ţi spun. Şi, în orice caz, mai târziu, dacă ai să simţi dramatic că este adevărat ce ţi-am spus, să-ţi aduci aminte de mine. Auzi? Să-ţi aduci aminte de mine! Când ai să înţelegi că ei te dispreţuiesc, să-ţi aduci aminte de mine!

Cuvintele, repetate aşa, păreau blestem.

Tăcură amândouă. Lena, disperată că nu îi este îngăduit să se bucure şi ea o dată în viaţa ei de bucuria asta ce venise neaşteptat şi care nu făcea rău nimănui, că nu o lasă să se bucure.

Brusc, Sofia Albu se închise încăpăţânat mai adânc în ea. Îi spuse cu violenţă, privind-o fix:

— Şi dacă ţi-aş spune că tatăl tău a murit, a fost omorât din pricina acestei categorii de oameni, şi că eu ştiu precis acest lucru, ce-ai mai zice? Şi că Tudor Calotă a fost judecat în lipsă, condamnat la moarte, tot din pricina lor, şi că stă ascuns cu spaima că poate fi prins, ce-ai mai zice?

Învinuirea îi păru înfiorătoare şi total absurdă. Un şantaj sentimental! Desigur, nana Lisa şi domnişoara Albu credeau că ea este atât de copil, încât să poată fi păcălită cu orice minciună! O revoltă că amintirea tatălui ei, atât de sfântă pentru ea, este luată ca unealtă de constrângere, şi că încercau să-i murdărească dragostea ei atât de

curată!

Lena o privi pe Sofia Albu îngrozită. Şopti:

— Da ce, ei, ei îl cunoşteau pe el? Ei nu-l cunoşteau! Cantemir nu poate fi vinovat de astfel de fapte. Cum o să fie Cantemir vinovat!

Sofia Albu îşi ascunse faţa în mâini. Lena o simţi, înţelese că profesoara trăieşte deodată disperarea omului care ştie ceva primordial, salvator, şi pe care nu-l poate transmite nici omului cel mai iubit. O văzu că face un efort asupra ei înseşi, de stăpânire, îşi trece mâna pe frunte, pe ochi, pentru a se limpezi, pentru a accepta această dureroasă lege a imposibilităţii de a transmite experienţa. Dar nimic n-o impresiona.

— Ai să înţelegi la timpul potrivit cât eşti de în afara realităţii. Şi să-ţi aduci aminte de mine atunci. Să ştii, vrei, nu vrei, Lena, ai să-ţi aduci aminte. Fiecare învaţă, înţelege pe propria lui piele. Lege inexorabilă! Iar acum să învăţăm, să învăţăm ce scrie în carte, dacă nu vrei să înveţi ce ştiu eu, dacă nu vrei să-mi dai crezare. Auzi! Lena Mărgărit, prietenă cu Cantemir Racoteni! Auzi ce aberaţie!

În inima Lenei nu era decât o încăpăţânată hotărâre: voia să fie fericită. Întreaga ei făptură dorea fericire. Pe furiş, o privi pe domnişoara profesoară. O văzu atât de îndârjită în strânsoarea buzelor şi în ochii ei decoloraţi, ieşiţi din orbite, încât Lena gândi că această făptură nu fusese niciodată fericită, că nu putea fi iubită şi că nu putea înţelege fericirea altcuiva. Lena se simţea frumoasă, victorioasă, cu întreaga viaţă în faţa ei. Era hămesită după fericire. Albastrul ochilor cu privirea fixă, ca de sticlă, a lui Cantemir, râsul lui îndrăzneţ înviară seducător, şi Lena gustă vraja, inconştienta, viscerala, ameţitoarea vrajă a tragicei nevoi de a fi iubită.

Totuşi Lena, în ziua aceea, a fost mai atentă ca niciodată la lecţie. Sofia Albu crezu că, desigur, caută să se facă iertată, dar de fapt Lena învăţa cu plăcere, pentru că despre geografie şi cărţi vorbise cu Cantemir în grădină. Voia să-i poată sta alături.

Pentru Lena începea marea experienţă a aşteptării, cu tot dulcele chin, frământarea şi speranţa ameţitoare a aşteptării.

Dacă cineva i-ar fi spus că este îndrăgostită, nu s-ar fi speriat, ar fi înţeles despre ce e vorba. Ce ştia despre dragoste, ce văzuse, ce auzise la gară, la cârciumă, de la Ilie şi din ce citise în romanele de senzaţie ale lui tanti Caliope – erau atât de josnice şi în afară de ce simţea ea, încât nu putea să le compare cu iubirea ei pentru Cantemir.

Parcă până în acea clipă nu văzuse nimic frumos, nimic asemănător, nimic curat. Totul căpătase o îmbătătoare lumină.

Capitolul VI

În noaptea aceea visurile Lenei au fost de fericire, de grădini minunate, de flori, de mingi care zburau uşoare, de glasuri, de priviri albastre…

Dis-de-dimineaţă, se sculă în grabă. Se spălă, se pieptănă, se îmbrăcă cu plăcere, cu grijă, cu o rochie mai veche de-a domnişoarei Roxana. Ar fi dorit o rochie nouă, a ei, pe măsura ei, dar nu avea.

Deodată îşi aminti cu spaimă de deziluzia acelei dimineţi, cu ani în urmă, când tatăl ei o dusese cu trenul, deziluzie niciodată mărturisită. Aşteptase să meargă cu clasa întâi, să vadă oameni curaţi, şi tata o dusese la locomotiva plină de cărbuni, unde fusese zăpuşeală şi fochişti. Duioşia amintirii şi a deziluziei de atunci se confundă cu aşteptarea clipei prezente. Dacă acum Cantemir nu va veni? Dacă-l va aştepta zadarnic? Dacă niciodată nu va mai veni? Glasul lui strigase: „Pe mâine, Lena!”, dar dacă nu va mai veni?

Lena se îmbrăcă pe cât putu mai bine, dar în grabă, ca şi cum ar fi fost în întârziere. Apoi merse foarte devreme în grădină. Din nou luă cu ea cartea de geografie.

Dimineaţa era de o puritate desăvârşită. Roua nopţii curăţase totul, cerul şi pământul. Florile şi iarba erau încă ude. Păreau fericite. Lumina soarelui tremura în toate picăturile de rouă. Aerul era ameţitor de clar, cerul înalt şi albastru.

Lena deschise cartea, dar nu putu citi. Privirea îi era mereu atrasă spre grădină, unde totul se desfăşura ca de obicei, ritual: grădinarul plivea, tăia, stropea şi tundea iarba, florile şi arbuştii, feciorul aşeza mesele, scaunele de paie, întindea plasa la terenul de tenis, iar şoferul spăla şi lustruia cu grijă unul dintre automobile. Apoi, doamna Valentina Racoteni, doamna Ina, coborî scara cu mănuşi în mâini şi culese flori. Domnişoara Roxana, cu un coşuleţ, aduna florile tăiate.

Un automobil sosi, intră pe poarta mare în grădină, stopă, şi un bărbat înalt, brun, coborî. Sărută mâna Inei Racoteni, dădu mâna cu Roxana. Se aşezară apoi în grădină, în fotoliile de paie, Ilie aduse pahare. Li se auzeau glasurile ca un ciripit matinal. Apoi sosiră alte două automobile. Din ele coborâră musafiri. Aveau rachete în mâini, costume sport pe ei. Au rămas în grădină. Glasurile şi râsetele răsunau. Apoi a venit şi Cantemir din casă. Era îmbrăcat în alb, ca în ajun. Nu a dat mâna cu nimeni. S-a aşezat pe un fotoliu de paie lângă musafiri. Apoi, Cantemir cu o parte din musafiri au mers să joace tenis. Ceilalţi musafiri, cu doamna Ina şi domnişoara Xana, s-au suit în maşini şi au plecat.

Lena sta nemişcată după boschetul înflorit. Auzea, aşa ca în celelalte zile, glasurile:

— Plei! Redi!

Îl vedea pe Cantemir, uşor, zburând cu racheta în mână.

— Plei! Redi!

Dar Lena auzea, totodată, în glasul lui şi: „Lena, pe mâine!”

Lena nu se liniştea. Încă îi era teamă că nu va veni la ea, aşa cum făgăduise. La un moment dat, o minge zbură până aproape de boschet, Cantemir se repezi, adună mingea, dar nu veni la Lena.

Inima Lenei bătuse întâi sălbatic, apoi cu tristeţe. Văzându-l pe Cantemir cum se îndepărtează, îşi zise: „Cantemir nu va veni!” Desigur, Cantemir se răzgândise. De altfel, pentru ce ar fi venit? Numai aşa, pentru că spusese că va veni?

— Plei! Redi!

Cu geografia în poală, cu ochii la silueta albă a lui Cantemir, Lena sta încremenită. Oare să fi avut domnişoara profesoară dreptate că aceşti oameni, cu Cantemir cu tot, o dispreţuiesc? Nu le făcuse niciun rău! Numai aşa, că era îmbrăcată cu rochii vechi de-ale domnişoarei Roxana?

Şi deodată… o minge zbură până-n tufiş şi Cantemir sosi în goană!

— Bravo! Mă aştepţi! Stai să vezi, mă tem să nu observe proştii ăia că vorbesc cu tine. Tu stai şi aşteaptă. Eu pândesc un moment prielnic. Ai răbdare, că de venit, vin eu!

Cantemir avea în mână un pachet. Îl dădu Lenei, zise:

— Poftim! Ţi-am adus o carte splendidă, măreaţă. Răsfoieşte-o aşa, până găsesc eu un pretext mai bun ca să vin la tine să vorbim. Aşteaptă-mă!

Şi Cantemir adună mingea şi plecă. Lena privi după Cantemir până-l văzu plecat. Apoi, încet, cu o mişcare mângâioasă, cu plăcere, deschise cartea. Citi titlul: *Fecioara de optsprezece carate*, Pitigrilli.

Lena deschise cartea, citi câteva rânduri şi apoi o închise, fără să-şi dea seama pentru ce o face. Ea voia să stea de vorbă cu Cantemir, nu să citească.

Şi aşa, cu cele două cărţi în poală, *La géographie universelle* şi *Fecioara de optsprezece carate*, Lena rămase cu ochii pironiţi la terenul de tenis. Cantemir zbura, elegant. Părul îi lucea blond în soare.

Mai târziu, grupul întreg al celor ce jucau tenis, cu Cantemir împreună se duseră în casă. În grădină se făcu o linişte perfectă. Numai glasul păsărilor se auzea. În locul unde Lena aştepta, ajunsese soarele. Un soare de început de vară. Lena încă aştepta, scăldată, moleşită de soare. După mai bine de jumătate de ceas, Cantemir a apărut singur în capul scării. Privi o clipă în jurul lui. S-a prefăcut de câteva ori că ar căuta ceva pe jos, şi aşa s-a apropiat de boschetul unde sta Lena.

— Am venit! Ei, te-ai uitat la carte?

Lena îngână ceva nedesluşit. Cantemir zise:

— *Fecioara de optsprezece carate*, Pitigrilli. Ţi-am spus, e o carte

splendidă, măreaţă. Numai să nu te prindă nimeni că o citeşti, că se iscă dramă şi ţi-o ia, şi te mai şi ceartă, şi pe mine. Ţi-am spus că-ţi aduc o carte pentru oameni mari, nu pentru ţânci. Să o citeşti în ascuns.

— Da eu nu pot să o ascund. Cum s-o ascund?

— Atunci, dacă eşti o proastă, nu ţi-o dau. Eu fac sacrificii pentru tine şi tu nu apreciezi. Am să-ţi aduc *Les malheurs de Sophie*.

— Am citit-o, zise Lena, râzând.

— Şi ai de gând să nu citeşti niciodată ceva mai picant? Mă gândeam să-ţi dau chiar şi *L'enjant de volupté* a lui D'Annunzio. Eu am făcut rost de *Memoriile Marchizului de Sade*. Cred că dacă m-ar prinde tata, m-ar da la şcoala de corecţie, dar nici incult nu pot rămâne, aşa cum vrei tu să rămâi.

— Ba şi eu vreau să citesc, dar am spus că nu pot şi nici nu vreau să mă ascund ca să citesc.

— Totuna e! O să rămâi incultă, dacă ai prejudecăţi. Am crezut că am găsit şi eu o fată deşteaptă, şi când colo, nimic!

Cantemir începu să fluiere a pagubă.

Lena se înroşi. Şopti:

— Totuşi…

Cantemir zise:

— Uite ce este: îţi propun să citeşti când stai ascunsă în tufiş ce-ţi dau eu şi, în casă, ce vrei tu. E bine? Îţi spun, dacă citeşti *Fecioara de optsprezece carate* de Pitigrilli, ai să ai altă viziune despre viaţă!

Lena spuse râzând:

— Şi dacă dumneata ai să citeşti *Geografia*, n-o să fie bine? Să citim cu schimbul!

Cantemir izbucni în hohote de râs. Printre hohote reuşi să zică:

— Demult n-am mai râs aşa! Ia te uită, maimuţa, mă îndoctrinează! Dacă te-ar auzi mama şi tata, cred că ţi-ar da leafă. Asta mi-a lipsit, ha-ha-ha! Ce voiam eu şi ce-a ieşit!

Cantemir se opri din râs. Clipi repede din ochii lui albaştri, cu privirea fixă:

— Eşti delicioasă!

O privi insistent.

— Eşti foarte drăguţă, frumoasă chiar, trebuie să recunosc. Ai ceva aparte. Îmi pare rău că eşti o proastă, că ne-am fi amuzat de minune! Eu credeam că ai să mă înţelegi, că, în fine, o să fim prieteni, măcar aşa, în tufiş!

Lena se înroşi de plăcere. Plecă ochii. Şopti:

— Şi eu m-am gândit că aş vrea, că mi-ar place foarte mult!

— Perfeeect. Deci aşijderea. S-a făcut. Dar trebuie să asculţi de mine. Prin mine ai să înţelegi multe. E foarte interesant tot ce ştiu eu! Ce aventură! Nepoata nanei Lisa! Aproape ca în *Învierea* lui Tolstoi, cu

care, de altfel, nu sunt de acord. Îţi spun că sunt foarte cult! Eu citesc toată ziua. Şi numai lucruri serioase şi, bineînţeles, în ascuns, nu ca tine. Din pricină că citesc mult, ca să mă instruiesc, cu şcoala, recunosc, nu merge chiar strălucit. Dar dacă am asculta de părinţi, am rămâne nişte ţânci toată viaţa! Mama, de exemplu, nu vrea să-mi spuie Cantemir, îmi zice Miri. Se joacă de-a Miri cu mine, şi nu vede că m-am făcut bărbat. Am optsprezece ani împliniţi, în fine, Miri în sus, Miri în jos! Până când? Şi Roxana, sora mea, s-a plictisit să fie tratată ca o copiliţă. Am hotărât amândoi să nu mai tolerăm. Ea are paisprezece am, împliniţi. Ea, peste un an-doi, se poate mărita şi scapă de toate. Îi dă zestre, are banii ei, libertatea ei. Eu, însă, trebuie să-mi cuceresc altfel independenţa mea de bărbat! Uite şi acum, ca să vin la tine, trebuie să mint. Vezi, Lena, trebuie să înţelegi că părinţii, în general, cu prea rare excepţii care confirmă regula, sunt o specie imposibilă. Nu sunt deloc serioşi, îşi fac de cap, las' că ştiu eu, şi încă mai pretind de la noi, copiii, să-i ascultăm orbeşte. Înţelegi că este imposibil, revoltător…

Dar Lena nu înţelegea. Chiar nimic nu înţelegea, decât poate că vocea lui Cantemir era caldă şi că îi spusese că vor fi prieteni. Cantemir însă continuă:

— Da, am crezut că am găsit în tine o aliată, să ne ocupăm împreună de lucruri serioase, ca în romane. Mă distrează să ne întâlnim în ascuns, să citim aceleaşi cărţi, să vorbim, în fine, tot felul de lucruri interesante, chiar şi altele mai… asta e! înţelegi? Ar fi splendid şi misterios! Dar văd că nu mă înţelegi. Eşti prea primitivă!

Cantemir se întristă brusc. Faţa lui, atât de veselă când sosise, se întunecă exagerat. Şi glasul care hohotise, şi el, de râs până mai adineaori, căpătă neaşteptat un ton funebru.

Lena se uită speriată la Cantemir. Părea un om căruia i s-a întâmplat o neaşteptată nenorocire. Lena nu ştia ce înseamnă neurastenia copiilor răsfăţaţi. Crezu că într-adevăr din pricina ei Cantemir e trist. Se simţi culpabilă, fără să ştie cu ce a greşit. Şopti:

— Eu, eu…

— Nu te mai scuza, că e degeaba. Eu întotdeauna am fost nenorocit. Nimeni nu mă înţelege!

Lena se înfioră. Oare suferise şi Cantemir, aşa ca ea?

Cantemir continuă pe acelaşi ton:

— Aveam şi eu nevoie de niţică bucurie pe lume, până când să fiu ţinut ca un ascet?! Şi când colo, tu îmi vorbeşti de geografie!

Lena şopti cu lacrimi în ochi:

— Te rog să mă ierţi. Eu aş dori să te înţeleg! Şi eu am nevoie de puţină bucurie, şi eu am suferit destul.

Cantemir se apropie de Lena şi îi mângâie părul:

— Ce păr frumos ai! Eşti tunsă modern!

— M-au tuns când am fost bolnavă, se scuză Lena.

Cantemir o privi uluit.

— Eşti lipsită de poezie. Nu mă înţelegi şi pace! Eu îţi fac complimente şi tu explici prozaic că ai fost bolnavă. Ştii ce înseamnă cuvântul „prozaic”?

— Da, vine de la proză, şi poetic de la poezie!

— Măcar atât! Atunci, Lena, să fim poetici şi nu prozaici! Vrei?

— Da, vreau!

— Bine, atunci îţi repet: ca să-mi placi, trebuie să asculţi de mine. M-ar amuza să mă ocup de tine, tu să fii, aşa, un fel de Galatheea a mea. Şi eu Pigmalion. Ştii ce este Galatheea?

— Nu.

— Eram sigur că nu ştii. O să afli tu prin mine, pe viu. Vezi, Lena, eu sunt un bărbat blazat. Tu prin mine vei căpăta cultură şi rafinament, iar eu prin tine voi prinde iar gust de viaţă. Într-un fel, trebuie să te ridic ceva mai la nivelul meu. Nu pot vorbi cu tine şi tot timpul să am senzaţia că nu mă înţelegi. Este obositor! Vocabularul tău e prea redus, accentul tău prea rustic. Şi uite, ca să-ţi fac plăcere, îţi promit că am să citesc, sau măcar am să răsfoiesc şi cărţile tale, geografia, istoria, spre bucuria părinţilor. Da, Lena, părinţii nu sunt serioşi, dar pretind copiilor lor să fie serioşi şi să asculte de ei. Şi cât timp ei mă întreţin, sunt obligat să ascult de ei! Sper că de *Malheurs de Shopie* ai să mă scuteşti!

De data asta au râs amândoi deodată.

Dinspre casă, din susul scărilor, se auziră voci:

— Miri! Miri!

Cantemir, oarecum supărat, dar şi speriat, azvârli o privire într-acolo. Dar, în loc să răspundă sau să plece, se apropie mai tare de Lena. Boschetul îi ascundea pe amândoi perfect. Îi mângâie părul.

— Lena, eşti delicioasă, recunosc, dar să ştii, eşti prea simplă. Miroşi a lapte, parcă ai fi copil mic. O să-ţi aduc eu un pic de parfum de la Roxana. Văd că eşti îmbrăcată cu haine de-ale Roxanei, parfumată ca ea, în fine, şi Byron a avut probleme de conştiinţă cu sora lui. Incestul? O chestiune foarte modernă, dar discutăm noi altă dată toate astea. Acum trebuie să plec, că nebunii ăia mă cheamă şi sunt în stare să mă caute şi nu vreau să ştie nimeni pe lume că am stat cu tine. Nu m-ar înţelege! Asta este secretul nostru. Să nu spui nici tu nimănui că suntem prieteni. Să rămână secretul nostru. Promiţi?

Lena îl privi cu ochii mari, miraţi şi speriaţi.

— Hai, Lena, promite, că altfel nu mai vin niciodată la tine. Pe cuvântul meu de onoare că nu mai vin.

— Bine, şopti Lena îngrozită, până una-alta promit!

Cantemir se înfurie brusc.

— Vezi cum eşti?! Eu risc totul şi tu nimic. Nu pot avea încredere

în tine. Nimeni nu trebuie să ştie, auzi? Nimeni, niciodată! Ce, tu crezi că omul se ascunde numai când face rău? Se ascunde şi când face lucruri delicioase. Promite, Lena. Ce te costă? Ca să am şi eu linişte, ca să mă bucur şi eu de tine, că altfel o să te pierd. O să-mi interzică mama să te mai văd. O să găsească o mie de pretexte, o cunosc…

— Bine, îngână Lena abia mai putând respira, până una-alta făgăduiesc.

— Solemn?

— Solemn!

— Eşti un înger. Acum plec liniştit. Ce amuzant! Mâine vin iar la tine. Azi nu mai vin, că mă prinde. Dacă mâine, *par hasard*, plouă, nu ne întâlnim, dar ne gândim unul la altul. Îţi promit să mă gândesc la tine, sperând că iar se va însenina. Las *Fecioara* aici, adică şi pe tine şi cartea, ce calambur delicios! Tu citeşti din ea cum oi ştii. Te priveşte, dar să o citeşti, să avem ce vorbi! Sper să nu dea mâine vreo ploaie. Lena, acum plec, plec!

Cantemir se apropie de Lena. Lena se lăsă cuprinsă. Cantemir o sărută pe frunte, îi mângâie părul şi apoi uşor, ca o adiere, îi sărută buzele. Îi şopti:

— Şi acum, iubita mea, plec!

Ameţită, Lena tăcu. Ce albaştri erau ochii lui văzuţi aşa de aproape! Lena auzea încă, departe, glasurile strigând:

— Miri! Miri!

Iar lângă ea păsările ciripeau şi ele:

— Miri! Miri!

Cantemir fugi:

— Pe mâine, Lena, pe mâine! Aşteaptă-mă!…

Capitolul VII

N-a plouat. Jocul cu boschetul înflorit, alb şi parfumat a continuat. Lena a stat ascunsă, iar Cantemir a sosit. Părea enervat. Dintr-un început enervat. Fără să dea bună ziua, s-a aşezat imediat pe un scaun alături de Lena. Întâi tăcu, apoi luă un ton inchizitorial:

— Ai venit?

— Da.

— M-ai aşteptat?

— Da.

— Te-ai gândit la mine?

— Da.

— Ţi-a fost dor de mine?

Lena şopti, înfiorată:

— Da.

— Te-ai bucurat că o să mă vezi?

Lena se înroşi:

— Da.

— Eu, nu! mârâi Cantemir. Eu nu m-am bucurat.

Lena ridică o privire uluită. Cantemir continuă pe acelaşi ton funebru:

— De ce să mă bucur? Asta-i viaţă? Să mă ascund, ca să te văd! Să spun că merg la toaletă, ca să te iubesc! În fine, să nu pot sta în voie lângă tine! Aşa nu o să iasă nimic! Uite, Lena, am hotărât: aşa nu se mai poate! Sufăr prea mult. Vreau să te văd în voie, deci trebuie să ne întâlnim altfel.

— Cum?

— Noaptea. Ai să vii aci noaptea.

Lena se îngrozi.

— Noaptea?! Să viu noaptea?!

— Da. O să fie splendid! Luna e aproape plină. E vară, o să fie foarte poetic. Am să te învăţ eu pe viu ce este poetic. Ţi-am promis.

Cantemir râse.

Groaza o sugruma pe Lena. Chiar aşa, ziua, şi-i era greu să se ascundă de nana Lisa că-l vede pe Cantemir. Nu o minţea încă pe nana. Atâta numai că tăcuse. Îi făgăduise lui Cantemir că va tăcea şi tăcuse! Dar noaptea?! Cum să plece noaptea din subsol?

Lena şopti:

— Nu cred că am să pot veni, noaptea. Dorm cu nana Lisa în odaie.

Atunci Cantemir se înfurie.

— Te priveşte cu cine şi unde dormi, dar ai să vii. Nu-ţi permit să-ţi baţi joc de mine, să mă întăriţi la sec! Întâi să accepţi şi apoi să refuzi! Ori, ori!

Lena îl privi speriată şi uimită.

— Dar eu vreau, n-am spus că nu vreau! Şi eu vreau să ne întâlnim. Aş vrea aşa de mult să fim prieteni, dar cum să facem? Eu aş fi întrebat-o pe nana Lisa. Poate mi-ar fi dat voie…

Cantemir, abţinându-se să nu urle isterizat de furie, se înecă, se înroşi. Ochii lui albaştri se holbară:

— Nana Lisa, nana Lisa! Ia te uită cui trebuie eu să cer voie! Lui nana Lisa! N-am să cer voie nimănui, auzi tu? Nici lui mama, nici lui tata, nici lui nana Lisa, şi nici ţie! Ori, ori, alege!

— Eu vreau, dar mi-e aşa de frică! Mi-e frică…

Lena începu să plângă, Cantemir o privi uluit. Atunci se ridică de pe scaun, se apropie de ea:

— Nu plânge, nu mai plânge! Bine că şi tu vrei, că atunci o să găsim cum! N-or fi ei mai şmecheri ca noi!…

O luă în braţe şi o sărută, de data asta cu patimă. Spre marea lui uimire, o emoţie, o tulburare neaşteptată îl cuprinse. Gândi: „Ia te uită! O fi adevărată povestea cu amorul!”

Şopti în urechea Lenei:

— Lena, eu cred că te iubesc. De aci furia şi nerăbdarea mea. Nu mai vreau să ţin seama de nimic şi sufăr. Sunt în stare să trec peste orice, să fac orice nebunie. Nu mă va împiedica nimic şi nimeni. Peste câţiva ani voi fi major. Până atunci, nimic nu mă va împiedica să te iubesc, să ne iubim. Am să ameninţ că mă sinucid. Tu să faci la fel, dar asta mai târziu. Acum nu trebuie decât să găseşti o şmecherie ca să vii aici noaptea, să stăm liniştiţi, numai tu cu mine. Trebuie să minţi şi tu. Te implor! Spune-i lui nana Lisa şi tu că ţi-e rău, spune-i orice. Prefă-te! Pentru ce să mint numai eu? Ea o să doarmă, că o fi obosită. Dacă se deşteaptă şi te caută, spui că ai ieşit să iei puţin aer, să vezi luna. Chiar dacă până la urmă o să înţeleagă, ce poate să-ţi facă? Ce drept are? Trebuie şi ea şi mama şi tata să ne lase în pace! Suntem tineri, sănătoşi, nu facem niciun rău. Au să tacă. Au să se prefacă şi ei că nu ştiu nimic…

Lena încercă să spună:

— Dar dacă hotărâm că nu ne mai este frică de nimeni şi nimic, şi că nici nu ne pasă că până la urmă or să afle, de ce să nu ne întâlnim ziua, fără teamă? Recunoaştem că ne-am împrietenit şi stăm aici. Citim, vorbim, învăţăm…

Cantemir o privi lung, se strâmbă puţin, îi făcu uşurel cu ochiul:

— Eşti cam naivă! Asta ce spui tu o să fie mai târziu, când va fi „prea târziu” ca să se mai poată opune…

Cantemir izbucni în hohote de râs:

— Când sunt cu tine sunt în vervă. Numai în calambururi o ţin! Aşadar, scumpa mea, noaptea, noaptea şi în ascuns, în tufişul de floarea-miresei! îi şopti.

O luă din nou în braţe. O sărută lung pe gură.

Lena simţi un fior de necunoscută plăcere, ameţitoare, care o vlăgui de putere. Rămase în braţele lui, nemişcată. Cantemir continuă s-o sărute. Şopti:

— Vezi ce bine e?

Ameţită, Lena nu răspunse. Hotărâse să vină noaptea. Se gândea cum să se poată strecura fără ca nana Lisa să afle, să nu o supere. Dar părinţii lui Cantemir! Cel mai teamă îi era însă de Cantemir! Îi era teamă să nu-l piardă. Gândul că l-ar putea pierde o înfiora.

Cantemir încă o săruta, încă îi şoptea:

— Vii, Lena? Vii la noapte? Te implor să vii! Eu, ca tine, am să mă furişez până aici. Lumea doarme. Te aştept aici. Am să am răbdare până vii. Dar dacă nu vii, să ştii că n-ai să mă mai vezi niciodată. Lena, eu sunt în stare să mă sinucid. Eu nu te am decât pe tine cu care să mă înţeleg. Nimeni nu mă înţelege pe lume! De ce să nu vii? Nu-ţi face şi ţie plăcere? Uite, îţi promit ce vrei pe lume, dacă vii. Dar nu mă lăsa, Lena. Nu mă lăsa singur! De când te-am întâlnit, numai la tine mă gândesc. O să fie aşa de bine! Ce noroc pe mine că te-am întâlnit! Viaţa mea era o problemă. Mama şi tata mă păzesc de nu pot să plec singur de acasă! Ca pe un ţânc mă ţin încuiat, şi când colo, te-am găsit chiar aici pe tine! Asta noroc! Promiţi, Lena, promiţi că n-ai să mă deziluzionezi? Promite, Lena, promite! Te implor! Lena, te implor!

— Promit.

— Ah, ce fericire! Cred că o lume întreagă s-ar mira de norocul meu. Ce gură ar căsca, de-ar şti, colegii! Înţelegi, ne-am făcut cu toţii, băieţii din clasa mea – mai ales ăi de suntem repetenţi, ca mine – ne-am făcut mari, şopti Cantemir râzând. În fine probleme. Uite, Lena, acum nu mai pot sta cu tine. Prudenţă! Bine că ne-am învoit. M-am liniştit! Abia aştept să te văd iar, Lena, în voie. Ăl care dintre noi vine întâi îl aşteaptă pe celălalt! *Ma chérie!* La noapte, Lena, şi nu prea târziu! Să nu adormim, că te pomeneşti că dormim până dimineaţa! Că doară nu putem pune deşteptătorul să ne trezească, să sculăm toată casa…

Cantemir râse din nou amuzat. O sărută iar pe Lena, uşurel. O mângâie, tot uşurel. Rupse din tufiş o crenguţă de floarea-miresei, albă şi cărnoasă, ca de ceară parfumată, şi o dădu Lenei, surâzând:

— Seamănă cu tine, îi zise.

Mai şopti o dată:

— *Ma chérie, mon adorée!*

Şi plecă. Plecă încântat.

Lena rămase încă multă vreme acolo. Sta aşezată cu floarea albă în mână. Din când în când mirosea floarea, în jurul ei auzea zumzetul albinelor, ciripitul păsărilor, foşnetul frunzelor şi peste toate plutea murmurul vocii lui Cantemir, ca un ecou lăuntric.

„Ma chérie, mon adorée!”

Uită atât de total de tot ce nu era Cantemir şi dragostea ei, încât, spre prânz, nana Lisa veni la boschet s-o cheme la masă. Lena o urmă, domol.

Înainte de a mânca, Lena merse şi, cu mare grijă, aşeză frumos şi presă, între filele cărţii de *Géorgraphie universelle*, floarea albă de mireasă primită de la Cantemir.

Capitolul VIII

Ameţeala fericirii nu putea şterge cu totul remuşcările, dar nici remuşcările nu o puteau hotărî să nu meargă la întâlnirea ei cu Cantemir. Contradicţiile din inima Lenei o chinuiră toată ziua. Din când în când se uita la nana Lisa cu sfială, duioşie şi durere. O vedea cum munceşte din greu. Ştia că nana muncea mult şi pentru ca ea, Lena, să poată sta în acea casă. Ştia că totuşi doamna Ina îi scăzuse leafa nanei. Ştia şi că, din banii rămaşi, nana plătea lecţii şi cărţi. Dar mai ştia şi cât dispreţ şi neînţelegere avea nana Lisa pentru „cei de sus”!

Cum îi putea explica nanei că se împrietenise cu Cantemir, că el o iubea, că el s-ar fi sinucis dacă l-ar fi părăsit, şi că şi ea, Lena, ar fi murit de durere dacă ar fi fost împiedicată să-l mai vadă.

La simplul gând că ar fi putut fi împiedicată să-l mai vadă, i se usca dureros gâtul. Nu mai putea nici înghiţi. Bineînţeles că, mai târziu, îi va explica nanei tot ce simţea. O va face să înţeleagă şi că el, Cantemir, nu era rău, cum îl credea ea, nana, şi că nu o dispreţuia, ci dimpotrivă. Dar, până una-alta, trebuia să tacă. Făgăduise lui Cantemir să tacă!

Lena, odată culcată în pat, la ora zece, rămase cu ochii deschişi, fără somn. Nu-i era teamă să adoarmă şi nu avea nevoie de *réveil* ca să nu întârzie la întâlnire. Inima îi bătea tare. Aştepta.

Nana Lisa se culcă şi, obosită, adormi imediat. Lena auzi cum respiraţia i se face adâncă, grea. Dar aşteptă încă. Cei de sus se culcau mai târziu. Trebuia să mai aştepte. Apoi nu se mai auzi în casă niciun zgomot. Era ora douăsprezece, dar Lena încă mai aştepta. Trecu încă un ceas. Inima îi bătea din ce în ce mai repede.

La gândul că ar putea întârzia, sau că ar putea Cantemir să fie prins şi să nu vină, simţea o transpiraţie rece.

Chinuită, Lena hotărî că va merge în noaptea aceea, dar că-i va spune lui Cantemir că nu va mai veni niciodată. Nu putea trăi aşa, în minciună, cu inima atât de speriată şi cu atâta milă. Milă şi pentru Cantemir, milă şi pentru nana. Pentru ce să se ascundă? Dacă îi vor prinde doamna şi domnul Racoteni că se ascund?! O vor da afară şi pe nana Lisa, şi pe Lena!

Din nou Lena transpiră. Deci, îi va spune lui Cantemir că aşa nu se mai poate, că nu este bine. O să-i spună şi ea că-l iubeşte şi că o să-l aştepte până vor putea să fie prieteni fără să mintă.

Da, asta va face! Bineînţeles că va merge în noaptea asta, făgăduise. Altfel, Cantemir s-ar supăra rău. Dar apoi nu va mai merge, chiar dacă se va supăra Cantemir. Dar dacă se va sinucide?

Lena se ridică din pat. Îşi pregătise de cu seară tot ce-i trebuia. Se pieptănă. Mâinile îi tremurau. Luă o rochie uşoară, în picioare luă

sandale, apoi tiptil se pregăti să iasă din odaie. Inima îi bătea ca nebună. I se păru că aude încă zgomot în casă. Era Ilie, feciorul. Fusese plecat şi se întorcea. Lena se opri şi se aşeză pe pat şi încă aşteptă. Mai întârzie. Apoi, totuşi, uşoară ca un pisic, ajunse la uşă. O deschise, ieşi, o închise la loc cu grijă. Deschise tot aşa toate uşile până ajunse în grădină.

O izbi prospeţimea aerului. Era vară, era cald. Parfumul florilor, ameţitor. Nicio frunză nu se clintea, nicio pasăre nu cânta. Deasupra, cerul înstelat.

Lena umblă mai departe în vârful picioarelor. Pietrişul scârţâia sub paşii ei. Ajunse la boschetul alb. Cantemir încă nu venise. Poate nu va veni.

Începu să-l aştepte cu înfrigurare. Îi era dor de Cantemir, dor de fericire, dor de exaltare. Îi va spune că-l iubeşte. Şi Cantemir îi spusese că o iubeşte. Cât de departe erau nepoţii greci care trebuiau să vină s-o ia de nevastă cu zestre cu tot! Cât de departe iernile grele când, în zori, trebuia să cumpere şi să care gaz! Acum era vară. În câteva zile, zilele astea din urmă, de când îl cunoscuse pe Cantemir, întreaga ei viaţă, întregul ei suflet se schimbase. Nu vedea şi nu plănuia nimic în viitor, dar bucuria ameţitoare pe care o simţea îi dăruia un prezent îmbătător. Din tot ce ştia urât despre dragoste, poveştile beţivilor din cârciumă, vorbele femeilor mizere, vorbele Caliopei, Lena nu-şi aduse nimic aminte. Prezenţa lui Cantemir ştersese orice amintire urâtă din trecut. Ce era între ea şi Cantemir nu semăna cu nimic trăit până acum, şi ce trăiau ceilalţi oameni. Singura durere era că trebuiau, până una-alta, să mintă, să se ascundă. Dar şi asta se va limpezi cât de repede…

Lena era atât de fericită, încât i-ar fi plăcut să aibă cui mulţumi, cu cine vorbi. Murmură:

— Doamne, Doamne!

Cui ar fi putut mulţumi pentru fericire decât lui Cantemir, ori unui Dumnezeu necunoscut? Lena ar fi vrut să-şi strige fericirea stelelor.

Apoi, Cantemir a venit. Mirosea violent a parfum. Mai tare ca boschetul de floarea-miresei. Era gătit. Purta o cămaşă albă, atât de albă, de se vedea ca o lumină în noapte. Cum sosi, o cuprinse pe Lena în braţe.

— Abia aşteptam să viu! Nebunii mei s-au culcat târziu tocmai azi. Parcă făceau înadins în necazul meu. Abia aşteptam!

Şi deodată, Cantemir, apucat de o frenetică nerăbdare, începu s-o sărute, s-o strângă în braţe pe Lena, cu patimă, s-o caute fără înconjur. Pur şi simplu se dezlănţui.

Lena se sperie. Gemu. Se feri. Se rupse de lângă el, îngrozită. Voi să fugă. Fugi…

Cantemir îşi dădu seama de greşeală:

— Lena! Lena, iartă-mă! Sunt nebun, sunt înnebunit. Lena, nu te supăra! Ai dreptate, iartă-mă! Fac ce vrei! Jur! Iartă-mă! Iartă-mă!…

Dar cum Lena se depărta, Cantemir izbucni în hohote de plâns.

Lena se opri.

— Lena, fie-ţi milă de mine! Am fost un ticălos! Nu mă pedepsi! Stai, Lena, iartă-mă!…

Cantemir se aşează în genunchi pe pietriş. Lena se apropie de el. Cantemir se ridică. Îşi aşează capul pe umărul ei şi plânse mai departe cu furie.

— Tu eşti de vină! Prea mă chinuieşti! De când te cunosc mă chinuieşti. Eşti sadică!

Lena îl cuprinse la rândul ei şi plânse şi ea.

— Numai din vina ta, Lena, numai din vina ta! În loc să fim fericiţi… Aşa aşteptam să fiu cu tine!…

— Şi eu aşteptam, dar nu aşa.

— Ai dreptate, iartă-mă!

Cantemir, printre lacrimi, începu s-o sărute, s-o mângâie, dar cu blândeţe. Înţelesese, fără a-l bănui, „trucul” cu duioşia. Din instinct. Din perversitate.

Cuvintele şi mângâierile o ameţiră, o exaltară pe Lena peste măsură. Crezu tot ce-i spunea Cantemir. Exaltarea Lenei atinse o putere ce o mână spre eroism, spre sacrificiu, spre acceptarea oprobriului, spre sfidarea lumii întregi: dragostea lor era ca a nimănui pe lume, cea mai frumoasă care existase vreodată şi va dura toată viaţa. Nimeni nu-i va înţelege, dar ei vor avea curajul să înfrunte orice.

De altfel, de la un moment dat, Cantemir nu mai avea nevoie să caute ca să găsească fraze convingătoare. Era suficient să spună „da” la tot ce îngâna acum cu exaltare Lena, şi să bage de seamă să nu facă niciun calambur.

— Ai să mă iubeşti mereu?

— Da!

— O să fim toată viaţa împreună?

— Da!

— Şi fericiţi?

— Da!

— Până la urmă au să se convingă toţi că e frumos să ne iubim?

— Da!

Şi nici când, culcată pe iarbă, cu Cantemir lângă ea, Lena nu-şi mai putu da seama ce face. Dragostea ei era pură şi sfântă, îi scuza orice. Sacrificiul ei trebuia să fie total. Acceptarea ei desăvârşită. Îl imaginase pe Cantemir după un ideal al ei. Se supunea idealului imaginat. Şi Cantemir o învăţase, într-adevăr, „pe viu”, ce este „poetic”.

Cerul, pe care Lena îl vedea deasupra ei, sta în noaptea aceea strajă, împodobit cu toate stelele lui, sosite la locul lor la o întâlnire eternă.

Ameţită, Lena simţea pământul tare sub ea. Iar cerul, deasupra ei şi a lui Cantemir, infinit. Era aceeaşi ameţeală pe care o simţise şi în copilărie, când îi era teamă să nu alunece spre cer. Şi, ca să nu cadă singură în cer, îl cuprinse pe Cantemir mai strâns.

Imediat după ce se desprinseră din îmbrăţişare – femeie şi bărbat – Cantemir deveni nervos.

— Trebuie să plec, să nu ne prindă, zise, uitându-se cu grijă în jurul lui şi, mai ales, spre casă.

Lena îl cuprinse iar şi-l sărută.

— Cantemir, o clipă încă. Stai, Cantemir, stai…

— Cu plăcere, dar nu e prudent…

Cantemir râse satisfăcut:

— De fapt, le-am tras o „farsă" clasa-ntâi!

Lena îşi aminti de nana Lisa. Un junghi în inimă şi Lena coborî din cer pe pământ.

Cantemir se ridică, se scutură, îşi aşeză părul, apoi, ascunzând cu prudenţă flacăra chibritului, îşi aprinse o ţigară.

— Am pregătit-o din timp, şopti.

Se scutură iar, cu grijă:

— Numai să nu-mi fi mototolit hainele, că vede mama şi vai!

— Cantemir, spune-mi că mă iubeşti.

— Te iubesc total, dar nu este prudent, draga mea, să întârziem. A fost delicios! Eşti o păpuşă. Trebuie să plec.

— Cantemir, şi… când ne mai vedem? O, Cantemir, ce tare te iubesc! Aş vrea să mor lângă tine!

— Desigur! Bună idee!

— Când ne mai vedem?

— Nu ştiu. Tu mai caută de stai prin tufiş. Eu am să caut să vin. Trebuie să fim prudenţi, e încă sezonul tenisului. Asta facilitează mult, că de, la iarnă o să fie mai greu, că de, în zăpadă…

Cantemir râse.

Lena începu să plângă.

— Uite ce este, îi zise Cantemir, te rog să nu te bâzâi ca ţâncii! E ireversibil! S-a făcut, s-a făcut! A fost delicios! Bineînţeles că nu e ultima dată, că nu-s de lemn. Dar repet: trebuie să fim prudenţi. Înţelegi ce-ar fi să ne prindă! Te dă afară şi pe tine şi pe nana Lisa, şi eu rămân de baftă! Şi ce comod este aşa cum am aranjat noi viaţa! Dar parcă ai cu cine te-nţelege! Mai ales pentru noi, bărbaţii, este îngrozitor să fii fără femeie şi cu părinţii care te pândesc să fii ascet! Sora mea Roxana o să scape mai repede şi încă cu zestrea în labă. Numa de nu ar fi tâmpită să-şi dea zestrea vreunui şmecher de care s-o

amoreza. Că nu toată lumea are puterea şi luciditatea mea, să-şi croiască viaţa aşa cum trebuie. Părinţii sunt nişte tirani!

Lena întrebă, îngrozită:

— Crezi că nu o să ne mai putem vedea?

— Depinde de tine.

— Cum, de mine?

— Da, de tine. Să fii cuminte şi să mă aştepţi răbdătoare. Să nu bâzâi!

— Te iubesc, Cantemir.

— Foarte bine. Perfect.

Deodată, Cantemir şopti, îngrozit:

— Lena!

Lena tresări:

— Da?

— S-a aprins lumina la mama în odaie! Ce mă fac?!

Cantemir îşi stinse ţigara.

— O tulesc. O să mă miroasă că am fumat, că m-am parfumat. O să-i spun că am ieşit la aer, că mi-a fost rău. Tu du-te imediat în casă, fugi, până nu mă caută unde sunt, că dacă mă prinde singur în grădină, nu are ce spune. Ştie că sunt un original. Hai, repede, repede, Lena! Şi câteva zile să nu ieşi din subsol, auzi? Hai, pleacă repede şi fără zgomot! Sper că nu s-o fi uitat pe geam…

Lena fugi în goană, lăsând afară cerul şi stelele, pe Cantemir şi amintirea fericirii.

Ajunse în subsol, în odaie, văzu că nana Lisa dormea. I se auzea aceeaşi respiraţie liniştită, ca şi cum, între timp, Lena nu ar fi lipsit şi nu ar fi făcut ce făcuse.

Lena se aşeză pe marginea patului. Rămase nemişcată, descumpănită. Avea impresia că fusese izgonită din rai. Grădina, cerul, plânsul lui Cantemir, bucuria, imensa bucurie de a se dărui, fericirea, miracolul cărnii şi apoi purtarea atât de ciudată a lui Cantemir, spaima lui!…

Iat-o acum, din nou aici, în subsol, mincinoasă, neştiind când îl va revedea pe Cantemir, nici dacă îl va mai revedea vreodată, şi nici dacă el o mai iubea. Lângă ea, în patul de alături, auzea respiraţia adâncă a nanei Lisa, respiraţia omului istovit de muncă grea.

Aşezată pe marginea patului, Lena începu să plângă. Hohoti înăbuşit. Cu toate că plângea cât mai fără zgomot, nana Lisa se trezi.

— Lena, unde eşti? Ce faci? Ţi-e rău?

Aprinse lampa mică de lângă ea.

— Lena!

Lena se ridică şi, hohotind, merse la nana Lisa în pat. O cuprinse de gât şi plângând amarnic îi povesti tot.

— Nu pot să te mint, nană, nu pot!

— Ticălosul!

— Mă iubeşte, îl iubesc.

— Te iubeşte pe naiba! Şi-a bătut joc de tine! Cum să te iubească tocmai pe tine?! Oi fi tu frumoasă, dar eşti sluga din subsol!

— A zis că mă iubeşte…

— Cred şi eu că a zis. Ce-l costă?! Ticălosul! Auzi ce să pună el la cale şi tu să-l crezi! Acum e în stare să povestească totul părinţilor lui ca să scape de tine! O să ne dea afară şi-o, şi-o, şi-o să…

Lisaveta tăcu îngrozită. Lena hohoti:

— Îl iubesc! A zis că mă iubeşte. Îl iubesc!…

— Frumoasă treabă! De ce să-l iubeşti? Nu ştiu cum să te fac să înţelegi că nu trebuia să fi făcut ce ai făcut. Lena, nu trebuia! Cum ai putut?!

— Îl iubesc! Îl iubesc!

Şi Lena hohoti mai tare. Bătrâna o privi cu milă. Văzu cât de adâncă era suferinţa Lenei.

— Taci, nu mai plânge. Lasă, găsesc eu alt loc! Plecăm şi pace! Nu te pot lăsa batjocorită! Fugim!

Lena o privi cu groază.

— Nană, îl iubesc, cum să-l părăsesc?! I-am făgăduit că am să am răbdare, că am să-l aştept până devine major!

Nana Lisa simţi că i se face rău de revoltă şi că nu are cum explica Lenei realitatea.

— Ascultă, Lena, dacă nu ai puterea să fugi de aici, apoi să ştii că tot au să te gonească ei! Mai bine fugim! Lena, sunt foarte nenorocită! Tu nu ştii cât de nenorocită sunt şi cât ai încurcat lucrurile. Sunt înspăimântată.

— A spus că o să mă iubească toată viaţa.

— Ticălosul! Las' că-l ştiu eu pe domnişorul Miri! Vai, Lena, ce mi-ai făcut?! Înţelegeam, nu ziceam nimic de se întâmpla cu un om cumsecade, dar să dai crezare cuvântului lui! Tocmai cu Miri! M-ai nenorocit şi pe mine!

— Cum te-am nenorocit şi pe dumneata?

— Vai, Lena, n-am crezut că eşti chiar atât de proastă! Că doară nu mai eşti un copil!

— Nană, dacă ai şti cum a plâns!

— A plâns? De ce?

— Când n-am vrut…

— Ticălosul! Ticălosul! Mai bine trăiai cu Ilie, că minte ca un copil, nu ca un ticălos! Şi nu se răzbună pe urmă!

Lena îşi aminti scrisorile de dragoste pe care le scria ea pentru „nişte fete", scrisorile lui Ilie. Nu, nana Lisa nu putea înţelege cât era de adâncă dragostea ei pentru Cantemir şi a lui Cantemir pentru ea. Nu putea înţelege.

Nana Lisa spuse:

— Lena, până acum nu ţi-am vorbit desluşit. Trebuia, poate, să-ţi vorbesc mai desluşit. Am greşit, am amânat, nu mi-am dat seama că nu mai eşti un copil. Nu mi-am închipuit că se va întâmpla ce s-a întâmplat, dar vezi, Lena, noi suntem aici, cum să-ţi explic?! În fine, eu zic să o aşteptăm pe domnişoara profesoară, pe Sofia Albu, să-ţi explice ea.

Lena strigă:

— Cum, vrei să-i spui!?!

— Trebuie. Sunt datoare. Ea m-a adus aici, ea se ocupă de tine. Ea ştie, ştie tot…

Lena se îngrozi. Îşi aminti de intransigenţa acelei fiinţe.

— Nană, nu-i spune, te rog nu-i spune. Dânsa nu poate înţelege. Nu-i spune…

— Trebuie să-i spun. Ea te va lămuri. Eu nu ştiu să-ţi explic. Până una-alta, o zi-două tăcem, caut alt loc şi plecăm. Fugim de aci, că e pericol.

— Cum pericol? Ce pericol?

Nana o privi lung pe Lena. Se frământă:

— Lena, crede-mă pe cuvânt. Înţeleg că ţi se frânge inima, dar te rog crede-mă. Vezi, tocmai de aia trebuie să ştie domnişoara profesoară, ca să te lămurească de ce trebuie să fugim, că e pericol.

Lena căscă ochii mari. Se uită cu spaimă la nana Lisa şi şopti, plângând în hohote:

— Nană, nană, nu pot! Îl iubesc! Dacă ai şti cât îl iubesc! De ce să fugim!? Ce o să creadă el? Domnişoara n-o să înţeleagă, dumneaei nu ştie cât îl iubesc…

Nana o privi lung. Spuse:

— Lena, până una-alta, făgăduieşte-mi că lui Cantemir n-ai să-i spui nimic din ce vorbirăm noi. Că mi-ai spus.

Lucrul acesta Lena îl făgădui uşor, gândind că şi Cantemir s-ar supăra de-ar şti că a povestit nanei.

Nana Lisa mai spuse, şoptind mai mult ca pentru ea:

— Da, trebuie să vorbesc cu domnişoara profesoară. Trebuie! Să vedem ce zice şi dânsa…

Lena rămase în pat lângă nana Lisa. O simţea plângând. Acum îi era şi frică şi urât să meargă singură la ea în pat. Adormi aşa, legănată de plânsul ei şi al bătrânei.

Aşa, mai dormise odată, demult, lângă plânsul mamei ei, care o legănase tot aşa, după moartea tatălui ei.

Capitolul IX

Cu Cantemir însă, în noaptea aceea, lucrurile se petrecură cu totul altfel. Lena avea să afle chiar de la el în zilele următoare.

Într-adevăr, când ajunse tiptil şi înfricoşat sus, o zări la el în odaie, aşezată pe un fotoliu, pe Valentina Racoteni, mama lui. Cantemir tresări speriat, ca de o arătare. Ea strigă:

— Unde ai fost noaptea, pe camuflaj? Stau şi te aştept şi tremur îngrozită de vreun accident. Unde-ai fost?

Cantemir îşi dădu seama că pericolul nu era atât de mare pe cât îl imaginase. Căpătă curaj:

— Aş, da de unde accident! Am fost până jos, în grădină, să iau aer! Am şi eu originalităţile mele!

— Eşti palid, istovit, la vârsta ta fragedă! Nopţile toate nedormite! Noapte de noapte…

Cantemir se aşeză. Se simţea într-adevăr istovit. Cucerirea Lenei nu fusese facilă. Trebuise să şi plângă. Zise, sfidând:

— Mă preferi onanist sau impotent?!

— Obraznicule! Repetentule! Destrăbălatule!

— Uite, mamă, ajunge cu insultele, că nu ajungem la nimic!

„Încă un calambur!” gândi Cantemir, dar se abţinu să râdă.

— Mai bine ai sta serios de vorbă cu mine. Am şi eu probleme şi nu am cu cine discuta. Ce să fac dacă am moştenit un temperament prea violent? Pot să-mi învinuiesc părinţii?

— O să te trimită tatăl tău la şcoala de corecţie.

— Interesant! Unde? Sper că în străinătate, să mai văd şi eu ceva nou.

— Realmente inconştient!

— Maman, nu-mi place să fiu obraznic. M-ai crescut prea bine ca să-mi placă, dar mă întăriţi! *C’est plus fort que moi!* Pardon, maman, dar degeaba vrei să mă transformi.

— Şi bani, de unde ai avut noaptea asta?

— Nu, azi nu a fost cu bani. Mă iubeşte.

— Miri, te-oi fi amorezat?

— Recunosc că a fost ceva nou. E delicioasă! De necrezut. Ea mă iubeşte sincer. Ştii, mamă, că de câtva timp fac calambururi foarte reuşite. Au remarcat toţi colegii.

Ina Racoteni simţi o duioşie plină de admiraţie pentru fiul ei adorat. Era prea matur, într-adevăr, pentru vârsta lui! Un copil precoce!

— Lasă, Miri, fleacurile. Spune-mi unde ai fost la ora asta! Unde-ţi petreci nopţile? Sau vrei să fii iar bolnav, ştii Miri *quel hante*, că am crezut că mor de spaimă!

— Mă certi degeaba, tocmai când sunt prudent şi caut să stau şi eu

mai mult pe-acasă… Îţi spun că am fost în grădină. Uite, îţi dau cuvântul meu de onoare că am fost în grădină.

— Singur?

— Secret. Nu pot vorbi. Am promis. Cavaler!

— Aduci deci puştanele în casă, acum?

— Nu! Le găsesc în casă.

Ina Racoteni rămase pe gânduri.

— Miri, fii serios!

— Spune-mi Cantemir, nu Miri!

— Cantemir, fii serios!

— Greu lucru!

Râseră amândoi.

— Hai, Miri, că mi-e somn. E trei noaptea. Vreau să mă culc.

— Şi eu aşijderea. Bonsoir, maman!

— Inutil. Până nu spui ce-i cu tine, nu mă mişc de aici. Îl scol şi pe tata să te judece.

Obosit, puţin speriat, totuşi nevoind s-o piardă pe Lena, Cantemir văzu că nu scapă cu glumele. Se hotărî să joace altfel. Un joc mai amplu. Zise, trist:

— Întotdeauna m-ai lăsat să cred că am o aliată în dumneata şi te-am crezut. Mi-ai spus că pot vorbi cu un prieten şi acum mă trădezi, mă batjocoreşti, mă umileşti, în loc să mă înţelegi şi să mă ajuţi. Odată pentru totdeauna: fără femeie nu stau! Depinde de dumneata ca, în loc să te aperi inutil, să mă ajuţi, să-mi organizez şi eu o viaţă normală, ca să pot învăţa în linişte. Logic?

— Miri, ce ai mai inventat?

— N-am inventat, mamă. Lucrul e mai grav, mai dramatic. Este o realitate. Într-adevăr, m-am îndrăgostit, înţelegi? Adică îmi place, cu ea aş sta ceva mai mult şi mai liniştit, dar nu aşa, tracasat de dumneata, suspectat, ameninţat cu şcoala de corecţie. Totul depinde de dumneata, mamă.

Ina Racoteni clipi de câteva ori din ochii ei albaştri, atât de asemănători cu ai lui Cantemir, şi cu privirea uimitor de fixă.

— Spune, Miri, spune tot.

— Jură mai întâi că o să mă ajuţi! E o copiliţă naivă. Delicioasă de naivitate. *C'est amusant!* Dar trebuie să fiu cavaler!

— Miri, nu oi fi gândind să te însori!

— Nu să mă însor legitim, că sunt încă minor. Dar, o căsătorie morganatică, binecuvântată de tine, de ce nu?

Ina Racoteni, uluită, căscă gura uşurel.

— Preferi să fiu ucis pe străzi noaptea, în camuflaj?

— Taci, Miri, taci! Oribil!

— Depinde de tine, mamă, ca totul să fie perfect.

— Miri, spune tot.

— Nu spun până nu juri pe viaţa mea că nu vei acţiona împotriva voinţei mele.

— Ai înnebunit!

— Dimpotrivă.

— Miri, mă înnebuneşti pe mine de spaimă!

— Linişteşte-te, ce Dumnezeu, mamă! De ce nu ai puţină încredere în mine? M-am speriat şi eu de pericolele posibile. În fine, să nu intrăm în detalii. Eşti o mamă modernă, înţelegi că un bărbat ca mine are nevoie de o atmosferă…

— Miri!

— Da. Totuşi, pentru dumneata voi renunţa la plecări noaptea pe camuflaj. Dar pentru asta îmi trebuie o compensaţie. Nu pot sta singur. Ce vrei, să mă neurastenizez?

Cantemir se abţinu cu greu să nu spună acuma, pe faţă, tot ce ştia despre tatăl lui şi amantele lui, şi despre mama lui şi amanţii ei. Dar nu era momentul strategic! Se abţinu. Gândi cu furie: „Discursul ăsta, cu imoralitatea lor, îl rezerv eu pentru altă dată, altă ocazie. De fapt, cu ce drept se amestecă în viaţa mea intimă? Pentru că mă întreţin? Da ce, eu i-am rugat să mă procreeze? Te pomeneşti că voi fi nevoit şi eu, la rândul meu, să-i întreţin pe ei la bătrâneţe, tot pe chestii biblice de procreaţie! Ce poveste ilogică! Maman, papa! Norocul meu că suntem bogaţi! Au şi babacii meritele lor! Ce-ar fi fost să mă fi zămislit oameni săraci, ca pe Lena!”

Miri deveni sentimental. Se apropie de mama lui, o luă de gât, o sărută, se prefăcu că plânge. Bâzâi. Se gândi: „Poate prinde şi cu mama trucul cu plânsul, nu numai cu Lena.” Se simţea furios că e nevoit să facă atâta teatru obositor.

— *Maman, chérie*, numai la tine mi-e scăparea, ca întotdeauna de altfel!

Duse mâna crispată la inimă.

— Ce e? Ce ai? întrebă Ina speriată.

— Nimic. Puţin inima. Mă jenează.

— Miri! De ce fumezi?

— Te implor, mamă! Nu mă lăsa. Nici nu ştii ce bine le-am ticluit pe toate. Îţi jur că dacă mă ajuţi să mă liniştesc, mă apuc de învăţătură, mă culc devreme, mă îngraş, mă las de tutun…

— Cine este?

— Ghici!

Fără voie, Ina Racoteni se gândi la Lena. O clipă înainte, Cantemir îi spusese că fusese în grădină, că nu plecase de acasă, că era o naivă. La gândul Lenei, se cutremură. Exclamă:

— Nepoata bucătăresei?!

Cantemir o privi uluit:

— Cum ai ghicit?

Ina Racoteni izbucni:

— Cantemir, nu mă nenoroci! Cu subsolul! Ceapă prăjită, rântaş, lesivă, lături, mucegai, săpun prost…

— Da ce, crezi că alea din oraş sunt de uşă nobilă? Hai, să nu exagerăm!

Cantemir hohoti în râs. Se înecă de râs. Ina Racoteni şopti:

— Dar pe alea nu le cunoşteam, nu spuneai că le iubeşti.

Cantemir nu se mai opri de râs.

— Lasă glumele, mamă. Alea nu cer să le spui că le iubeşti. Te-ar lua la palme de ai încerca.

— Dar este o copiliţă, o fetiţă. Câţi ani are? Doisprezece?

— Cincisprezece, cincisprezece trecuţi, în tot cazul destul de mare ca să fi marşat la jocul de-a amorul. A schimbat păpuşa. Atât! *C'est délicieux!*

Ina Racoteni îşi privi fiul cu teamă.

— Nu ţi se pare că eşti cinic, Miri?!

— Te-am rugat de o mie de ori să-mi spui Cantemir, nu Miri.

— Cantemir! repetă Ina Racoteni cu glasul moale, docilă.

Cantemir înţelese că a câştigat partida, din tonul ei. Zise:

— Hai, mamă, nu te dezminţi şi fii şi acum deşteaptă, şi nu-mi mai pune beţe inutile în roate! În definitiv, ce rău fac, mamă? Ce rău? Aş vrea să ştiu, ce rău?

Ina Racoteni şopti:

— N-am spus că faci rău. Am spus că nu-mi place. Aş fi vrut…

— Ştiu, ştiu, o contesă suedeză sau…

Tăcură o clipă.

— Mamă, şopti Cantemir.

— Da.

— Mamă, trebuie să mă ajuţi.

— La ticăloşii?

— Lasă fleacurile! Să mă ajuţi să fiu liniştit, sănătos, să pot învăţa.

— Cum să te ajut?

— Mi-e frică de bucătăreasă.

— De bucătăreasă?!

— Da, de soacra mea morganatică, din subsol.

— Îi e mătuşă, nu mamă.

— Totuna e. Ea o creşte.

Ina Racoteni izbucni iar în râs.

— Nu râde, mamă, zău mi-e frică! Vezi, copila e minoră.

— Şi dacă rămâne însărcinată? S-a mai văzut!

— Tocmai. Mă reclamă bucătăreasa. Şi…

— Vai, Miri, ce-mi făcuşi? Ce-mi spui tu e complicat rău!

— Contez pe tine, pe inteligenţa ta, pe diplomaţia ta cunoscută. Îi spui tu ceva bucătăresei, dacă… în fine, inventează ce vrei, dar scapă-

mă dacă…

Valentina Racoteni, căzută pe gânduri, şopti ca în vis:

— Bine, bine, oi vedea! Oi vedea eu ce fac, cum descurc lucrurile!…

Capitolul X

A doua zi, când Lena se deşteptă, văzu în odaie pe nana Lisa vorbind cu Sofia Albu. Nana Lisa plângea, iar Sofia Albu, înaltă, palidă, blondă ca inul, sta în faţa bătrânei şi-i vorbea cu vehementţă.

Poate că însuşi glasul ei ridicat şi plânsul bătrânei o deşteptaseră pe Lena din somn.

Lena le privi şi se îngrozi. Îşi aduse aminte toate cele întâmplate şi, fără să poată lămuri cuvintele ce-şi spuneau, avu impresia că întreaga ei viaţă era în joc, că aceste fiinţe hotărau distrugerea fericirii ei.

Ce-i spusese nana Lisa în noaptea trecută fusese destul ca să priceapă că-i vor interzice să-l mai vadă pe Cantemir.

Lena hotărî să se împotrivească, să-şi apere fericirea. Îşi zise că ele nu puteau înţelege iubirea ei pentru Cantemir şi nici nu-l puteau înţelege pe Cantemir.

Sofia Albu, văzând că Lena s-a deşteptat, se apropie cu grabă de patul ei.

— Bine că te-ai trezit. Avem de vorbit serios. Sper că veţi înţelege. Nana Lisa mi-a povestit ce s-a întâmplat cu Cantemir şi cu tine, astă-noapte…

La un pas mai în lături, nana Lisa sta şi plângea. Plângea încet, dar continuu, ca la mort.

Sofia Albu le privi lung, când pe una, când pe alta.

— Va fi greu să ne înţelegem, îmi dau seama. Nana te iubeşte, deci are slăbiciuni, iar tu eşti amorezată, ce să mai vorbim?! Cu cine să mă înţeleg? Sentimentalităţile voastre pot aduce grave încurcături, dramatice, situaţii…

Sofia Albu arătă cu degetul spre nana Lisa:

— Crezi că plânge degeaba? Sau că plânge pentru că te-ai culcat cu un bărbat? Nu. Te asigur că are motive mult mai grave de plâns! Iar eu sunt pusă între voi două, şi sunt sigură că vă veţi încăpăţâna să nu pricepeţi gravitatea situaţiei.

Nana Lisa, printre lacrimi, spuse:

— Nu ştie, nimeni nu i-a spus…

— Cum, nu ştie?!

Cu violenţă, Sofia Albu se întoarse către Lena:

— Lena, nu ştii că tatăl tău a fost omorât în bătăi?

Cutremurată, Lena plecă ochii:

— Nu mi s-a spus, am auzit din întâmplare, când eram mică…

— Ştii că Tudor, fiul nanei Lisa, se ascunde?

— Ştiu. Tot aşa, fără explicaţii, dar nu ştiu pentru ce.

— Ştii că nu eşti nepoata nanei Lisa?

— Da, ştiu.

— Ştii că nu ai acte?

— Da, ştiu.

— Şi nu te-ai întrebat pentru ce toate astea?

— Mi-a spus nana să tac, am tăcut. Nu ştiu, nu înţeleg. Adică, vreţi să spuneţi, că noi suntem săraci…

Sofia Albu o privi cu dispreţ.

— Ştii sau nu ştii că au existat revoluţii pe pământ?

— Da, am învăţat. Mi-aţi adus dumneavoastră cărţi, am citit, mai bine zis am căutat să pricep…

Lena făcu o pauză şi izbucni:

— Dar nu înţeleg, nu ştiu cu ce este de vină Cantemir.

Sofia Albu îşi frânse mâinile. Lena mai zise:

— Eu cred că şi Cantemir, dacă ar şti tot, tot ce s-a întâmplat cu tata, cu Tudor, ar fi şi el cutremurat, ca şi mine…

Sofia Albu şi nana Lisa se uitară una la alta, îngrozite. Sofia Albu spuse printre dinţi, cu patimă:

— Lena, nu cumva i-ai spus lui Cantemir de tatăl tău, de Tudor?

— Nu cumva ne-ai trădat? strigă şi nana Lisa.

— Nu i-am spus nimic.

— Sau vrei să-i povesteşti?!

— Nu, nu. N-am să vorbesc, nană, n-am să vorbesc. Ţi-am jurat că nu am să vorbesc, mă ţin de cuvânt, dar cred că dumneavoastră îl judecaţi fără a-l cunoaşte. Nu cred că toţi oamenii bogaţi să fie fără suflet.

Nana Lisa spuse:

— Sigur, desigur că or fi şi cu suflet, dar pe ăsta îl cunosc, Lena, pe Cantemir îl cunosc, n-are suflet.

Sofia Albu zise şi ea:

— Şi eu îi cunosc pe ăştia, şi încă bine, n-au suflet.

— Când am fost bolnavă mi-au trimis doctor, doctorii, cărţi, mâncare, chiar şi o păpuşă.

— Aveau interes de nana Lisa, bucătăreasă clasa întâi. Ce-i costa?! Dar ia să fie interesul lor altul…

Lena îşi aduse aminte de Cantemir îngenuncheat în grădină, cu lacrimi pe obraz, şi hotărî mai aprig să lupte pentru dragostea ei. În clipa asta, trădarea îi părea că o poate înfăptui numai faţă de Cantemir, de dragostea lor. Lui îi jurase că-l va aştepta, că nu-l va părăsi. Îi era inima fierbinte de dragoste.

La strâmtoarea în care se afla, Lena căpătă o putere neaşteptată. Hotărî să se apere, să-şi apere dragostea. Zise sfidând:

— Şi dumneavoastră, domnişoară, sunteţi de neam de… oameni bogaţi…

Sofia Albu o privi cu uimire. Îşi înălţă fruntea cu ostentaţie:

— Eu am dreptul să vorbesc aşa, nu am fost fascinată de bogăţie…

— Ei nu mi-au dovedit, mie personal, că felul în care îi judecaţi ar

fi drept.

Sofia Albu o privi lung, se aplecă chiar puţin spre Lena:

— Dacă ai pune tot atâta îndârjire la bine, cât pui la rău ai fi demnă de tatăl tău!

O durere se aprinse în inima Lenei. O durea că tatăl era mereu pus în faţa ei ca o spaimă, ca o constrângere să facă ce nu i se părea drept să facă, un şantaj sentimental.

— Ar trebui, deci, să ascult orbeşte, să…

Sofia Albu zise nanei Lisa:

— De la o fiinţă amorezată te poţi aştepta la orice. În clipe de amor va povesti cu candoare tot ce ştie, ca să fie interesantă, ca să-l cucerească. Va povesti tot ce ştie lui Cantemir, pe care îl adoră fără să-l cunoască. Cantemir va povesti mamei lui, ea va povesti soţului ei, Alec Racoteni, care va şti ce are de făcut.

— Pentru ce să povestesc? Voi şti să tac.

— Nimeni să nu făgăduiască dinainte că nu va vorbi. Nici eu n-aş îndrăzni să făgăduiesc. Aş dori numai să am puterea lui Anghel Mărgărit, de va fi vreodată nevoie. Dar tu, trăind cu Cantemir, alegând să trăieşti cu el, vei vorbi. Alegerea ta este deja o trădare. Ori cu el, ori cu noi. Alege…

— Nu voi trăda. Nu voi spune niciodată nimic.

— Deci, nu vrei să renunţi la el?

— Nu pot.

Sofia Albu se întoarse către nana Lisa:

— Nu ne putem încrede în ea.

Nana Lisa spuse:

— Crede, sărmana, că el o iubeşte!

— Va pricepe pe pielea ei.

Nana Lisa, cu ochii plini de lacrimi, spuse Lenei:

— Lena, fetiţo, vino cu mine. Plecăm şi om vedea noi cum ne descurcăm.

Sofia Albu le privi şi surâse ironic:

— O rogi degeaba. Mai întâi că nu va accepta, iar de-ar accepta, te asigur că peste trei zile va fugi la Cantemir. E amorezată. A hotărât. Şi-a hotărât soarta.

Ochii Lenei luceau sălbatic:

— Nană, nană, să nu fii niciodată supărată pe mine, nană! Nu pot, îl iubesc, mă iubeşte…

— Fată, nu-l cunoşti.

— Eu zic că-l cunosc, că dumneavoastră nu-l cunoaşteţi.

Brusc, Sofia Albu se întoarse către Lisaveta Calotă, sfidând şi ea:

— Şi acum, gata cu comentariile! Mie, Lisaveta Calotă, să-mi spui desluşit ce ai de gând să faci dumneata. Regret: Lena văd că şi-a hotărât soarta.

— Ce să fac?! Mi se rupe inima de ea! Ce să fac?! Cred că acum nu e nimic de făcut. Poate va înţelege ea, Lena, poate se va sătura el, Cantemir…

Sofia Albu începu să se plimbe de colo-colo. Deodată se opri şi exclamă cu violenţă:

— Am ajuns, deci, la cheremul lui Cantemir Racoteni! Ne răsfăţăm în amoruri cu „domnişorul” casei, unde suntem slugă! Ce ridicol! Ce ridicol! Ce trist! Lena Mărgărit, fata lui Anghel Mărgărit! Aşteptam să crească pentru a-i lămuri totul. Până acum mi-a părut prea mică, bolnavă, slabă. Am încercat eu, am tatonat, nu pricepea. A crescut, s-a făcut mare, puternică, frumoasă şi primul gest când i-a fost bine, a fost să treacă de partea lor.

— Nu ştie, nu ştia, s-a îndrăgostit!

O imensă milă, un sentiment matern pentru Lena o copleşea pe Lisaveta Calotă.

Sofia Albu, îndârjită, strigă:

— Va înţelege pe pielea ei. Auzi: amor! Asta-i lipsea! Amor cu Cantemir Racoteni!

Lisaveta Calotă, uluită de furia Sofiei Albu, ridică ochii şi o privi. Ştia că Sofia Albu avea dreptate, dar o vedea îndârjită până la sălbăticie, fără milă, toată numai voinţă şi hotărâre. Se uită la ea cu groază. Sofia Albu continuă:

— Dacă faptele şi durerea în care trăieşti nu te-au lămurit, nu ştiu, zău, de te-or lămuri cuvinte mele!

— Lena e ca şi copilul meu. Mă gândeam că mai târziu, de s-ar place ei, s-o mărit cu Tudor.

— Totul e foarte trist, dar nu e momentul să fim sentimentali. Nu vezi cât este de inconştientă?

Sofia Albu continua să vorbească cu aceeaşi vehemenţă:

— Nu se poate avea încredere în ea. E la vârsta cea mai periculoasă. Nu mai e un copil, ca să asculte orbeşte de noi, şi nici suficient de matură, ca să fie responsabilă şi, în plus, îşi închipuie că ştie să se conducă, ne judecă ea pe noi.

— Ce facem, ce facem?! se frământă Lisaveta Calotă.

— Va trebui ca dumneata să pleci.

— S-o părăsesc pe Lena?! Ştii ce-a făcut Anghel Mărgărit pentru Tudor şi eu s-o părăsesc pe Lena?!

— Dumneata nu ai dreptul să încurci lucrurile pentru Lena, fata lui Anghel Mărgărit.

— Poate, să mai aşteptăm…

— Să aşteptăm până va fi prea târziu?

— Să o las aici, singură, să se prostitueze?

— Ea a ales. Va continua să trăiască cu alesul inimii ei, până va înţelege.

— Aş vrea să mor, şopti Lisaveta Calotă într-un suspin. Aş vrea să fiu moartă.

— Viaţa contează, nu moartea.

— Aşa viaţă, mai bine lipsă!

Şi Lisaveta Calotă începu să plângă în hohote.

— Sperăm că nu va fi mereu aşa.

— Lena mi-era mângâiere! Eram fericite amândouă…

— În subsol.

— Dă-l naibii de subsol. Poate fi omul fericit sau nenorocit oriunde.

Sofia Albu o privi cu un dispreţ imens.

— Nu mai am ce discuta. Până mâine trebuie să fie totul clar. Regret că tot ce ai trăit, ce ai văzut nu ţi-a servit la nimic. Ai suferit degeaba. Şi nu îţi dai seama că trăim un moment hotărâtor?

— De ani de zile ziceţi aşa! Atâta chin! Ei ne urăsc pe noi, noi îi urâm pe ei!

— Văd că nu ne înţelegem. Te rog să nu pierzi timp. Mâine cel mai târziu te aştept. Vii singură la mine. Pe mâine.

Şi Sofia Albu plecă, fără să dea mâna cu Lisaveta Calotă şi fără să arunce măcar o privire spre Lena.

După plecarea ei, Lisaveta Calotă se aşeză pe un scaun în faţa Lenei şi plânse. Un plâns liniştit, resemnat, dar de nemângâiat.

— Nană, nu mai plânge, te rog. Nu-mi umple sufletul de tristeţea dumitale.

Lena nu îndrăzni să-i spună ceea ce de fapt voia să-i spună: „Nu-mi strica fericirea”, căci Lena, cu toată duritatea scenei petrecute cu Sofia Albu, încă simţea căldura dragostei ei pentru Cantemir, fierbinte, în inimă. Miracolul dragostei pâlpâia viu în ea.

Lisaveta o privi. Păru că vrea să-i spună ceva. Vizibil, se înfrână. Îşi şterse ochii şi spuse:

— Merg în piaţă, nu pot lăsa casa fără nimic. Apoi mă întorc, şi apoi plec. Poate o să vii cu mine, poate…

Şi o privi iar intens pe Lena cu implorare. Dar Lena plecă ochii şi tăcu, în desăvârşită încăpăţânare.

Nana Lisa luă coşul şi ieşi pe uşă.

Era în plină zi. Soarele strălucea, dar nana Lisa tot în întuneric se simţea. Umblând, nici nu-şi mai şterse lacrimile, le lăsă să curgă nestăvilite pe faţă.

Capitolul XI

Nu mult după ce Lisaveta Calotă plecase la piaţă după târguieli, în odaia unde Lena sta trântită pe pat intră Valentina Racoteni, îmbrăcată într-un halat roz. Înaintă şi rămase nemişcată în faţa patului Lenei, cu ţigara în gură, privind-o iscoditoare, cu ochii ei albaştri ca de sticlă, albaştri ca ochii lui Cantemir.

Lena se sperie atât de tare, încât încremeni îngrozită. Îşi aminti de noaptea petrecută cu Cantemir în grădină, de îmbrăţişarea lor. Încă fericirea dragostei îi era caldă în trup, dar spaima urmărilor o cutremură. Numai Cantemir putea îndrepta totul. Ea nu putea explica nimic. Nu putea decât să aştepte, să-l aştepte, aşa cum îi făgăduise. Va aştepta dincolo de orice piedică.

— Ce mai faci? o întrebă Valentina Racoteni, trăgând din ţigară.

Fără să aştepte vreun răspuns, o privea pe Lena cu interes şi uimire.

— Vai, ce frumoasă te-ai făcut! Ce mare! Ce păr frumos, o abundenţă, o raritate! Şi nişte pistrui pe faţă, de tot hazul!

Zăpăcită de uimire, Lena o privea ca fascinată. Valentina Racoteni se apropie încă un pas. Instinctiv, Lena ridică un cot, ca pe vremea când era la cârciumă. Gestul copilului de-atâtea ori lovit.

— Ia te uită ce căprioară sperioasă! Ce pisică drăgălaşă! Da ce mare te-ai făcut! O adevărată domnişoară! Câţi ani ai?

— Cincisprezece, bâigui Lena.

Valentina Racoteni se aplecă, trase plapuma şi ridică şi cămaşa Lenei. Îngrozită, Lena sta nemişcată.

— Da, da, frumoasă fată, n-am ce zice, *une petite demoiselle!*

Îi pipăi picioarele şi uşurel sânii abia mijiţi. Avea pe faţă un fel de rânjet, a joacă. Lena se înroşi.

— Ce sperioasă! Ce pudică!

Valentina Racoteni acoperi picioarele Lenei şi se aşeză cu prudenţă pe marginea unui scaun, în faţa Lenei.

— Hai, îmbracă-te. Eşti prea mare să mai stai aici, cu Ilie şi toată ceata. O să-ţi dau o odaie sus, numai pentru tine. O odaie drăgălaşă ca tine. Mi-a spus Cantemir că v-aţi împrietenit, că citeşti la geografie pe franţuzeşte. Felicitările mele. Nu te mai pot lăsa aici.

— Nana Lisa… şopti Lena ameţită.

— Oh! Am să vorbesc eu cu ea! Numai eu pot să-i explic! Va fi fericită să te ştie sus, cu noi. Hai, grăbeşte-te, să-i facem o surpriză. Nu-ţi lua decât *une robe de chambre* pe tine. Am să-ţi fac eu haine noi. Am hotărât.

— Nana Lisa, şopti iar Lena, să vie nana, să-i spun că merg sus.

— Sigur că o să vie. Că doară nu pleci din casă! Îi facem numai o surpriză. Nici ea nu pleacă. După ce vine de la piaţă, cobori la ea să-i

povesteşti, cu toate că te sfătuiesc să vii cât mai rar. Nu e de tine! Hai, grăbeşte-te, că nu am timp de pierdut. Am un *rendez-vous* în oraş. Important. Cantemir este la şcoală. Eu te instalez. Ai să mă serveşti pe mine şi pe Roxana. Ai să fii o subretă, ca la operetă! Îţi fac un costum şic! Ai să mănânci la tine în odaie. Fleacuri. Ai să asişti la lecţiile lor, ca un stimulent. Sunt leneşi. Poţi să iei cărţi din biblioteca noastră de sus, să citeşti, să te cultivi, hai!…

Lena privi în jurul ei. Văzu odaia unde locuise cu nana Lisa. Hainele ei, hainele nanei. Începu să plângă.

Valentina Racoteni o privi lung, dădu din umeri cu enervare.

— Uite ce e, dacă nu vrei, nu vii. Te priveşte. Eu am crezut că-ţi fac o mare favoare, o bucurie. Şi lui Miri. Aşa mi-a spus el, că sunteţi prieteni, el te aşteaptă.

— Eu… îngână Lena.

Fulgerător, se gândi că probabil Cantemir nu-i spusese mamei lui ce fusese noaptea în grădină, între ei. Înspăimântată, Lena tăcu. Când va afla, o va da afară. Îşi aminti cu groază şi discuţia pe care o avusese cu domnişoara profesoară.

— E un băiat sentimental, continuă Valentina Racoteni, cu un glas duios. E în stare să se îmbolnăvească dacă refuzi. Şi cum să-i explic refuzul tău?! Că doar n-am să-l las să vină în ascuns la tine, în grădină, vara, după boschet, şi în subsol, iarna! Ce, aţi înnebunit de vă ascundeţi, când eu vă ofer totul în deplină libertate şi eleganţă? Când a plecat la şcoală, îi spusesem că te voi lua sus. A plecat fericit. Ce să-i spun din partea ta? Să-i spun că nu vrei? De ce l-ai lăsat să creadă că-l iubeşti?!

— Eu vreau. Am spus şi nanei că vreau…

— Nici nu înţeleg de ce întârzii atât! Că nu-ţi tai nasul doar! Cantemir a plâns! Credea că nu vreau eu, că am să te dau afară, cu nana cu tot. Şi era natural să vă dau afară, dar eu am înţeles. Sunt şi eu sentimentală. Miri, afară că e şi el sentimental, suferă de inimă şi nu-l pot dezobişnui de fumat. Poate ai să poţi tu. Eu sunt de acord, am înţeles, dar văd că nu vrei. Te las, plec. Te priveşte…

— Nana, şopti rugător Lena, să vină întâi nana şi viu.

Azvârli în jurul odăii unde locuise o privire plină de nostalgie.

— Când o veni, am să-i explic eu, că doar n-ai să-i explici tu. Ce, i-ai cerut voie să faci ce ai făcut astă-noapte cu Miri? Acum nu trebuie decât să consimţi! Consimţi?

— Consimt. Am consimţit, şopti Lena, dar aş fi vrut să-i spun şi nanei!

— Desigur că ai să-i spui, că n-am să te leg la gură! Hai, decide-te, că nu am timp. Decide-ţi soarta: sus cu Cantemir, sau jos cu Ilie. Hai, că nu am timp. Te instalez, şi când vine nana Lisa îi explic eu. O să fie încântată ce noroc a dat peste tine, iar când vine Miri de la şcoală, te

găseşte sus. Ce surpriză! Şi mie îmi faci un serviciu: Miri o să mă adore. E bine?

Deodată, o bucurie fierbinte, o hotărâre năvăli în inima Lenei. Cantemir vorbise cu mama lui şi ea nu se supărase. O poftea sus, în odăile cu oglinzi, covoare, flori, dulapuri cu cărţi, rafturi cu păpuşi, trenul mecanic cu vagoanele lui mici, şi tot atunci i se ivi în gând, ca un vis îndepărtat, gara copilăriei ei, gara cea adevărată, cu ferestrele feeric luminate, tatăl ei, Gheghe, Victoraş, departe toate! Apoi îşi aminti de mângâierile lui Cantemir, îmbrăţişarea în noapte, parfumul florilor şi cerul deasupra cu stelele toate. Desigur, şi nana Lisa va înţelege că domnişoara profesoară este prea severă. Cantemir în grădină plânsese, căzuse în genunchi. Acum o aştepta. O iubea, o chema.

— Hai, ia ceva pe tine, orice stămbiţă, că-ţi fac eu altele mai elegante şi scumpe…

Lena îşi trase sandalele în picioare, o rochie pe trup şi cu degetele vârâte în bogăţia buclelor arămii ce-i împodobeau creştetul îşi aşează părul. Ochii îi erau mai galbeni ca niciodată. Luceau.

Valentinei Racoteni, văzând violenţa cu care Lena se hotărâse, îi veni să râdă cu hohote. Se abţinu cu greu. Îi spuse cu un ton jucăuş:

— Hai, ce vrei să iei cu tine? Păpuşa cea pe care ţi-am trimis-o, când erai fetiţă?

Valentina Racoteni văzu privirea Lenei plină de bucurie. Îi mai spuse, izbucnind de data asta în râs nestăvilit:

— Da, ia şi păpuşa, dacă vrei, cu toate că sus vei avea altă păpuşă să te joci.

Lena şopti:

— Mai bine iau o carte, să am ce citi până vine.

Şi Lena făcu o pauză, întâlnind privirea fixă a Valentinei Racoteni. Spuse:

— Până vine domnul Cantemir…

Valentina Racoteni gândi: „Deşteaptă fata!” Zise:

— Perfect!

Şi Lena luă *La géographie universelle*. O deschise repede, în ascuns. Privi floarea albă, floarea-miresei, presată acolo. Cantemir îi şoptise: *„Ma chérie, mon amour”*. Zise:

— Sunt gata.

Şi Lena Mărgărit, fata lui Anghel Mărgărit, o porni pe scări în urma Valentinei Racoteni, spre odăile de sus.

Capitolul XII

Lisaveta Calotă sosi din piaţă ceva mai târziu. Cu coşul încărcat de zarzavaturi proaspete, coborî la subsol. Văzu că Lena lipseşte. O spaimă nestăpânită îi cuprinse inima. O chemă, o strigă. Subsolul era pustiu. Începu să o caute pretutindeni: în spălătorie, în grădină, în pivniţă. O strigă iar, dar nimeni nu răspunse. Lisaveta Calotă gândi că de spaimă Lena fugise la cârciumă la greci, singura adresă şi loc cunoscut pe lume de ea. Dar de a fi fugit? Îi propusese doar să fugă împreună şi Lena refuzase!

Nana Lisa începu din nou şi zadarnic să o caute, s-o strige. Apoi gândi să meargă sus, să dea de Ilie. Poate ştia el. La ora asta, toţi ai casei erau desigur plecaţi.

Nana Lisa se simţea adânc tulburată. Cuvintele Sofiei Albu îi stăteau rană în inimă. Şi spaimă îi era. În clipa asta ar fi lăsat totul baltă şi ar fi fugit. Tudor, copilul ei, condamnat la moarte, sta ascuns. Nu trebuia ca din pricina Lenei, apucată de nebunie amoroasă, el să fie descoperit, prins.

Carnea pe ea se cutremură. Ştia că şi alţi tovarăşi căzuseră, chinuiţi, omorâţi, şi totuşi, nu putea pleca, fugi, să dispară, să se ascundă, aşa, fără să o mai vadă o dată pe Lena, să-i spună să fie cuminte, să o roage încă o dată să tacă, să-i spună că vreodată, mai târziu, când s-o putea, o va căuta…

Nana Lisa, cu întreaga povară a sufletului încărcat de durere şi spaimă, începu să urce cu greu primele trepte ale scării.

Deodată, se opri împietrită. O văzu sus, în capul scării, pe Valentina Racoteni O văzu cum cobora, ca la cinematograf vedetele: rar, treaptă cu treaptă, ca pe arcuri, cu capul sus, cu privirea ei albastră fixă privind în gol, şuierând o melodie la modă.

Lisaveta se înspăimântă atât de tare, că-i tremurară picioarele. Niciodată Valentina Racoteni nu cobora la subsol. Lisaveta o auzi cum strigă de sus, din capul scărilor, cu un râs zglobiu:

— Cucu! Eu sunt, nană Lisa! Nu te speria. Eu sunt. Cucu!

De spaimă, Lisaveta nu putu zice niciun cuvânt. Se dădu un pas înapoi, se rezemă de perete.

— Am venit să-ţi spun o veste bună, nană Lisa. Lena e sus, la noi, n-o mai căuta. Am convins-o să se mute sus. Mai stă cu copiii, mai mă ajută pe mine.

Lisaveta Calotă încă nu putea vorbi. Simţea că de furie şi frică se îneacă. I-a fost teamă de dambla. Îi vâjâiau urechile.

— Ei, nu zici nimic? Ce e tăcerea asta, nană Lisa? Ce te uiţi aşa la mine, că nu oi fi dată cu chinoros!

— Doamnă, doamnă, nu se poate!

— Ba se poate. De ce să nu se poată?

— Unde este fata?

— E sus, îţi spun. I-am dat odaia, ştii, cea mică de pe culoar, „debaraul”. Va fi odaia ei. S-a făcut mare. Am s-o educ, am să-i dau şi zestre când s-o mărita, nu ar fi prima oară că aş fi naşă…

În revolta ei, Lisaveta Calotă uită o clipă tot ce vorbise cu Sofia Albu.

— Dar pentru ce, pentru ce să mi-o luaţi? Nu se poate! Nu dau voie!

— Ia ascultă, nană Lisa, crezi că ne jucăm de-a baba oarba? Vreau să-i dau educaţie, s-o mărit, şi dumneata te opui?! Întotdeauna am fost bună cu voi. Asta este răsplata bunătăţii mele? Te-am lăsat să o aduci aici, copil al nimănui. Nu te-am întrebat nimic. Am acceptat-o. A fost bolnavă şi te-am ajutat să o îngrijeşti…

— Da, este adevărat. Vă mulţumesc! bolborosi în şoaptă Lisaveta.

— Ţi-am trimis doctorul nostru. I-am cumpărat doctorii, cărţi, jucării, am supraalimentat-o, acum, pe timp de război, când nu oricine găseşte chiar uşor de mâncare. Ce, crezi că e puţin lucru să aibă omul de mâncare în timp de război? Şi acum, ce vrei să zici? Ce vrei să zici când spui că nu se poate? Precizează.

— E… minoră!

— Ha-ha-ha, minoră! Auzi poveste! Cu ce dovedeşti? Nu are acte. Ştii că nu are acte? Ştii? Eu afirm că e majoră! În definitiv, şi Romeo şi Julieta erau minori! Ştii cine au fost Romeo şi Julieta?

Lisaveta Calotă nu răspunse. Îşi aminti, nu de Romeo şi Julieta, ci de Sofia Albu, de vorbele ei, de spaima ei, de frământările ei. Lisaveta nu putea bănui ce povestise Cantemir şi ce nu mamei lui, dar ştia cât e de mincinos, de laş.

Îngrozită, ca să nu greşească, nu mai îndrăznea să spună nimic. Simţea cum o pândeşte pe ea, pe Tudor, pe ceilalţi toţi un pericol. Şopti:

— Au crescut mari! Nu e bine să fie împreună!

Valentina Racoteni râse zgomotos, teatral. Îşi gargarisi gâtul în hohote cristaline.

— Asta-i bună! Asta ţi-e grija? Te-ai trezit cam târziu, nană. Nu mai ai ce salva. Vrei să salvezi ceva ce nu mai există demult. Şi nu Cantemir a fost primul. Aci, în subsol, Ilie…

Lisaveta Calotă o privi pe Valentina Racoteni cu atâta uimire, încât Valentina se înroşi. Privirea asta fixă o jigni mai grav ca orice cuvânt. Se înfurie. Ştia că nu poate fi crezută. Prinsă cu minciuna, sfidă:

— Şi, în definitiv, ce te amesteci? Eu nu ştiu ce drept ai să te amesteci. Vrei să o ţii aici ascunsă la subsol? Cu ce drept? Şi câtă vreme? Ce viitor îi pregăteşti? O trântoră. Sus, măcar şterge praful. Îi dau leafă. Îi strâng banii ei de zestre, învaţă cu copiii franţuzeşte, asistă la lecţiile lor…

— Dar asta ar fi aşa, o destrăbălare. E o copilă.

— Aş, da de unde destrăbălare?! Am să am eu grijă să nu fie destrăbălare, aşa cum a fost până acum, cât ai păzit-o dumneata. Destrăbălare a fost lângă dumneata, la subsol. Copiii se iubesc. Nu-i mai putem împiedica. Cantemir e mort după ea. Au să fie fericiţi.

— Vreau să vorbesc cu Lena. Unde este Lena?

— Lena este sus, la ea în odaie.

— Doamnă, doamnă, numai să o văd!

— Îţi spun că se iubesc. Chiar dacă o iei cu forţa, o să fugă înapoi aici la noi, la Cantemir.

Lisaveta Calotă îşi aminti că Sofia Albu afirmase acelaşi lucru, şi că Lena într-adevăr refuzase să fugă.

— A greşit, recunosc, dar e tânără, nu ştie ce face. Trebuie să-i vorbesc.

— Ce, nu ştie ce face?! Nu ştie că s-a culcat cu Miri? N-ai s-o vezi. Ştiu ce vrei: să o forţezi împotriva voinţei ei să te urmeze. Cine ştie ce interese ai! Poate vrei s-o vinzi. E marfă trufanda.

— Doamnă…

— Ştiu, pe noi, niciodată nu ne-ai iubit. Ai fost vrednică, cinstită, dar nu ne-ai fost devotată. N-ai ţinut cu interesele noastre. Acum vrei să-i forţezi pe copii să nu se iubească. Nu-i putem împiedica. Vara, în grădină, în dosul boschetului, dar iarna, unde? Aci, în subsol, cu slugile, cu Ilie? În râsul lor! Locul ei e sus. Vrei să-i nenoroceşti pe amândoi dintr-o mândrie absurdă, demodată! Din pricina prejudecăţilor dumitale. Nu mai este la modă ce vorbeşti dumneata. Ce rău îţi fac copiii că se iubesc?

— Să-i vorbesc mai întâi ei…

Valentina Racoteni se enervă:

— Ia ascultă, femeie, crezi că am să pierd multă vreme cu dumneata?! Ce crezi, că altă treabă nu am? Abuzezi de răbdarea mea. Ce cont am să-ţi dau? Cine eşti? Eşti adusă aici de domnişoara aia profesoară, suspectă şi ea, nimeni nu ştie cine e, te-a adus cu acte tot suspecte şi apoi ai adus-o şi pe Lena, fără acte deloc. Ai abuzat de bunătatea mea, de sănătatea copilului meu! Ce vrei, să se îmbolnăvească Miri de nervi, de inimă, pentru că dumitale nu-ţi convine? Eu am suflet, de! Dumneata nu ai copil, nu mă poţi înţelege. Domnişoara Lena nu trebuia să se lege de Miri, că doar nu a forţat-o. Să se termine toată comedia asta! Şi, în definitiv, o să-l trimit pe soţul meu să-ţi explice el, mai desluşit şi, dacă n-ai să-l înţelegi nici pe el, o să-ţi explice Siguranţa, că ţii un copil ascuns aci la dumneata, un copil fără acte. O să vă facă el acte la toţi. Ne-am înţeles?

Lisaveta Calotă tăcu. Durerea şi revolta îi prinseseră inima ca în gheare. Numai gândul la Tudor îi dădu puterea să tacă, o încrâncenare în tăcere, dar nici în clipa asta nu o învinui pe Lena. Ştia că Lena

fusese înşelată, dar acum se simţea silită de împrejurări să o lase pradă nevinovată. Vorbele Sofiei Albu îi sunau în gând hotărâtoare. Abia acum înţelegea cu adevărat sensul lor: Lena putea într-adevăr vorbi, Lena putea povesti lui Cantemir tot ce avea pe suflet, gara, tatăl ei, Tudor…

Imediat după ce Valentina Racoteni plecă urcând scările cu acelaşi pas teatral şi fredonând aceeaşi melodie, Lisaveta Calotă, îngrozită, îşi făcu în grabă, cu mâinile tremurânde, bagajul. Luă numai câteva lucruri. Nu-i ardea să piardă timp pentru „zdrenţe”.

Îi tremurau mâinile. Nici măcar o scrisoare nu-i lăsă Lenei. Nu o mai putea vedea. Nu îi mai putea explica. Totul era prea periculos. Anghel Mărgărit murise ca să salveze oameni. Îl salvase şi pe Tudor. Iar acum ea nu îi putea trăda pe aceşti oameni, nici măcar pentru a salva pe Lena, fata lui Anghel Mărgărit.

Oare Anghel Mărgărit ar fi înţeles că e silită să o părăsească pe Lena, fata lui? Anghel murise şi Tudor al ei trăia, în pericol, dar trăia. Totul îi era neînţeles nanei Lisa, neînţeles dar cutremurător, nu-i rămânea sfânt decât un lucru pentru care muriseră oameni în chinuri.

Şi Lisaveta Calotă fugi din casa Racoteni. Alerga repede cu bagajul în mâini, suflând greu.

De sus, de la geam, Valentina Racoteni o văzu plecând. Văzu şi bagajul şi goana mersului ei, şi înţelese că plecarea Lisavetei se înfăptuise. Merse la Lena, în odaie, deschise şi intră victorioasă.

Când Lena o văzu, se ridică de pe pat, şi aşa, în picioare, o întrebă cu glasul strangulat:

— Nana, a venit nana? Trebuie să vorbesc cu ea. Să-i explic.

— Draga mea, nană-ta Lisa a venit şi a fost atât de furibundă pe tine, de ce ai făcut astă-noapte cu Miri. Vezi, ea e de modă veche, nu poate înţelege dragostea ta pentru Miri, nimic din aceste lucruri, splendide, dragostea lui Miri, a început să strige că ai dezonorat-o, că eşti o femeie pierdută. Zicea că nu vrea să te mai vază, că, în fine, a plecat furioasă. Şi-a strâns lucrurile, şi-a făcut bagajul şi a plecat. Nici nu ştiu, zău, cum am să mă descurc fără bucătăreasă şi asta din vina ta!

Lena simţi că i se răceşte trupul. Se făcu palidă. Se lăsă moale pe pat.

— Dar ce e, dragă?! Vrei puţină apă? Ia te uită ce sensibilitate la maimuţă! Că doar n-ai să-mi leşini!

Valentina Racoteni începu să o frece pe mâini, pe tâmple.

— Stai să aduc nişte colonie.

Valentina Racoteni se întoarse în goană cu o sticlă şi continuă să o frece pe mâini, pe frunte.

— Las’ că-ţi trece! Că doar nu vrei să spui că o iubeai sau că te iubea! Ce, compari iubirea ei cu iubirea lui Miri? Vezi cum te-a

părăsit, fără să-i pese de tine? Miri nu voia azi să meargă la şcoală. Parcă văd că o să chiulească, să vină mai devreme acasă.

Valentina râse amuzată. Continuă:

— Dar nu-i nimic. Tu rămâi cu noi, eşti cu noi, aşa, un fel de protejată a casei, a familiei. S-a mai văzut. Ţi-am mai spus că nu te dau afară pentru că te-ai culcat cu Miri. Puteam să te trimit la casa de corecţie, eşti minoră, dar eu te înţeleg. Poate tu ştii cine au fost Romeo şi Julieta?! Romeo şi Julieta şi ei au avut rude, părinţi demodaţi, sau aşa o fi fost moda pe atunci, şi de acolo s-a tras nenorocirea lor. Auzi, să se opună familia la iubirea curată a unor adolescenţi! Dar eu vă înţeleg. Uite ce odaie drăguţă ţi-am dat! Aci poate Miri să vină să te viziteze, că doar n-ar fi coborât la iarnă la subsol, să te iubească în vecinătatea lui Ilie! O să staţi aici de vorbă, să învăţaţi, contez pe tine să-l mai ţii în frâu, să-l disciplinezi, să fumeze mai puţin, că are inima slabă. Las' că-ţi fac eu un ceai cald, că ştiu să fac ceai. Să gătesc nu ştiu, zău că o să-mi fie greu fără nana Lisa, dar m-am gândit la tine şi am lăsat-o să plece, dar ceai ştiu să fac. Se zice chiar că-l fac foarte bun. Îţi pun şi zahăr. E război, dar avem tot ce ne trebuie. Cu camuflajul, numai noaptea este greu. E greu în timp de război! Atâţia morţi! Vezi ce bună sunt! Te înţeleg. Ţi-e greu să treci de la o viaţă la alta, de la subsol la etaj, ha-ha-ha! Dar ai să te obişnuieşti, că e mai bine la lux ca la sărăcie. Auzi, la subsol cu Ilie sau aici cu Miri! Şi chiar de ţii la nană-ta Lisa de îţi vine să leşini că a plecat, ai şi tu puţină răbdare, că o să-i treacă supărarea şi se reîntoarce. Mie mi-ar conveni, spun drept, că-i bucătăreasă clasa-ntâi. Are şi ceva bani la mine, leafa pe trei luni, îi dau banii când o să revină, că doar nu-i convine să-i piardă! De nu vine, îţi cumpăr ţie nişte rochii şi rufe, că nici nu te pot lăsa sus cu noi îmbrăcată cu rochiile vechi ale Roxanei. Sper că nu-ţi pare rău că eşti aci, cu noi, sus. Zi, îţi pare rău? Lena, îţi pare rău?

Cu lacrimi în ochi, Lena o privi fără să răspundă. Valentina o întrebă duios:

— De unde o cunoşti pe nana Lisa?

— De când eram mică. Venea la noi.

— Unde, la noi?

— La gară.

— Care gară. La ce gară eraţi?

— Nu ştiu.

— Cum să nu ştii?! Cum îi zicea?

— I se zicea „la triaj". Îi mai zicea şi „halta", dar nu avea nume.

— Şi unde era gara asta triaj?

— Nu departe de Bucureşti, dar nu ştiu unde.

— Cine era tatăl tău?

Lena înghiţi cu greu. Gâtul îi era uscat, dureros. Numele tatălui ei

ştia că nu trebuia să-l spună. Îi spusese şi Sofia Albu că va fi interogată. O teamă grea o cuprinse. Revăzu aievea clipa despărţirii cu tatăl ei. Obrazul umflat de bătaie, mâinile în cătuşe… privirea lui, glasul lui, ultimele cuvinte: „Mario, vezi de copil!" Apoi îşi aminti şi de nana Lisa, când venise să o ia de la cârciumă, cum îi spusese să nu vorbească, să tacă, să tacă. Îi spusese că n-o mai cheamă Mărgărit, ci Calotă.

Lena bâigui ca în vis.

— La tren, la gară, era impiegat…

— Şi cum îl chema?

— Anghel îl chema.

— Şi mai cum?

— Calotă…

— Da pe tine, cum te cheamă?

— Elena. Lena.

— Şi mai cum?

— Calotă.

Şi Lena gândi: „Lena, fata lui Anghel Mărgărit".

— Şi unde e tatăl tău acum?

— A murit.

— Şi mama?

— A murit.

— Eşti rudă cu nană-ta Lisa?

— Sunt nepoată.

— Dar rude, alte rude? Ceva rude nu ai?

— Nu cunosc pe nimeni.

Cu cât răspundea la întrebări, cu atât mai desluşit Lena îşi da seama de golul, înstrăinarea, singurătatea ei. I se făcu groază. Se gândi la Cantemir ca la ultima posibilitate de viaţă, ultima consolare, ultima şi singura speranţă. Femeia din faţa ei, Valentina Racoteni, o uluia, o ameţea. Se simţea ca în marginea unei prăpăstii.

Lena repetă încet, rar:

— Nu cunosc pe nimeni.

— Dar de unde cunoştea domnişoara profesoară pe nana Lisa?

— Ştiu şi eu? O fi cunoscut-o aici, la dumneavoastră.

— Cum aici?! Ce vorbă! Nu ai întrebat-o? Ce, a venit căzută din cer?

— M-am întrebat şi eu, dar pe dânsele nu le-am întrebat. Credeam că ştiţi dumneavoastră.

— Nu ştii cum o cheamă?

— Domnişoara Sofia Albu…

— Sofia Albu. Aşa mi-a spus şi mie.

— De ce ţi-a dat lecţii?

— Eu am rugat-o pe nana să învăţ şi eu câte ceva, şi a venit

domnişoara.

— Cine o plătea?

— Poate nana. Dar nu ştiu dacă o plătea.

— Unde locuieşte domnişoara asta?

— Oh, nu ştiu!

— Dar nana Lisa era prietenă cu ea?

— Oh, nu cred!

Lena îşi aminti că de atâtea ori le văzuse împreună, vorbind, temându-se de ea, de Lena. Tăceau imediat ce se apropia de ele.

— Nana Lisa te-a luat de la părinţi, de la gară?

— Nu. De la cârciumă m-a luat.

— Cârciumă? Care cârciumă? Cum îi zicea cârciumii?

— Îi zicea „La Termopile".

— Unde e cârciuma asta?

— Acolo mă descurcam eu, prin vecinătate. De acolo m-a luat nana. Eram bolnavă.

— Cum îi chema pe cârciumari?

— Exact nu ştiu. Lumea le zicea conu Termopile şi coana Termopile.

Valentina râse în hohote avântate.

— Bună! Bună de tot! Am ce povesti prietenilor la bridge: auzi, conu Termopile, coana Termopile şi… eşti rudă cu coana Termopile?

— Ah! nu.

— De unde ştii că nu eşti şi tu Termopile, rudă cu ei?

Pe Valentina Racoteni toată povestea Lenei o uimise. I se părea că citeşte un roman senzaţional. Cuprinsă de curiozitate, îi mai puse câteva întrebări:

— Dar la cinema ai fost vreodată?

— Era alături de noi un cinema de vară. O grădină. Am văzut crâmpeie de film, când puteam să fug o clipă.

— Mergeai acolo? Cumpărai bilet?

— Nu. Mă suiam pe gard.

Valentina căscă şi mai tare ochii:

— Vedeai filmele cocoţată pe gard?!

— Da.

— Cum i-ai cunoscut pe conu şi coana Termopile?

— Acolo ne-a dus nana Lisa, pe mama şi pe mine, după… moartea tatălui meu. Mama a murit şi ea acolo, la cârciumă. Eu am rămas la ei. Aveam vreo cinci-şase ani, cred…

— Cât timp ai stat acolo?

— Ştiu şi eu?! Poate cinci, poate şase. Eram prea mică pentru a socoti anii.

Valentina o privi pe Lena ca pe o specie ciudată.

— Dar acum, ştii câţi ani ai?

— Cred că cincisprezece. Exact nu ştiu.

— Dar cincisprezece de unde ştii?

— Am socotit eu aşa, aproximativ. Parcă aşa spunea nana Lisa. I-am întrebat şi pe greci, nici ei nu ştiau.

— Acte ai?

— Cred că s-au pierdut, sau poate le are nana Lisa.

— Dar grecii nu aveau actele tale?

— Şi pe greci i-am auzit că întrebau de acte. Au cotrobăit când a murit mama, n-au ştiut nici ei adresa nanei Lisa ca să o cheme.

— Deci, nici grecii nu au actele tale.

— Nu, nici ei, nu cred să le aibă. Le-ar fi cerut nana, când m-a luat de acolo.

În clipa asta, Lena gândi că poate atunci când îl luaseră pe tatăl ei, domnii aceia luaseră cu ei şi actele. Aveau serviete în mâini. Lena îşi da seama din ce în ce mai aprig că într-adevăr nu avea acte, că nu avea pe nimeni pe lume şi nu cunoştea pe nimeni.

Valentina Racoteni rămăsese pe gânduri:

— Vezi, să nu te prind că mergi acolo, pe la conu Termopile.

— Acolo? De ce să merg? Au fost buni cu mine, dar s-a terminat. Nu am de ce să merg. Poate au şi plecat în Grecia.

— Bine, foarte bine. Astea nu sunt relaţii pentru tine, mai ales dacă vrei să stai în casă cu noi. Parcă ai fi Cosette!

Ca un ecou, Lena şopti şi ea:

— Da, exact, Cosette!

— Ce, ai citit *Mizerabilii?*

— Da, *Les Miserables*.

— Ia te uită, că şi pronunţă bine, maimuţa!

Valentina făcu o pauză. Tuşi încetişor, îşi drese glasul ca şi cum s-ar fi pregătit să cânte. Întrebă în şoaptă:

— Şi acolo, la cârciumă, niciodată, aşa, din întâmplare, vreun beţiv nu s-a dat la tine?

Lena şopti:

— Oh, nu! Cum era, că doar eram copil şi toată lumea credea că sunt nepoata grecilor. V-am spus că ei ziceau că le sunt nepoată.

— Şi… cu Ilie? Niciodată?

Lena începu brusc să strige cu vehemenţă:

— Nu, nu, nu!

— Bine, bine. Am zis şi eu aşa. Dar în „centru”, adică pe aici, pe unde locuim noi, nu veneai?

— Nu. Nici tramvaiul care trecea prin apropierea cârciumii nu l-am luat. Cunoşteam numai cartierul.

— Care cartier?

— Treisprezece Septembrie, Minotaurului, mai departe Puişor, după şinele de tren, Şoseaua Alexandriei, unde s-au dat luptele

românilor cu turcii. Şi oase de oameni se mai găseau când săpau, când se clădea vreo casă.

— Şi nu te-ai mai dus pe la ei? Adevărat? Nu mai mergi la ei?

— Nu. Niciodată. Am fost întâi bolnavă. Acum, în urmă, mergeam numai cu nana Lisa la piaţă, la târguieli.

Valentina Racoteni făcu o pauză şi, cu voce sentimentalizată, întrebă:

— Unde sunt înmormântaţi părinţii tăi?

— Nu ştiu. De tata, eram prea mică, iar mama, probabil a fost dusă la morgă…

O clipă, Lena o privi pe Valentina Racoteni cu uimire, ca şi cum abia acum îşi da seama că femeia asta îi stătuse în faţă. Ea era aceea care îi punea întrebările dezvăluind adâncuri atât de dureroase, încât Lena avu un suspin sfâşietor, aproape strigăt. Căzu pe pat ghemotoc şi începu să geamă. O durea tot trupul.

— Ce e, dragă? Vai de mine, ce-ţi veni? Las' că-ţi fac eu acte. Îl rog pe Alec. Măcar atât să fac pentru tine. Am să te fac şi mai mare cu vreo doi ani, ca să te simţi şi tu om, femeie independentă. Şi eu sunt femeie şi ştiu ce-i aia să lupţi pentru drepturile femeii, iar dacă părinţii tăi nu au morminte, am să te duc la cavoul nostru, cavoul familiei noastre, să-l îngrijeşti tu. Se zice că poartă noroc să îngrijeşti morminte străine! Splendid cavou! Numai marmură, marmură neagră. În fine, nu ştiu exact ce se zice cu norocul şi mormintele, dar principalul este că poartă noroc. M-am gândit la toate. Am să-ţi dau şi leafă. Să ai banii tăi. Tot pentru independenţă, să nu fii nevoită să ceri nimănui, să nu te vinzi. Amorul să fie gratuit. Să nu te simţi înjosită. Ai să faci economii, să strângi bani. O mică zestre. Eşti fată drăguţă, te vei putea mărita, n-o să fie greu. Eu îţi voi face nişte rochiţe speciale, bleu, şorţuleţe în dantelă, ca o vedetă de cinema. Miri e pretenţios. Are gust bun. Îmi seamănă. Eşti nostimă de tot, chiar aşa plânsă şi nepieptănată, o pisicuţă sălbatică! Îţi plac pisicile? Da, zi?!

— Da, îngăimă Lena printre lacrimi şi gemete.

— Ei, bravo! Să le vezi pe ale mele! Siameze rasă pură, culoarea şocolà cu ochi albaştri. Adorabile! Mă costă o avere întreţinerea lor. Nu vor să mănânce decât carne macră crudă, *paté de foie gras*. Înţelegi, acum, pe timp de război, nu toată lumea îşi poate permite…

— Pisici cu ochi albaştri! îngână Lena.

Lacrimile îi curgeau şiroaie pe obraz.

— Da, da, albaştri! Ha-ha-ha!

— Au zgardă cu clopoţei? întrebă Lena.

Glasul îi era şoaptă înfiorată. În faţa ei se perindă amintirea gării, gara copilăriei, vagoanele de lux, femeia în geam cu pisicile ei cu zgardă cu clopoţei.

Valentina Racoteni o privi mai întâi speriată, cu uimire, apoi

izbucni în hohote de râs.

— Pisici cu zgardă şi clopoţei, ha-ha-ha! Ce idee năstruşnică! Dragă, eşti hazoasă de tot. Nu mă mir că lui Miri i-a plăcut de tine, dar nu înţeleg deloc de ce plângi? Mă plictiseşti! Pisici cu zgardă şi clopoţei! Auzi ce dă din căpşorul ei! Bine, o să le cumpăr zgardă cu clopoţei, dacă vrei tu, şi o să le plimbi tu prin grădină în timp ce eu am să culeg flori. Vezi ce bine ai să trăieşti la noi?! Uite, ca să-ţi treacă plânsul ăsta nervos, merg să-ţi fac nu un ceai, ba am să-ţi prepar, auzi, un cacao! Până mă întorc, stai şi te odihneşte. Nu te speria că te încui şi lipsesc mai mult, că… nu vreau să vie Miri de la şcoală şi să te găsească plânsă, nepieptănată, zbârlită, disperată! Ce o să creadă?! Stai aici şi te odihneşte, că mă întorc eu…

Valentina Racoteni plecă, trântind zgomotos uşa, încuie energic, dar lăsă cheia în uşă. De fapt, Valentina era cam îngrijorată: dacă nana Lisa avea totuşi acte doveditoare de vârsta Lenei, doveditoare că-i era mătuşă, poate tutore, şi mergea şi o reclama pe Lena?

Lena auzi cu spaimă cum o încuie în odaie. Ea plănuise ca imediat ce va rămâne singură să fugă în grabă în subsol, să vadă dacă într-adevăr nana Lisa plecase, dacă luase lucrurile, dacă nu-i lăsase vreo scrisoare…

Părăsită iar printre străini ca atunci la cârciumă! Lena o învinui pe nana Lisa că nu o înţelesese, că o judecase atât de aspru, că îi judecase şi pe cei „de sus” atât de nedrept. Când nana Lisa o adusese în această casă, bolnavă, fusese îngrijită, hrănită, i se trimiseseră jucării, cărţi, haine, doctorii. Oare era atât de mare păcatul că trăise cu Cantemir? O făcuse din dragoste, în noaptea aceea, noaptea dragostei, noaptea trecută, îl văzuse în genunchi în faţa ei, plângând.

Un fior o cuprinse: un elan de forţă. Se simţea acum în stare să înfrunte orice pentru această dragoste. Ce va spune Cantemir când o va vedea instalată aci, sus, lângă el?!

În odaie mirosea frumos a levănţică proaspătă. Lena privi în jurul ei. Pe unul din pereţi se afla un dulap imens, cât tot peretele. Uşile dulapului erau deschise. Dulapul era plin de rochii, blănuri, valize, pantofi. O cantitate inimaginabilă de rochii, lungi şi scurte. De acolo venea mirosul de levănţică. Pe alt perete era un lavoar. Fereastra odăii era deschisă.

Lena se ridică şi merse la geam. Coroana pomilor era la înălţimea ferestrei. Printre frunze, Lena văzu grădina. Peluza, boschetul cu floarea-miresei, alb, misterios, parcă o aştepta.

Din nou un fior fierbinte o cuprinse. Ea îl aştepta pe Cantemir. Totul se va lumina când el va sosi.

Lena auzi o bătaie uşoară ca o încercare în uşă. Crezu că e Cantemir. Înfiorată, spuse:

— Intră!

Auzi cheia în uşă şi în odaie apăru o fată, să tot fi avut 13–14 ani. Lena o recunoscu: era Roxana Racoteni, Xana, sora lui Cantemir.

Lena rămase în picioare. Roxana o privi cu uimire:

— Cine eşti?

— Sunt Lena, nepoata nanei Lisa, bucătăreasa dumneavoastră.

— Şi de ce eşti încuiată aici?

— Să vedeţi…

Roxana izbucni în râs.

— Vorbeşti ca subalternii. Mie să-mi spui *tu*. Şi Roxana, Xana să-mi zici. Auzi? Aşa e moda. Egalitate, libertate, fraternitate. Ne tutuim.

Apoi Roxana tăcu şi o privi pe Lena cu atenţie:

— Eşti îmbrăcată cu o rochie de a mea! Vai, cât am căutat-o! De unde ai luat-o?

— Nu, n-am luat-o. Mi-a dat-o doamna Valentina.

— Ia te uită, ia te uită ce intimitate! Ce-o fi apucat-o pe nobila mea mamă?! Ce interes o fi având?! Casa misterelor! Eu am văzut cheia în uşă şi am intrat. Ce faci aici?

— Eu…

— Câţi ani ai?

— Am trecut de cincisprezece.

— Eu voi împlini paisprezece peste trei luni.

Roxana de apropie de Lena şi zise:

— Suntem de aceeaşi înălţime. Poate sunt eu ceva mai înaltă şi mai voinică. În tot cazul, am să te întrec. Faci gimnastică?

Îi pipăi braţul.

— Nu, nu fac…

— Eu iau lecţii de jiu-jitsu, un fel de a lupta. Uite ce bicepşi am. Ştii jiu-jitsu?

— Nu ştiu. Ştiam numai trânta.

— Trânta! Unde ai învăţat-o?

— Când eram la cârciumă, cu copiii din mahala. Ne băteam.

— Care cârciumă?! Ce cârciumă?! Ia te uită ce interesant! O să-mi povesteşti şi mie cum e la mahala, la cârciumă. Mi-ar plăcea să învăţ şi eu trânta.

— Nu se învaţă. Te baţi aşa, cum poţi.

— Un fel de judo?

— Asta nu ştiu ce e?!

— Adică apuci cum poţi. Dar trânta?

— Cam aşa şi trânta.

— Şi zi, ce faci aici încuiată?

— O aştept pe mama dumneavoastră.

— Oho! Pericol! Ea te-a încuiat?

— Da.

— Ia te uită! Şi de ce eşti plânsă? Te-a bătut cumva, cineva, te-a

bătut ea? Dar tu de ce n-ai dat cu pumnii în uşă? Vrei să-ţi descui eu uşa? Mie nu mi-e frică de ei, lor le este frică de mine. Nici de Miri nu îmi este frică, deşi mama numai pe el îl iubeşte, şi tata tot numai pe Miri. Dar Miri e capabil de orice, asta s-o ştii de la mine. Vezi, să te fereşti de el. Hai, spune, vrei să-ţi descui uşa, să fugi?

— Aş merge în goană până jos, să văd dacă nana Lisa a plecat.

— Ia te uită! Bine, mergi, că stau eu aici de pază, santinelă.

— Şi dacă vine doamna?

— Îi spun că te întorci imediat, că doar nu te poate împiedica să-ţi faci nevoile!

Lena ieşi în vârful picioarelor. Coborî în grabă toate scările. Cunoştea bine casa. Inima i se zbătea în piept ca un animal prins în laţ.

Găsi odaia de jos, unde locuise cu nana Lisa, descuiată, răvăşită, cu paturile nefăcute. Văzu că din dulap lipsea o parte din haine, dar că mai rămăseseră încă multe, şi de ale ei, şi de ale nanei Lisa. Căută în sertare: şi ele pe jumătate golite, dar nu văzu nicio scrisoare, niciun semn lăsat pentru ea. Oare nana va mai veni? Lăsase din lucruri, dar asta nu dovedea nimic sau orice: că lăsase lucruri să aibă motiv să revină, sau că se grăbise într-atât să fugă, că fugise furioasă şi că, deci, nu va mai reveni niciodată. O va întreba pe domnişoara profesoară Sofia Albu, când va veni la lecţii la Cantemir şi Roxana, de nana Lisa. Dar dacă nici ea nu va mai reveni?

Lena se uită încă în jurul ei: aci trăise câţiva ani, dar nici în subsol nu putea rămâne toată viaţa, nu era locul ei. Nici la gară, nici la cârciumă, dar în odăiţa mică de la etaj, unde o încuiase Valentina Racoteni, oare aici va fi locul ei?!

Lena fugi iar în goană sus pe scări. O găsi pe Roxana tot acolo, aşezată pe divan.

— Sosişi? Ai viteză, trei sute de kilometri pe oră! Bine că te-ai grăbit. Să nu ne prindă mama. Acum să-mi spui tu mie, de ce te-a încuiat?

— Să vedeţi…

— Ţi-am spus să mă tutuieşti, mai ales când suntem singure, că dacă e mama de faţă – ea este snoabă – să-mi spui „dumneavoastră” şi „domnişoară”, dar poţi să-mi faci în acelaşi timp cu ochiul, ca să ştim că suntem înţelese. Eu nu semăn cu ei. Slavă Domnului! Dacă vrei, putem fi aliate contra lor. Ai văzut proba: ţi-am dat drumul să te duci jos. Dovadă că nu mi-e frică de ei! Tata e misterios. Nu-l vede nimeni. Vine maşina dimineaţa de-l ia şi seara de-l aduce, nu-i pasă, dar dă bani. Ţi-am explicat: ei, mama şi tata, nu-l iubesc decât pe Miri. Cred şi eu! Miri seamănă cu mama. Ai văzut ce ochi au? Albaştri, ca manechinele în vitrină. De spaimă!

Roxana izbucni în râs:

— Aş vrea să mă mărit, să scap de ei, dar sunt încă prea mică şi sunt urâtă şi n-o să mă ia nimeni, nici mai târziu. Toţi câţi vin în casă se amorezează de mama. Cred şi eu! Poate că o să-mi dea zestre, mai târziu, după ce termin liceul, zestre mare, să scape de mine: le stau în gât. Nu semăn cu ei. Mă mărit, divorţez imediat şi îmi iau zestrea. Sunt independentă, mă fac inginer. Eu mă voi adapta timpurilor noi, care nu se poate să nu vină… Înţelegi?! Aşa scap de ei şi ei de mine. Dar tu, ce te faci? Ce meserie vrei să-ţi alegi? Pari cam naivă, dar eşti drăguţă. O să se dea Miri la tine. Bagă de seamă. Îl cunosc. Noroc că îşi închipuie că e bolnav de inimă. Eu nu cred. Mofturi. Răsfăţ. De când eram mici, noi aveam o „tetă" care ne forţa să mâncăm. Aşa ne-am îmbolnăvit, mâncând în silă. Mâncam şi vărsam. Ştii ce înseamnă să ai „tetă"?

— Nu, şopti Lena, n-am avut tetă.

— Ce noroc pe tine! De când eşti în faşă vine o specialistă, te pune pe cântar şi îţi dă de mâncare până zice cântarul „stop". Ştii ce înseamnă să fii supraalimentat cu forţa, să nu-ţi fie niciodată foame, ci numai greaţă? De-aia am burtă. Valentina Racoteni, zisă şi Ina, adică mama mea, ca să aibă siluetă, se lasă să moară de foame. Expre. Şi ea îşi cântăreşte mâncarea şi se cântăreşte în fiecare zi la orice oră, dar nu stă pe cântar când mănâncă. Eu semăn cu tata. O nenorocire să fii fată şi să semeni cu un bărbat. Să mă fi născut bărbat, ar fi fost perfect. Tu, la subsol, nu aveai cum să-l vezi pe tata. El, ca bărbat, e frumos, marţial, a fost şi ministru. Dar eu!? Oase mari, burtă mare, gură mare la propriu şi la figurat!

Roxana râse iar. Un râs de copil zăpăcit. Lena ridică ochii şi o privi cu uimire şi surâse şi ea:

— Nu sunteţi urâtă. Vi se pare. Sunteţi foarte simpatică. Păcat că vorbiţi aşa!

Roxana râse şi mai tare.

— Eşti drăguţă! Vrei să fim prietene? Ne asociem contra lor.

— Vreau să fim prietene, dar nu contra familiei dumneavoastră.

— Ţi-am spus să-mi zici tu. Hai, zi tu.

Lena o privi fix. Zise:

— Nu trebuie.

— Eşti o încăpăţânată, demodată, o tradiţionalistă. Ai prejudecăţi burgheze. Te pomeneşti că ţii cu ei! Încă nu-i cunoşti, dar ai să-i cunoşti, nicio grijă. Dacă te atacă Miri, să-mi spui mie. Eu ţi-am spus: învăţ jiu-jitsu. Hop, hop, îl trântesc! Se miorlăie ca un cotoi. Nu mi-e frică de el. Numai când eram mică îmi era frică. Mă pâra, mă denunţa mamei. Acum lui îi este frică de mine. Spune că am să ajung o comunistă. Zice asta aşa, crede că mă insultă, dar eu cred serios că aşa va fi. M-am gândit bine. Aşa va fi.

Lena tresări:

— Comunistă?! Dumneata ştii ce înseamnă să fii comunistă?!

— Aproximativ. Acum mă iniţiez. E foarte la modă şi periculos. E aşa, un fel de societate secretă înfiinţată pentru binele omenirii. De aia sunt persecutaţi. Vor să împartă averile în egalitate. Asta vreau şi eu: să împart averea tatii şi mamei. Dacă vrei, pot să-ţi aduc şi ţie cât ceva să citeşti.

— Da, vreau.

— Promis. O să-ţi aduc, dar secret. Dacă vrei, te învăţ şi jiu-jitsu. Ce atâtea mofturi! îl cunoşti pe Miri? Hai, zi. Îl cunoşti?

— Da, îl cunosc.

— Sper că n-ai să mă pârăşti că vreau să mă fac comunistă! Şi acum, plec. Cred că e mai prudent să nu mă găsească mama aici şi că ţi-am descuiat. O fi având planurile ei. De altfel, trebuie să merg la şcoală. Miri merge dimineaţa, eu după-amiaza. Suntem în aceeaşi clasă, că el a rămas repetent. Îl mai ajut la lecţii. E mereu obosit. Tu ai fost la şcoală? În ce clasă eşti?

— Nu, nu am fost încă. Am fost bolnavă, am învăţat acasă…

— Bine, las' că mai vorbim noi. Avem subiecte importante de discutat. Acum, plec. Te încui, de-acord? Şi… n-am văzut, n-am auzit! Ştii să taci? E foarte important să taci, zi, ştii să taci?

— Ştiu, şopti Lena şi din nou un fior îi cutremură fiinţa.

Da, ştia să tacă.

Roxana plecă în grabă. Lena auzi cum încuie uşa.

Vizita Roxanei o uluise, dar într-un fel îi făcuse bine. Era mai pe înţelesul ei, mai aproape de ea.

Peste câteva minute, Valentina Racoteni descuie uşa şi apăru în odaie purtând în mâini o tavă. Părea furioasă.

— Hai, bea şocolată, să-ţi mai vii în fire, că m-am săturat de azi de dimineaţă! Ce, de azi-dimineaţă! Mai bine zis, de astă-noapte, scene peste scene, ca la balamuc! Naiba de şocolată, că era să mă opăresc. Auzi, să rămân fără bucătăreasă, la naiba, că aţi înnebunit cu toţii! Ce te zgâieşti aşa la mine? Bea, că-i şocolată, lua-o-ar naiba de şocolată. A înnebunit Miri. Atât te anunţ: să nu fugi de aici, să n-o cauţi pe nană-ta, cine ştie unde o fi, şi tu oi fi ştiind şi mă minţi că nu ştii. Sunteţi nişte mincinoşi cu toţii. Te dau pe mâna poliţiei ca vagaboandă fără acte, părăsită la mine în casă de o femeie nebună. Dacă vrei să iei aer, te duc eu la plimbare. La cinematograf, în centru, locuri cu bilete, nu cocoţată pe garduri. Te duc eu să vezi filme de amor, dacă amor ţi-a trebuit! Şi nici la subsol cu slugile să nu te prind, că nu-i de tine, şi nici cu Ilie să nu te prind, că te spun lui Miri. Vreau să-ţi dau o educaţie mai aleasă. Chiar şi la lecţiile lui Miri şi ale Roxanei poţi să asişti, că de ruşine or învăţa ceva mai bine. Iar la slugi, la subsol, de s-or mira, n-am de dat socoteală. Le spun că am eu grijă de tine, până o veni nană-ta să te ia. Şi lua-te-ar cât de curând, că

s-o sătura şi Miri de tine! Şi mai termină odată cu plânsul, că m-ai exasperat şi vine Miri de la şcoală şi te găseşte în halul ăsta. Sau crezi că, plângând, se poate ţine un bărbat?! O să se sature repede de tine şi tot eu am să fiu de vină, o să urle la mine că te-ai urâţit, o să plângă, o să aibă o criză de inimă, de nervi…

Ina Racoteni plecă trântind uşa.

Şi Lena începu să-l aştepte pe Cantemir. Numai el, numai el putea îndrepta totul, numai el putea aduce o mângâiere în inima ei. Îl aştepta.

Capitolul XIII

Uşa se descuie şi Cantemir intră în odaie. Avea în braţe un buchet mare de floarea-miresei şi la subţioară o sticlă de şampanie.

Lena se ridică în picioare. Simţi că se face palidă, că i se răcesc mâinile. Şopti ca în vis:

— Cantemir!

Cantemir, stângaci, înaintă un pas, stingherit de sticlă şi buchet. Şopti:

— *Chérie!*

Apoi se uită împrejur şi întrebă cu candoare:

— Unde să pun astea? Ţi le-am adus. Nu vrei să mă debarasezi de ele?

— Mulţumesc! Să le punem, până una-alta, aici, pe sofa.

— Perfect.

Cantemir privi în jurul lui.

— Aşa, vasăzică te-a instalat mama în budoar. Perfect!

Tăcură un timp. Cantemir gândi: „Parcă ar fi o înmormântare cu florile pe pat, cu privirea ei absurdă, fixă! Noroc cu şampania.” Zise apoi tare:

— Lena, propun să bem în sănătatea noastră…

Deodată, Lena simţi o violentă nevoie de alcool. Îşi aminti de pivniţa cârciumii „La Termopile”, de umezeala ei rece şi plină de întuneric şi păianjeni, de spaima ei. De atunci nu mai băuse. Şi acum tot spaimă îi era, poate mai gravă spaimă ca atunci, în copilărie. Simţi că tremură. Şopti:

— Da.

Cantemir răsuflă uşurat.

— Dar n-avem pahare. Că doară n-o să bem direct din sticlă, ca golanii…

Şi Cantemir râse ştrengăreşte.

— Merg să aduc nişte pahare!

Şi fără să aştepte răspuns, plecă în goană, râzând în hohote. Lena auzi cum şi el încuie uşa. O imensă greutate sufletească o cuprinse. Se uită la sofa, la sticlă, la flori Florile-miresei, florile boschetului, ale dragostei! Iubitul e Cantemir nu-i spusese niciun cuvânt de dragoste, de prietenie, de înţelegere, nici nu se uitase la ea. Nevoia Lenei de-a bea deveni aprigă. Da, ca în pivniţă la cârciumă, când îi era groază de întuneric.

Cantemir se întoarse îndată. Se prezentă ţanţoş, teatral, cu două pahare în mână şi un şervet alb pe braţ. Juca rolul unui chelner stilat.

— *Madame est servie*, zise, şi începu să destupe sticla. Făcu aşa ca dopul să sară pocnind în tavan. Cantemir râse cu poftă. Ciocniră. Lena goli paharul pe nerăsuflate. Cantemir o privi uimit: el abia atinse

paharul.

— Lena, ai mai băut vreodată şampanie în viaţa ta?

— Da, am mai… da, am mai băut şampanie.

— Ia te uită ce temperament! Ai şi golit paharul? Îţi mai pun unul?

— Da. Te rog.

— Unde ai mai băut? La subsol?

— Nu. La cârciumă.

— La cârciumă? Care cârciumă?

— Unde locuiam eu înainte.

— Care cârciumă?

— La Termopile.

— La Termopile?! Ia te uită ce descopăr eu! Şi unde e cârciuma asta?

— Prin cartierul Treisprezece Septembrie, Puişor, sus, pe Dealul Spirii, după şinele de tren.

— Ce fel de cârciumă?

— Cârciumă, cârciumă, cu trotuar cu leandri, cu mese cu beţivi, cântar şi cu pivniţă mare plină de păianjeni, butoaie şi întuneric.

— Şi ce făceai acolo?

Deodată, Lena sfidă. Toată dimineaţa fusese interogată fără înconjur: întâi de Sofia Albu, apoi de Valentina Racoteni, apoi de Roxana, iar acum Cantemir? Reîncepea judecata neîndurătoare. Întrebările lor îi arătară brusc abisul ce o despărţea de ei. Avea dreptate Sofia Albu. Iar nana Lisa, care o iubea, plecase. Cantemir încă nu-i spusese că o iubeşte, nu o îmbrăţişase, nu o mângâiase, nu se bucurase că o revede, nu înţelegea că ea suferă, că e încuiată în odaie ca un animal periculos, că nana Lisa o părăsise, că Sofia Albu o părăsise şi ea, că nu-l mai avea decât pe el pe lume, că totul se întâmplase pentru că îl iubea pe el, că se despărţise de întreaga ei viaţă de până atunci pentru că iubea, ca să fie cu el, pentru că îl iubea…

Lena şopti răspicat, privindu-l fix:

— Acolo eram slugă.

— Cum, slugă? Erai copil.

— Copil-slugă. N-ai mai auzit de copii-slugă? Serveam clienţii.

Şi Lena goli şi al doilea pahar de şampanie.

Cantemir o privi ofuscat, tăcând, gândind: „I s-o fi urcat la cap şampania! Două pahare pe nerăsuflate! M-a întrecut. Eu sunt încă la prima jumătate. De se îmbată, ce fac cu ea? M-aş da la ea, dar aşa, ziua în amiaza mare! Mă omoară mama!”

Încet, gânditor, Cantemir mai sorbi puţin din pahar, în silă.

Lena îi spuse:

— Te rog, fii bun, mai dă-mi şi mie. Îmi e sete.

— Poate vrei apă?

— Nu, şampanie.

Cantemir îi turnă.

— În sănătatea noastră, zise Cantemir.

Ciocniră. Cantemir se aplecă puţin şi o sărută pe obraz uşurel.

— Miroşi a ţuică, îi zise Lena, care cunoştea bine mirosul ţuicii. Te aşteptam. Unde ai fost? Unde ai băut? De ce nu ai venit mai repede?

Cantemir o privi uluit. Îşi zise: „Asta îmi mai lipsea, nu-mi ajungea cu mama!" Şopti, căutând să surâdă politicos:

— Nu mă lua aşa, de scurt. Am fost cu nişte colegi, n-am putut scăpa. Şi eram fericit, ştiam că mă aştepţi, aşa credeam. Să fi ştiut ei, colegii, povestea noastră, norocul meu…

— Cum?! Le-ai povestit?!

Cantemir se fâstâci:

— Au ghicit câte ceva, oricât m-aş fi ferit. Vor şi ei să te cunoască. Noroc, Lena.

Lena îl privi fix, de aproape. Nu-l văzuse aşa niciodată. Totul fusese în goană, în grădină, noaptea: „Plei, Redi!"

— Ce te uiţi aşa la mine?

— Te-am aşteptat. Oh, cum te-am aşteptat! Nana Lisa s-a supărat şi m-a părăsit. Eu nu cunosc pe nimeni pe lume. Nu te am decât pe tine, Cantemir.

El o privi cu enervare şi gândi: „Parcă am fi căsătoriţi, asta îmi mai lipsea! În ce m-am băgat, Doamne!" Zise:

— Bineînţeles.

Lena întinse mâna şi îi atinse obrazul.

— Vreau să-ţi văd ochii. Sunt albaştri ca cerul vara, ameţitori. Tu nu ameţeşti când priveşti cerul?

— Nu. De ce?

— Eu ameţesc.

— Ai băut prea repede şampania.

— Nu cred. Sunt învăţată. Eram învăţată cu băuturi tari.

— Ce?! Lena, te rog, nu mai vorbi prostii. De când am venit, numai prostii vorbeşti. Mă şi sperii. Eu mă bucuram să te întâlnesc, să mă odihnesc lângă tine…

— Cantemir, spune-mi că mă iubeşti Nu te am decât pe tine pe lume.

Cantemir se stăpâni să nu se ridice şi să plece. Şopti:

— Bineînţeles că te iubesc, dar să ştii că mă aşteptam la cu totul altă primire din partea ta.

— Şi eu.

Lena căzu pe gânduri. I se făcuse un pustiu în inimă, un pustiu unde se putea prăbuşi. Şi reazem, nicăieri! Întinse mâna, mângâie faţa lui Cantemir. Noaptea din ajun, noaptea dragostei era pierdută. Totul se pustiise.

Lena se trase mai aproape de Cantemir, să caute reazem. Îşi puse capul pe umărul lui. Repetă iar:

— Stai o clipă aşa, Cantemir, stai. Nu te am decât pe tine pe lume.

Avea nevoie să-şi aline chinul. Trei cupe de şampanie nu erau suficiente pentru anestezie. Totuşi, Cantemir era lângă ea, ochii lui, tot atât de albaştri, Plei, Redi, mingile zburau, Cantemir, uşor, alerga.

Acum însă era lângă ea. Îl mângâie, îl sărută. Pentru el, pentru dragostea lui avusese curajul să se despartă de nana Lisa, să înfrunte pe Sofia Albu.

Lena se strânse mai tare lângă Cantemir. Apoi, simţi cum încet, încet Cantemir se desprinde de ea. Îl văzu că merge spre uşă. Lena crezu că va pleca, poate pentru totdeauna. O durere sfâşietoare îi tăie inima în adânc. Nu strigă. Răbdă, răbdă ca un animal lovit de moarta. Cantemir va pleca pentru totdeauna.

Dar Cantemir pur şi simplu deschise uşa, scoase cheia din broască din afara uşii şi încuie uşa pe dinăuntru. Şopti:

— Oricine ar chema, ar bate la uşă, tu să taci, auzi? Să taci. Ştii să taci, orice ar fi? Ştii să taci?

Da, ştia să tacă. Va tăcea.

Era în braţele lui Cantemir. Aştepta miracolul sfânt al dragostei.

În grabă, se culcaseră peste buchetul de flori, floarea-miresei. Strivită, floarea îşi înălţă parfumul ameţitor. Lena închise ochii. Se dărui visului. Era noapte, era în grădină, Cantemir o iubea…

Dar Cantemir se înfurie, Lena îl simţi cum transpiră rece şi cum şopteşte:

— Nu ştiu ce am. Mi-e rău. Tu eşti de vină, m-ai primit ca pe un câine. Din pricina ta parcă nici nu mai sunt bărbat…

Dădu Lenei un brânci. Se ridică furios. Se aşeză pe marginea canapelei, privind speriat în jurul lui.

Lena, speriată şi ea, îl cuprinse, îl mângâie.

— Iartă-mă, iartă-mă. Şi eu sunt speriată. Las' că va trece, Cantemir, te iubesc. Suntem împreună doar…

— Va trece pe naiba! Şi doctorul mi-a spus că risc aşa ceva. Asta îmi mai trebuie. Cu toate pretenţiile tale. Eşti o… o… nerecunoscătoare!

Lena luă cupa de şampanie şi i-o întinse. Cantemir bău cu însetare.

Acum sta pe marginea canapelei, cu capul vârât în palme. Brusc, sări la lavoar şi vărsă.

Lenei i se păru că e la cârciumă, la Termopile. Îi răzimă fruntea. Îl sprijini. Ştia ce trebuie făcut.

Când termină, Cantemir se dădu cu apă pe faţă şi apoi dădu un brânci violent Lenei, care încă încerca să-l mângâie, să-l liniştească.

— Femeie tâmpită ce eşti, m-ai nenorocit!

Aşezat pe sofa, Cantemir începu să plângă. Apoi brusc se ridică în

picioare, mai dădu cu furie un brânci Lenei, care se apropiase iar, îşi aşeză hainele, le netezi cu mâinile, îşi netezi şi părul, îşi şterse ochii cu dosul palmei:

— O să te spun mamii, să te dea afară. O să zică şi ea că tu eşti de vină că sunt bolnav, că mi-ai dat să beau cu sila. Cine mai e în stare să-şi facă lecţiile?! Credeam că ai să mă ajuţi, nu să-ţi baţi joc de mine!

Cantemir plecă, fără să se mai uite la Lena. Trânti uşa, dar nu o încuie.

Lena rămase singură. Se aşeză pe marginea canapelei. Văzu lângă ea buchetul de floarea-miresei strivit. Parfumul îi era violent, dar putred acum. Pe jos sta sticla de şampanie. Mai era şampanie suficientă. Lena luă sticla şi bău direct din sticlă, cu grabă. Aproape o goli pe nerăsuflate, cu silă, dar bău cu înfrigurare.

Îi era silă. O silă totală. Alcoolul băut o ameţise, dar mintea îi deveni de o luciditate monstruoasă. Avea oroare de viaţă, de şampanie, de Cantemir, de dragoste şi, mai ales, de ea însăşi. Şi ruşine îi era. Ruşine. Auzea, ecou din adâncul fiinţei ei, glasul Sofiei Albu:

— Şi când o să pricepi pe pielea ta, să-ţi aduci aminte de mine!

Blestemul se împlinise mai repede chiar decât crezuse Sofia Albu. Lena îşi aducea aminte şi de plânsul nanei Lisa, de moartea mamei ei, de vocea tatălui ei:

— Dă-i la naiba de frumoşi!

Aşa spusese el, fără ură, el care plătise cu viaţa.

Îşi aducea aminte tot, dar prea târziu. Îşi amintea şi cum, după ce conu Termopile tăia gâtul găinilor, pasărea, fără cap, încă se zbătea minute întregi, lovindu-se de pământ, împroşcând sânge.

Asta simţea Lena în acea clipă. „Acum ar trebui să mă sinucid, îşi zise, nu mai am niciun rost pe lume. Nici reazem nicăieri. Nu am unde fugi. Cantemir a uitat să mă încuie. Cobor în subsol, eu, sluga din subsol, şi mă spânzur. Mă încui eu de data asta şi mă spânzur. Nu ca răzbunare, eu sunt de vină, nu pot fi supărată pe nimeni, dar trebuie să mă spânzur. Să se descurce «cei de sus» cu mine moartă, fără acte, aşa cum or şti. Peste ani, nana Lisa o să vină să mă caute, o să afle aşa cum a aflat şi de mama, atunci, la cârciumă, că sunt şi eu moartă, aici, în subsol. De fapt, sunt ca şi moartă. E simplu, într-un fel sunt moartă. Mi-am pregătit singură moartea asta a mea. Nu e de vină nimeni, decât numai eu, numai eu. N-am vrut să ascult de mine. Gestul ultim, să mă spânzur, e natural. Da, pe pielea mea am înţeles.”

Lena rămase în vidul vieţii ei, nemişcată. O clipă stătu aşa, înainte de a porni spre subsol, spre moarte. Era ca de piatră. Străină.

Şi tot glasul Sofiei Albu sună în adâncul fiinţei ei:

— Anghel Mărgărit a murit pentru că nu a vrut să-şi trădeze tovarăşii!

„Iar eu vreau să mă omor, ca să scap de pedeapsă, de răspundere. Mor din laşitate. Fata lui Anghel Mărgărit se omoară din laşitate!”

Abisul între moartea tatălui şi posibila ei sinucidere i se înfăţişă ameţitor. „Când tatăl meu a fost în pericol, ar fi putut să se spânzure în magazie, înainte de a fi prins, ca să scape, şi nu s-a spânzurat. Şi-a primit viaţa şi moartea, ca să nu trădeze. A fost un sfânt; iar eu vreau să mă omor din laşitate, ca să nu răspund de greşelile mele. Pe pielea mea, acum pe pielea mea să plătesc. N-am să mă spânzur. Am să rabd. Măcar atât: să rabd. Ce mi se mai poate întâmpla? Ruşinea nu o pot şterge niciodată, nici dacă mă spânzur, nici dacă beau. Nu vreau să uit nimic. Nu vreau să-l uit nici pe tata, nici păianjenii din pivniţa umedă, nici cătuşele la mâinile tatei, nici faţa lui umflată de bătăi, nimic nu vreau să uit. Nu trebuie să uit. Îl voi ţine minte şi pe Cantemir. Oh, cum îl voi ţine minte, pe el şi pisicile cu clopoţei. Toată viaţa îl voi ţine minte. Am să rabd. Am să rabd. N-o să fiu laşă. Am să-mi rabd pedeapsa. Ce experienţă! Răbdarea mea o să fie mai grozavă ca pedeapsa. Mai aprigă ca moartea. Oare viaţa mea o să fie mereu inutilă, slugă la cei de sus? Ce caut printre ei? Or să mă dea afară! Câine izgonit! Vagaboandă fără acte! Am să rabd, am să rabd. Nu trebuia să fi făcut ce am făcut. La un moment dat totul depindea de mine, dar acum totul nu mai depinde decât de răbdarea mea! M-am răsfăţat. M-am răsfăţat, pentru plăcerea mea am trecut peste orice povaţă. Sofia Albu a avut dreptate. Am trădat!”

Nu se simţea responsabilă nici că se născuse la gară, nici că tatăl ei fusese omorât, nici că fusese crescută la cârciumă cu beţivii, dar de faptele petrecute în urmă se simţea adânc vinovată. Acum ameţeala răsfăţului nu-i mai părea scuză suficientă.

„Trebuie să îndur fără să mă sinucid. Ar fi o laşitate în plus, un răsfăţ în plus. Trebuie să îndur! Voi îndura!”

Capitolul XIV

Nedormită din ajun, ameţită de şampania băută, frântă de chin, Lena la un moment dat aţipise, aşa, ziua în amiaza mare, pe sofaua plină de floarea-miresei strivită, îmbrăcată, încălţată, cu faţa umflată de plâns.

În timpul somnului visă un vis de groază: se afla la gară, gara copilăriei. Totul se petrecea la un etaj al gării. Era acolo sus, cu tatăl ei, Anghel Mărgărit, şi cu Cantemir Racoteni. Văzu cu oroare cum tavanul gării se cocârjeşte, cum crapă, cum se dărâmă peste ei. Vertiginos, îl luă pe Cantemir sub braţ şi sări afară pe geam, ştiind că pe tatăl ei l-a părăsit şi că el va fi îngropat sub dărâmături. Cu Cantemir sub braţ, ajunsă jos, îşi dădu seama că nu l-a salvat pe Cantemir, ci o simplă sticlă goală. Îşi aminteşte că ea a băut sticla. În vis, aşezată în plin câmp, imens câmp, singură, ştia că tatăl ei e sub dărâmături, mort, şi că pe Cantemir, dispărut, nu-l mai poate găsi niciodată. Se întrebă dacă singurătatea asta, cu casa dărâmată în faţa ei, este a pământului întreg, sau numai a gării. Aşteptă să se dărâme şi pământul. Îi era o spaimă cumplită. Frica vidului fără iertare, a singurătăţii absolute!

Lena se trezi, înţelegând că visul nu era decât imaginea gândurilor şi a sentimentelor ei simplist împletite, dar perfecte.

Până în clipa de faţă, a visului, mintea ei, încă prea fragedă, nu avusese puterea decât să hotărască încrâncenata ei răbdare.

Acum însă avu puterea să înţeleagă şi ce i se întâmplase. Mai clar, mai desluşit decât ar fi putut gândi trează fiind. Ştia că a fost vis, dar ştia că nu suferise zadarnic în timpul acestui vis-coşmar. Înţelesese ceva ce trează nu avusese puterea să accepte. I se ivi desluşit nu numai că nu trebuia să se omoare din laşitate, dar că îl trădase pe tatăl ei şi crezul lui, pentru Cantemir, pentru plăcerea ei. Fascinaţia unei lumi, care nu era a ei! Un furt. Nu câştigase acest drept. Se infiltrase în totală inconştienţă, fără gând. Numai poftă şi dorinţă. Fără să asculte de glasul celor ce ştiau prin suferinţă, prin sacrificiu şi voiau să o deştepte, să o ferească.

Se răsfăţase fără margine. Se răsfăţase mai rău decât se puteau răsfăţa „cei de sus”.

Lena încă nu ştia că e mai uşor să rabzi greul, decât să nu te răsfeţi la bine.

Şi deodată, ca un strigăt în noapte, noaptea gândurilor ei, sfâşietor, Lena îşi dădu seama că nu-l mai iubeşte pe Cantemir. Cantemir nu mai însemna decât o rană în trup. Fascinaţia iubirii se destrămase. Iubirea nu mai putea tresări în inima ei, nici când îl va vedea, nici când se va gândi la el.

Durerea Lenei era sfâşietoare, dar vindecarea definitivă: se

terminase povestea ei de iubire. Fusese vis, Plei-Redi, fascinaţie, vis fără urmare!…

Trecutul trăit şi visul visat nu mai existau decât în amintire. Singura realitate era numai durerea pe care o simţea vie în trupul ei. Se putea oare să continue coşmarul vieţii, fără sfârşit? Să nu-şi găsească niciun rost în lume?

Acum, când se deşteptase la realitatea vieţii, aceste întâmplări reale îi părură tot un coşmar întunecat, aproape întruchipând imposibilul. Da, va răbda, va răbda, cu încrâncenată răbdare!

Cine fusese de vină? În tot cazul, nu Cantemir.

„Eu, numai eu. El nu s-a căznit să pară altfel decât ceea ce este. Nu a jucat un rol. Nu a minţit. Iar eu, ca să mă răsfăţ, nu am avut puterea să-l văd aşa cum este. Degeaba nana Lisa şi Sofia Albu mi-au atras atenţia, n-am vrut să ascult, n-am vrut să mă deştept din visul meu de amor, aveam nevoie de ceva extraordinar şi l-am ales pe Cantemir ca să întruchipeze fericirea, pentru că avea ochii albaştri ca ai păpuşilor şi juca tenis. Florile erau înflorite, Cantemir a îngenuncheat în faţa boschetului, a plâns, i-am văzut lacrimile pe obraz, a plâns pentru că nu i se dădea ce dorea în acea clipă. Nu mai am pe cine iubi, decât morţii şi dispăruţii, iar Cantemir, aşa cum l-am imaginat, nu există, pur şi simplu nu mai există”.

Lena îşi mai zise: „Când eram mică şi stăteam iarna în ger cu bidoanele ca să cumpăr gaz, aşteptam să mă fac mare să vină nepotul coanei Termopile să mă ia de nevastă, să mă scape de chin. Dar acum ce mai pot aştepta?”

Stând aşa, abia deşteptată din somn şi deşteptată totdeodată la această aprigă luciditate, covârşitoare pentru vârsta ei, Lena căută în ea însăşi puţină lumină, un sprijin pentru a putea îndura aspra realitate a vieţii. Efortul pe care îi încerca pentru a se trezi mai adânc o făcu să găsească în ea, nemişcată, o putere care o susţinea. Era însăşi puterea vieţii, izvorul viu, atât de misterios şi atotputernic al inimii ei.

Miezul încăpăţânat al firii îi păru o realitate pe care se putea rezema.

Un fior o cutremură, un sentiment sacru al vieţii, un legământ cu viaţa.

* * *

Nu ştia cât timp dormise aşa, ziua în amiaza mare. Afară, lumina începuse să se ofilească. În curând va fi seară. Trecuse o zi. Oare Cantemir, aşa cum amenințase, o pârâse mamei lui? Va fi oare dată afară?

Lena încercă uşa odăii. Era descuiată. Ar fi putut fugi, dar unde să se ducă? Nu avea unde. Ar fi vrut să mai coboare o dată în subsol, să controleze dacă totuşi nana Lisa nu se întorsese, să o implore să fugă

cu ea. Şi ar fi vrut să se spele, să se pieptene, să se schimbe, dar îşi dădu seama că nu era prudent să coboare la subsol. Valentina Racoteni îi spusese să nu coboare. Îşi aminti de propunerea Roxanei să fie prietene, aliate, dar îşi dădu seama şi de lăudăroşenia acestei fetiţe căreia, ca şi lui Cantemir, nu-i fusese niciodată foame.

Lena nu avea bani, nu avea acte, nu cunoştea pe nimeni. Depindea de „oamenii de sus". Dată afară din această casă, putea muri de foame, cerşetoare pe stradă, sau să fie arestată ca vagaboandă.

Cât timp va trebui să îndure soarta asta? Nu ştia, şi nici nu bănuia cum ar mai putea să se schimbe vreodată ceva.

Sticla de şampanie! Pe jos, sub măsuţă, văzu sticla de şampanie goală. În inima ei, fără cuvânt, jură că niciodată nu va mai căuta în alcool alinare, aşa cum făcuse când era la cârciumă, şi nici acum, în durerea despărţirii de Cantemir. O putere pură o susţinea.

Lena se ridică, îşi netezi rochia şi părul, faţa, apoi tiptil ieşi din odaie. Cunoştea bine casa, odăile toate, de când o ajutase pe nana Lisa la dereticat.

Se îndreptă uşor, tăcut, spre odaia Valentinei Racoteni. Valentina Racoteni era stăpâna casei, stăpâna ei. Inima Lenei parcă era moartă. Un timp, stătu la uşa odăii Valentinei Racoteni, apoi bătu la uşă uşurel.

Vocea Valentinei Racoteni, care îi păru Lenei speriată, strigă:

— Stai că viu, nu intra! Cine e?

— Doamnă, e Lena…

Lena văzu cum se deschide uşa şi cum Valentina Racoteni îi apare în prag. Observă cu uimire cum Valentina Racoteni îi surâde:

— Tu erai? Te-ai deşteptat? Am fost la tine, dar dormeai. Te-am lăsat să dormi.

— Vă mulţumesc, doamnă. Aş putea să vă ajut cu ceva?

— Bine că ai terminat cu plânsul, că m-am săturat. Te-am lăsat cu Miri toată după-amiaza, tocmai ca să te potoleşti. Amor, amor, dar datoria e datorie. Şi Miri doarme la el în odaie. Să nu vă mai prind că staţi ziua în amiaza mare încuiaţi în odaie. Slavă Domnului că nu mai plângi. Bravo lui Miri! Ce ţi-e amorul! Te consolează de orice!

Lena întrebă timid:

— Doamnă, credeţi că nana o să mai vie?

— Aş, nu cred. Era furioasă. Vezi să nu începi iar să plângi, că nu mai am răbdare.

— Nu, doamnă. A fost greu, dar am înţeles…

Între timp, cum uşa rămăsese deschisă în spatele Valentinei Racoteni, Lena văzu în odaie un bărbat. Era tânăr, înalt. Sta în picioare şi se apleca, încercând să descopere cu cine vorbeşte Valentina Racoteni. Apoi începu să se plimbe agale prin odaie. Lena întrebă din nou:

— Aş putea să vă ajut cu ceva?

Valentina rămase o clipă pe gânduri, cercetând-o cu o privire fugară:

— Sunt îngrozită că am rămas fără bucătăreasă. Suntem cu toţii flămânzi. Ţi-o fi şi ţie foame. Când vine diseară Alec, ce-i dau să mănânce?! Ştii să găteşti?

— Nu ca nana Lisa, dar câte ceva ştiu. Cunosc casa. Vă pot ajuta, cred.

— Ah! Ce bine! Miri doarme, dar când s-o trezi, o să fie furios.

Lena gândi: „Deci, nu i-a spus mamei lui nimic, nu m-a pârât”.

Valentina o întrebă:

— Dar un aperitiv, aşa, pentru două persoane, ştii să dai?

— Da, ştiu.

— Ce noroc pe mine! Ce bine că eşti aici! Am un musafir. Şi nu ştiu cum să mă descurc!

O caldă recunoştinţă năvăli în inima Lenei. I se păru că nu e singură pe lume, că ar putea avea un rost. O recunoştinţă ciudată, care nu se referea la nimeni: nici la Cantemir, că nu o pârâse, nici la Valentina, care se bucura că o vede. Cuvintele astea ale Valentinei „Ce bine că eşti aici!”, ca şi cum ar fi fost şoptite anonim, auzite din aer, din nimic, păreau un răspuns de încurajare la întrebarea ei de angoasă de acum câteva clipe, întrebare pusă nimănui, sau soartei, când îi fusese teamă că va fi dată afară ca o intrusă, o vagaboandă, şi neştiind unde să se ducă.

Valentina Racoteni îi sta în faţă. Ochii îi erau albaştri ca ai lui Cantemir. Frumuseţea acestei femei îi făcu plăcere Lenei. Era plăcerea pe care o avea când, copil fiind, vedea vagoanele de clasa întâi, dar plăcerea era acum lipsită de orice fascinaţie, de orice iluzie. Era o bucurie dezlegată de aşteptări, ca o muzică auzită întâmplător, când treci prin faţa unor ferestre deschise.

Se simţea puternică! Va lupta! Va lupta şi va învinge!

— Doamnă, ca să vă pot ajuta, trebuie să mă lăsaţi să merg în subsol. Fiţi fără teamă. Nu am de dat socoteală nimănui. Nana Lisa a plecat. Se poate crede că e în concediu, sau orice. Eu sunt aici. Vă ajut. E natural.

Valentina Racoteni o privea tăcută, pe gânduri. Lena zise:

— Ştiu ce e în cămară. O ajutam pe nana. De când am fost mică am lucrat. Încropesc eu ceva.

— E îngrozitor fără bucătăreasă.

— Da, este, afirmă Lena.

Adăugă:

— Să mă lăsaţi apoi, doamnă, să-mi iau mai târziu nişte cărţi, în odaie.

— Vei fi un bun exemplu pentru Miri şi Xana. Faci ce vrei, dar

numai să ne găteşti de mâncare.

Când Lena sosi sus cu o tavă pe care pregătise aperitivul, bătu la uşă şi intră. Valentina Racoteni se ridică şi, înveselită, strigă amuzată:

— Ţi-ai pus şi un şorţ! Eşti adorabilă!

Se întoarse către bărbatul din fotoliu, care sta picior peste picior.

— Ea este Lena, de care ţi-am vorbit. Nu a fost în viaţa ei într-o sală de cinematograf şi nu cunoaşte nici Bucureştiul.

Omul o privi atent pe Lena, o cercetă şi zise:

— *Quinze ans! Elle est adorable. On peut comprendre Miri!*

— Taci, zise Valentina. Ştie franţuzeşte.

— *Tiens, tiens, elle ne connait pas Bucarest, mais parle le français! Tu comprends le français, ma petite?*

Lena îl privi în treacăt şi nu răspunse.

— *Quels yeux! Elle pourrait être dangereuse!*

Lena puse tava pe masă, surâse uşor Valentinei şi ieşi.

Seara, după cină, care fu pregătită de Lena, dar servită ca de obicei de Ilie, Cantemir Racoteni avu o convorbire cu mama lui.

— Mamă, îi spuse Miri. M-am săturat de Lena şi te rog să o dai afară.

— Ce, ai înnebunit? După toată cazna mea să aranjez lucrurile după placul tău? Ce-ţi veni?!

— M-a insultat.

— Cum te-a insultat?

— În fine, mă priveşte cum m-a insultat, dar nu mai vreau s-o mai văd în ochi. S-o dai afară.

— Nu o dau. Am nevoie de ea.

— Să n-o mai văd, să n-o mai văd. Mă îmbolnăvesc dacă o mai văd!

— Ce? Te-a refuzat? întrebă Valentina, foarte intrigată.

— E o tâmpită. Nu-mi place.

— Azi-noapte spuneai că e delicioasă. Trufanda. Mă implorai să o aduc sus, că te sinucizi.

— Azi spun că e o tâmpită, şi gata. S-o dai afară. Să n-o mai văd.

Valentina căzu pe gânduri. Zise hotărât:

— Nu o dau. Din pricina voastră, a amorului vostru, am rămas fără bucătăreasă. Am angajat-o pe Lena bucătăreasă. Măcar atâta avantaj să am. Că doar n-am să mă apuc să gătesc. Nici nu ştiu. Miri, eşti nebun, exagerezi.

— Bucătăreasă! Lena bucătăreasă! Păi e un copil!

— Care copil! Când aţi făcut ce-aţi făcut, nu era copil?!

— Lena bucătăreasă! Ce, ştie să gătească?

— Ce ai mâncat adineauri era gătit de ea. A învăţat de la nana Lisa şi probabil de la cârciumă. Mi-a servit un aperitiv ca la restaurant.

— Care cârciumă? începi şi dumneata cu cârciuma? Cârciuma-

fantomă?

— A fost crescută la o cârciumă, la conu şi coana Termopile!

Valentina Racoteni râse cu poftă.

— Prin cartierul Puişor? După şinele de tren? şopti Cantemir.

— Nu ştiu detalii, dar cam aşa ceva, şi nici nu mă interesează, dar, hotărât lucru: nu o dau afară, că am nevoie de ea. Îi spun lui Alec să-i facă acte şi o ţin. Poţi să zici ce vrei. Nu o dau afară. Astea-s mofturi nepermise din partea ta.

— Niciodată nu m-ai înţeles. Trebuie să-ţi închipui că, dacă vorbesc aşa, dacă îţi cer, e că e lucru serios.

— Ce ai cu ea?

— O aversiune, nu ştiu cum să spun, o alergie…

— Hai, Miri, potoleşte-te.

Miri urlă:

— Să locuiască în subsol, în odaia de jos, cu slugile. Să nu o văd, să nu vie sus…

— Ba va locui sus, în *débaras*. În odaia de jos din subsol va locui altă bucătăreasă.

— Mamă, mamă, te implor! Când găseşti altă bucătăreasă, o dai afară pe Lena?

— Nu o dau. Mă va servi pe mine. Rămâne în *débaras*, la îndemâna mea. E protejata mea. E subreta mea. Am vorbit şi cu Alec şi e de acord. Săraca, nu o putem lăsa aşa. Nu are pe nimeni pe lume. Totul e perfect: caut o altă bucătăreasă. Ilie serveşte la masă şi ea rămâne subreta mea.

— Când ai vorbit cu tata?

— A trecut pe acasă. Îi face actele. I-am explicat situaţia.

Miri se sperie:

— Ce? I-ai spus de mine, de ea?

— Nu, nu, am aranjat eu toate. I-am spus că m-am certat cu nana Lisa şi că am adăpostit-o din milă pe Lena.

Seara, târziu, după ce termină treaba în subsol, Lena urcă sus, în *débaras*. Îşi cără din lucruri, din cărţi. Se simţea frântă de oboseală, dar cu aceeaşi îndârjită hotărâre în inimă. Tot ce fusese până acum se terminase, murise. Îşi da bine seama că nici aci, în *débaras*, nu era locul ei, dar până una-alta aci se afla, aci trebuia să rabde. Tot ce începea era nou, era altceva. Nu ştia ce, dar hotărât începuse altceva. Singura realitate care avea continuitate cu ce fusese până acum era forţa fiinţei ei. Va răbda. Viitorul era al aşteptării.

Se dezbrăcă şi se culcă.

Cineva bătu la uşă. Lena tresări, merse şi deschise. Era Alec Racoteni. Purta un halat vişiniu peste pijama. În picioare avea papuci de lac negru, părul îi era perfect pieptănat. Mirosea tare a apă de colonie.

— Fetiţă, ca să-ţi pot face actele, trebuie să stăm de vorbă.

Alec Racoteni intră şi închise uşa în urma lui. Avea privirea fixă. Tenul măsliniu, foarte palid, contrasta cu părul lui lucios, de un negru absolut.

Se opri în faţa Lenei, o privi lung fără să surâdă, sever, grav şi îi spuse:

— Te-am văzut azi în treacăt. Îmi placi. Sper că eşti fată mare! La vârsta ta, s-ar putea să am această şansă, în fine, oi vedea eu.

Lena simţi un junghi în inimă.

— Dacă vrei acte, să fii protejată de mine, trebuie să meriţi şi… te voi proteja. Îmi permiţi să încui uşa?

Şi fără să aştepte răspunsul, încuie uşa. Se întoarse. Se apropie tare de Lena, şi Lena îi simţi respiraţia pe faţa ei.

Ca la o mare primejdie, privindu-l drept în ochi, Lena îi şopti cu violenţă:

— Sunt adusă aici de doamna, pentru că trăiesc cu domnul Cantemir, fiul dumneavoastră.

Alec Racoteni, de furie stăpânită, strânse dinţii. Lena văzu cum îi joacă fălcile.

— Tâmpito! îi strigă.

Întoarse spatele, descuie şi plecă trântind uşa.

Lena căzu pe pat. Sufla greu. Îşi auzea respiraţia sacadată. O vor da oare acum afară?

Lena încuie iar uşa pe dinăuntru. Inima îi bătea prea tare. O durea tot trupul. Era obosită, obosită ca în timpul când, copil fiind, muncea peste puteri la cârciumă. Numai că acolo nu-i era frică, grecii o păzeau.

Se linişti. Se culcă şi adormi.

Deodată, în somn, auzi iar o bătaie în uşă. Înceată, bătaia se repetă, uşoară dar încăpăţânată. Din nou inima Lenei începu să bată repede. Dacă Alec Racoteni se întorsese? înfiorată, întrebă în şoaptă:

— Cine e?

— Eu sunt. Deschide, Lena. Eu, Cantemir.

— Ce vrei?

— Deschide, Lena, ce Dumnezeu?!

Lena se ridică din pat şi deschise. Cantemir intră. Era şi el în pijama şi papuci de lac.

— Nu pot să dorm, mi-e urât. Am venit să dorm cu tine.

Şi râse prosteşte.

Stăteau în picioare, unul în faţa celuilalt. Lena îl privi. Pentru prima dată îl privea fără să ameţească. Îşi dădu iar seama că-i trecuse dragostea. Se simţea puternică, victorioasă.

— Nu, domnule Cantemir, nu o să dormiţi cu mine.

— Şi ce mă domneşti? Te-ai supărat, pentru dimineaţă?

— Nu, nu m-am supărat. Dimpotrivă, dar sunt… obosită. Şi trebuie să înţelegi că s-a terminat. Auzi tu, Cantemir, s-a terminat amorul…

Cantemir rânji. Întinse mâna s-o mângâie. Lena îi trase o palmă peste mână, Cantemir se încăpăţână. Căută să o cuprindă. Râdea. Jocul îl excita.

— Cantemir, termină. Auzi, termină.

Dar Cantemir, cu acelaşi râs de joacă şi excitare, căuta să o apuce în braţe.

Atunci Lena nu-l mai împinse, ci dimpotrivă, violent, cu forţă, îl trase spre ea. Îl ţinu aproape, imobilizându-l, şi începu să lovească în el fără milă. Cât putu de tare, fără ură, dar fără milă.

Îi scrâşni:

— N-am învăţat jiu-jitsu, dar ştiu trânta. Sunt mai puternică decât tine. Uite, ca să te înveţi minte.

Îl lovea cu însetare. Se simţea liberă, descătuşată de visul ei de amor. Vraja fusese într-adevăr depăşită. Lovea în fantoma dragostei ei, în păpuşa cu ochi albaştri.

Nu era ură, nu era răzbunare, era numai descătuşare. Era stăpână. Într-atât, încât avu grijă, lovind, să nu-i facă vreun rău. Aşa cum se bate un copil. Însăşi neputinţa lui Cantemir de a se apăra o înduioşă, dar Lena, cu hotărâre, continuă să dea în el, apăsat.

Cantemir, uluit, începu să se vaiete. Lena îi mai trase câteva cu năduf. Îi şopti, ţinându-l încă strâns:

— Să taci, auzi? Să taci! Să nu plângi, că nu ai de ce. Să nu gemi, să nu te aud. E inutil. Trag în tine cât vreau, până ai să înţelegi să nu mai îndrăzneşti vreodată să mă deranjezi, nici ziua, nici noaptea, niciodată. Te bat, ca să pricepi că mi-a trecut iubirea, pofta de iubire, că altfel n-ai să înţelegi, păpuşă cu ochi albaştri, sticlă goală ce eşti!

Cantemir era peste măsură de uluit. Se vedea bine că aşa nu-l bătuse niciodată nimeni. Se ferea prost, învins de forţa Lenei. Şi Lena încă îl lovea, şoptindu-i:

— Şi să nu mai insulţi, să nu-ţi mai baţi niciodată joc de femeia pe care zici că ai iubit-o. Am fost o proastă, dar mi-a trecut. Poţi să mă pârăşti mamei tale, să-i spui că te-am bătut, fă ce vrei, dar să înţelegi că îmi eşti indiferent, indiferent, auzi?

Cantemir reuşi să se desprindă şi fugi din cameră strigând:

— A înnebunit, a înnebunit!

Era noaptea târziu. În casă stăpânea liniştea deplină. În tot oraşul linişte. Toată lumea dormea.

După plecarea lui Cantemir, Lena se simţi limpede şi liberă, orice încătuşare dispăruse, se topise. Era liberă, îşi cucerise libertatea.

Încuie uşa. Se culcă şi stinse lampa. Mult timp nu putu adormi. O exaltare aprinsă o ţinea trează.

Lacrimi fierbinţi îi inundară, nestăvilite, faţa. Lacrimile i-au curs şi

pentru moartea tatălui ei, şi pentru moartea mamei şi pentru durerea nanei Lisa. Era doar copilul lor, nu străină lor, ca până acum.

Străin era Cantemir, şi cei „de sus”.

Capitolul XV

Cinci săptămâni după acea noapte din grădină cu Cantemir, Lena bănui că era însărcinată. „Am greşit o singură dată, şi iată ce mi s-a întâmplat! Acum ce-am să mă fac?! E îngrozitor!”

Câteva zile, Lena încă aşteptă, pentru a avea certitudinea dacă într-adevăr este adevărat. Zile de nelinişte, de disperare, de speranţă.

În jurul ei totul părea liniştit. Războiul era departe, luptele şi ele acolo, departe. Acolo mureau oamenii, acolo se înfruntau armate. Dar aci, în casa Racoteni, se trăia foarte liniştit. Mâncare suficientă, musafiri, muzică, băuturi. Însăşi mizeria din jur, din ţară, din lume, adăuga senzaţiei de belşug, de comod a acestei case.

Dar Lena se frământa fioros. Era sau nu însărcinată? Şi dacă era, ce se va face? Unde se va putea vreodată duce?

Îşi aminti cu duioşie explicaţiile coanei Termopile despre „amor”:

— Se dă la tine, rămâi însărcinată şi el dispare.

Într-adevăr, aşa fusese. Tanti Caliope avusese dreptate. Toţi în jurul ei avuseseră dreptate, şi Sofia Albu, şi nana Lisa, dar ea, Lena, nu voise să asculte de nimeni. Probabil că fiecare trebuie să „priceapă pe pielea lui”, astea erau cuvintele Sofiei Albu. Şi Lena pricepea într-adevăr pe pielea ei. Blestemul: „Îţi vei aduce aminte de mine” continua.

Apoi, Lena deveni absolut încredinţată că în pântecele ei luase fiinţă o nouă viaţă, un trup şi un suflet de om. Un om viu adus pe pământ de ea, Lena. Fugara clipă a dragostei cu Cantemir fusese pecetluită, dar acea clipă îi părea atât de îndepărtată, dragostea ei pentru Cantemir atât de perfect depăşită, încât aproape nu mai înţelegea cum putuse face ce făcuse. Gestul înfăptuit, înfăptuit de milioane de oameni, putând părea atât de banal, Lena îl simţea ca pe un mister cutremurător, ca o pecetluire a responsabilităţii.

Şi Lena începu să iubească fiinţa din trupul ei, sânge din sângele ei. Începu să poarte copilul ca pe un lucru sacru. Nu avea pe nimeni pe lume, în totalitate singură pe lume, dar în pântece purta copilul ei. Îi vorbea, îi şoptea dragostea ei. Inima copilului bătea odată cu a ei. Copilul respira, pentru că respira ea. Îi era teamă să nu-l lovească, să nu-l obosească, să nu-l întristeze. Nu trebuia să-l piardă. Încă îşi amintea de mama ei, Maria Mărgărit, cum murise în lacul de sânge lepădând copilul mort. Copilul fusese otrăvit de tristeţea mamei, copilul refuzase viaţa, un copil omorât de tristeţea mamei. Lena nu voia să-şi întristeze copilul, să-l omoare.

Lena dorea să aibă acest copil al ei. Dar avea oare dreptul, pentru fericirea ei, pentru bucuria de-a avea un copil, de-a nu mai fi singură pe pământ, să-l păstreze şi să-l aducă la viaţă în condiţiile absurde, dramatice, în care se afla?! Inconştienţa ei, când fusese îndrăgostită de

Cantemir, îi părea fără sens, aşa cum fără sens îi părea păpuşa pe care o iubise atât când era copil. Acum, păpuşa ori Cantemir erau totuna. Îl vedea pe Cantemir zilnic, umblând prin casă. Ochii lui atât de albaştri îi păreau realmente de sticlă, ca aceia ai păpuşii. Se uitase la Cantemir cu o vie curiozitate şi spaimă. Va fi oare copilul ei tot atât de laş ca Miri? Sau va semăna, cu cine? Cu ea, Lena? Cu Cantemir, sau cu Anghel Mărgărit? Câteodată, copiii se aseamănă cu buneii, dar bunic îi era şi Alec Racoteni.

Lena trebăluia prin casă. Ajunsese să conducă ea casa. În primele zile după ce nana Lisa plecase, Lena fusese „bucătăreasă". Apoi, la bucătărie o înlocuise o femeie care se instală în fosta odaie a nanei Lisa şi a Lenei. Iar ea, Lena, continuă să locuiască în *débaras*. Evita cu totul să vorbească sau să se amestece cu cei din casă. Nici cu cei din subsol, nici cu cei „de sus". Roxana, Cantemir, Alec – străini. Numai cu Valentina Racoteni avea treabă, se aflau împreună toată ziua. Valentina era încântată că are o asemenea subretă. Se purta frumos cu Lena. Lena o distra. Câteodată râdeau amândouă de fleacuri şi niciodată Lena nu uita că distanţele trebuiau păstrate. Tacit, Lena o ferea pe Valentina Racoteni când avea „musafiri", căci Lena înţelesese cât de transparent acest cuvânt, „musafir", ascundea cuvântul „amant". Valentina ajunse să-i fie dragă pentru frumuseţea ei, pentru veselia ei, pentru că o ţinuse în casă, şi nu o gonise pe drumuri, vagaboandă fără acte.

Săptămânile treceau.

Dar cât timp va putea ascunde Valentinei că este însărcinată? La gândul că Valentina îi va propune sau o va forţa să-l lepede, Lena simţea că i se face rău. Numai spaima să nu sperie copilul ei fără apărare o făcea să găsească puterea să se liniştească. Îndârjită, hotărâtă să păstreze copilul, tăcea. Oare, când nu va mai putea ascunde că e însărcinată, Valentina o va mai ţine? Ce să facă Valentina Racoteni cu copilul Lenei în casă?! Copilul făcut cu Cantemir!

De teamă, trupul ei tânăr i se chircea, ca şi cum ar fi ameninţat-o un pumn uriaş. Unde să-şi ducă puiul? Şi cum ar fi mai bine să procedeze? Să spună imediat, sau mai târziu? Sau prea târziu, când nu se va mai putea provoca un avort? Cum era mai bine pentru copil?

Zilele, săptămânile treceau.

* * *

Sirenele începură iar să urle. Urlau a groază. Nu se mai opreau.

Toţi ai casei se căutară unul pe altul, alergând să se găsească, să se ascundă, să fie împreună. Cei de la subsol urcară un etaj, cei de sus coborâră un etaj. Se întâlniră în salon. Se adunară toţi. Se uitau unul la altul cu spaimă.

— Mamă, mamă, iar a început. Să ştii că acum e pericol mare. Oh,

de s-ar duce la Ploieşti! spuse Cantemir cu ochii holbaţi de groază.

Alec Racoteni sosi şi el. Lena îl privi. Cu toată spaima clipei, Lena îl privi adânc pe acest om, bunicul copilului ei. Îl vedea rar. Se evitau unul pe altul. Faţa lui Alec Racoteni căpătase acum aceeaşi paloare ca în seara când venise peste ea, o paloare contrastând izbitor cu barba şi părul lui de abanos.

Alec Racoteni comandă:

— Coborâm cu toţii în subsol. Casa e solidă. Vom fi la adăpost.

Toţi începură să coboare. Lena rămase lângă Valentina care întârzia. Valentina Racoteni, cu ochii sticloşi de spaimă, întrebă:

— Alec, să iau bijuteriile cu mine?

Alec Racoteni o privi. O umbră de surâs iertător îi trecu pe ţaţă:

— Bine, dar să nu pierdem timp.

Şi strigă iar către ceilalţi, care mai întârziau:

— Coborâţi, coborâţi imediat!

Şi, întorcându-se către Valentina, îi spuse:

— Ia-le. Te aştept! Coborâm împreună.

Grupul compact se repezi pe scări spre subsol. Lena îl urmă. După câteva minute, Valentina şi Alexandru Racoteni sosiră şi ei în subsol.

Cu toată spaima, Lena, privind grupul adunat, un ciudat sentiment o cuprinse. „Oamenii de sus" coborâseră în subsol, amestecaţi cu servitorii casei: şoferul cu soţia, Ilie, feciorul, bucătăreasa, grădinarul cu soţia, erau toţi. În orice clipă puteau muri cu toţii, aşa amestecaţi sub dărâmături. „Iar eu, dacă mor, îşi spuse Lena, moare şi copilul din mine!"

Ştia că acest copil nu va fi recunoscut de nimeni. Copilul nimănui! Chiar ea, mama copilului pe care îl purta în pântec, era a nimănui, nu avea acte. Ea, fata lui Anghel Mărgărit, era a nimănui!

În clipa asta a morţii posibile, văzând adunaţi laolaltă grupul celor de sus şi celor de la subsol, pricepu violent situaţia ei. Auzise vorbindu-se prea multe în casă, în odăile „de sus", de la „oamenii de sus", despre război, despre comunişti, aşa că oarecum pricepuse ce ascunde acest cuvânt. Începuse să înţeleagă şi pentru ce murise tatăl ei, şi pentru ce Tudor, condamnat la moarte, trăia ascuns.

Această înţelegere reprezintă prima ei bucurie lucidă. Un sens, un răspuns esenţial la întrebările vieţii.

O explozie imensă zgudui casa. Într-un colţ, Cantemir plângea. Explozia bombei cutremură casa. Toate trupurile se ghemuiră. Valentina Racoteni, cu caseta cu bijuterii în braţe, sta stană de piatră. Din timp în timp, Alec Racoteni o privea. Palid dar puternic, în ochi cu admiraţie pentru nevastă-sa.

— Să fugim, strigă Cantemir, să fugim!

— Stai liniştit, îl opri Alec Racoteni. Nu avem unde fugi. Trebuie să răbdăm.

Cantemir plângea în hohote. Roxana îi zise:

— Şi mai termină cu miorlăiturile, că sperii lumea!

Ilie se apropie de Cantemir:

— Domnule Cantemir, lăsaţi, că trece. Suntem la adăpost.

Cantemir îl privi uimit. Se opri din plâns.

— Crezi?

— Sigur!

Era prima dată când Cantemir vorbea cu Ilie. Locuiau în aceeaşi casă de ani de zile!

Ilie îndrăznise, din milă, să-l ia de mână pe Cantemir. Iar Cantemir se refugiase la Ilie în braţe, care îl susţinea.

Lena îi văzu pe amândoi desluşit, ca în fotografiile mult mărite: Cantemir, înalt, blond, cu haine de lux, gulerul alb al cămăşii răsfrânt, sta rezemat de Ilie, care îl proteja. Când se va sfârşi bombardamentul, de vor scăpa vii, Cantemir, ruşinat la amintirea fricii lui, abia va răspunde la bună ziua lui Ilie.

O nouă explozie, mai violentă, zgudui casa. Cantemir se ghemui în braţele lui Ilie.

Alec Racoteni se apropie de ei:

— Hai, Cantemir, curaj!

— Nu mai pot, nu mai pot!…

Singură Valentina Racoteni, teatral de palidă, subţire în halatul ei roz, era frumoasă ca o statuie a frivolităţii. Nu azvârli decât o privire fugară către Cantemir şi nicio clipă nu dădu drumul cutiei cu bijuterii, pe care o strângea din ce în ce mai tare la piept. În trupul ei înalt şi graţios sta parcă ascunsă o voinţă de fier. Pur şi simplu voinţa de-a salva posibilitatea de-a trăi bine, încăpăţânată hotărâre chiar în clipa ameninţării morţii.

Încă o explozie puternică cutremură casa. Moloz şi praf se desprinse din tavan şi pereţi. Poate, sus, casa fusese dărâmată, zgomotul părea infernal. Cei din subsol se strânseră instinctiv şi mai aproape unul de altul, ca un singur trup.

Cantemir, căzut în genunchi, susţinut de Ilie, începu neaşteptat să strige:

— Lena, Lena, unde eşti?

Lena merse lângă el. Ilie într-o parte, Lena în cealaltă şi Cantemir la mijloc. Îl susţineau.

— Nu mai pot, zise Cantemir palid şi abia răsuflând, Lena, nu mai pot!

Lena îi şopti:

— Trece, trece, o să treacă! Lasă, Cantemir, că trece!

— Când!

— Imediat! Imediat!

Cantemir îşi acoperi urechile gemând, vârându-şi capul în poala

Lenei. Fata îl ocroti, gândind: „Cât de aproape îi este capul de trupul copilului lui!” O clipă îi trecu prin minte să se aplece şi să-i spună în şoaptă că este însărcinată şi că el este tatăl copilului. Gândul îi păru ridicol.

Cu un gest iertător, îi mângâie creştetul. Îl mângâia fără resentiment, fără ură, fără dragoste. Un gest autentic de pură omenie.

Nu se mai auzeau explozii decât ca o furtună ce se depărta. Cei din pivniţă, ieşind din coşmar, începură să se dezmorţească. Îndrăzneau să se uite unul la altul. O făceau pe furiş, fiecare luându-şi locul şi înfăţişarea de mai înainte. Chiar şi Cantemir se ridică şi se scutură, cu un gest elegant, de praf.

Ilie şi ceilalţi toţi se risipiră fiecare pe la odăile lor.

— Urcaţi cu prudenţă! strigă Alec Racoteni. Există cazuri de bombe întârziate. Voi merge întâi eu să văd ce este sus, apoi urmaţi-mă.

Alec Racoteni plecă. Roxana şi Cantemir stăteau gata şi ei să urce.

Lena o privi pe Valentina Racoteni, care părea că se deşteaptă încet dintr-o hipnoză. Se pregătea şi ea să urce. Trecând pe lângă copii, li se adresă:

— Cantemir, scutură-te de praf şi moloz.

Ascultător, Cantemir se scutură iar şi, văzând că mama lui dispare pe scări, zise către Lena şi Roxana:

— Salut! Urc şi eu!

Şi plecă, şuierând uşor.

Roxana râse către Lena:

— I-a trecut spaima. Bravo lui!

Şi Roxana luă mâna Lenei şi aşa urcară şi ele, încet. Casa nu fusese atinsă, dar cele mai multe geamuri se sparseră, mobilele, covoarele, pline de praf şi moloz.

Lena o găsi pe Valentina Racoteni la ea în odaie. Stătea în mijlocul încăperii, cu caseta încă în braţe, privind în jur:

— O să fie nevoie de un geamgiu şi o curăţenie mare. Ce de praf! Lena, şi în dulapuri o să trebuiască scuturat. Contez pe tine. Credeam că de data asta nu scăpăm. O să-i spun lui Alec să plecăm la ţară, la conac, la adăpost. E intolerabil. Se îmbolnăveşte Cantemir realmente de inimă, sărăcuţul!

Şi atunci, fără voia ei, Lena se apropie de Valentina Racoteni şi îi spuse:

— Doamnă!

— Da, ce e Lena?

— Trebuie să vă spun…

— Faci ce vrei. Chemi pe Ilie să-ţi ajute. Te poate ajuta şi Kati, bucătăreasa. Descurcă-te. Eu mă culc puţin. Sunt epuizată.

— Nu, doamnă, nu despre asta e vorba. Asta ştiu eu, mă descurc eu. Fac lună. E vorba de cu totul altceva!

Valentina o privi cu uimire:

— Ce e, Lena?

— Doamnă, trebuie să vă spun: sunt însărcinată.

Valentina o privi cu o uimire nemărginită. Exclamă:

— Ai trăit cu Ilie.

— Nu. Nu cu Ilie. A fost numai atunci, ştiţi, cu domnul Cantemir.

— Cum? Iar ai început?

— Atunci, noaptea, în grădină…

— Nu minţi? Măi, tu minţi!

— Nu, nu mint. Dacă era cu Ilie, era mai simplu, mă căsătoream cu el.

— Cu Ilie, tu?! Păi nu-i de tine!

— Dar domnul Cantemir e de mine?! Da, mă căsătoream cu Ilie, pentru copil. Mă gândesc la copil.

Valentina Racoteni rămase pe gânduri un timp. Apoi râse încet, râsul ei frumos:

— Nu-i nimic, Lena. Se întâmplă. Las' că te scap eu. O să mă coste, dar te scap. Nu te pot lăsa aşa. Nu te voi abandona…

Lena se înălţă:

— Doamnă, eu vreau să ţin copilul!

— Ce, ai înnebunit? Ce să facem cu un copil în casă?

— Eu vreau să-l ţin.

— Nu fi nebună. E simplu. Eu plătesc.

— Doamnă, eu vreau să ţin copilul. Îl iubesc. Nu am pe nimeni pe lume decât pe el. E al meu.

Valentina Racoteni se înfurie:

— Cred că nu ai echilibru. Eşti o dezechilibrată, aşa se explică totul. Cum ai să stai în casă cu un copil, copilul lui Cantemir?! Auzi, ce poveste! Şi, în definitiv, pentru ce nu l-ai mai primit pe Cantemir?

— Pentru că am înţeles că nu e de nasul meu. El e boier, eu slugă.

Valentina stătea tot încruntată, ameninţătoare.

— Şi de ce l-ai bătut atunci, noaptea?

Lena o privi fix:

— Pentru că altfel nu ar fi înţeles. Când l-am bătut, nu i-am făcut niciun rău, dimpotrivă.

Valentina izbucni în râs.

— Ştii că-mi placi?! Zău că-mi placi! Lasă, Lena, n-ai nicio grijă, plătesc eu. Aş fi plătit şi dacă era cu Ilie. Te înţeleg. M-am învăţat cu tine, m-am ataşat. Eşti deşteaptă foc.

— Doamnă, eu am să ţin copilul.

— Nu, auzi? Nu. Refuz. Eu nu vreau plod în casă. Absolut nu!

— Nu-l dau din mine.

— Atunci, să pleci din casa mea.

— Mă daţi afară?

— Mă forţezi să te dau. Ce îţi propun eu e spre binele tău. Nu îţi vreau decât binele. Eşti inconştientă, trebuie să am grija ta.

— Eu ţin copilul. Îl iubesc.

Valentina căscă ochii mari la Lena.

Lena întrebă:

— Doamnă, şi dacă mă daţi afară, o să-mi daţi ceva bani?

— Ai înnebunit. Unde să te duci?

— În lumea largă.

— Da nu te las. Ce, vrei să te nenoroceşti? N-ai nici acte! Bine, Lena, nu ţii deloc la mine. Eu am fost bună cu tine, m-am ataşat de tine…

— Ştiu. E adevărat. Aţi fost bună. Recunosc.

— Şi acum, din pricina… în fine, ce-ţi veni, fată?! Zău că eşti dezechilibrată!

— Lăsaţi, doamnă, nu vă frământaţi. Vă rog numai să-mi daţi ceva bani. Cât de puţini. Şi m-oi descurca eu. Mă duc slugă unde m-o primi cu copilul.

Valentina Racoteni o privi lung.

— Eşti nebună, nebună de legat. Te voi împiedica. Nu-ţi dau niciun ban. Te dau pe mâna poliţiei. Iar începem comedia, iar trebuie să te ameninţ, spre binele tău! Eşti nebună! Ce-ţi lipseşte aici, zi, ce-ţi lipseşte? De ce vrei să mă părăseşti?

Tăcură amândouă. Lena pricepu perfect situaţia. Zise:

— Lăsaţi, doamnă. Am înţeles, mai avem timp să discutăm. Mi-e şi mie greu. O să-mi treacă…

— Bine, bine, ai dreptate. Lena, hai să ne liniştim! Hai să bem ceva. Vrei să bei ceva cu mine?

— Ştiţi că nu beau.

— Puţin whisky. O să ne facă bine. Asta îmi lipsea, după bombardament, a mai venit şi bomba cu tine…

Valentina se opri dintr-odată şi o privi uimită pe Lena. I se făcu parcă o uşoară teamă.

— Lena, nu-l mai iubeşti pe Cantemir.

— Nu. Mi-a trecut.

— Lena, cum ţi-a trecut? Cum ţi-a trecut, spune-mi?! E aşa de uşor să-ţi treacă?

— Nu, nu e uşor, dar ori muream, ori îmi trecea.

Valentina îşi frânse mâinile. Faţa i se schimbă. Îi tremură bărbia:

— Lena, trebuie să beau. Tu ai să mă înţelegi, nu mai am nicio veste, ştii, ştii, Lena, ştii de cine vreau să vorbesc…

— Da, ştiu. Poate vă scrie curând, mâine, poimâine…

— Poate, Lena, poate. Dă-mi să beau. Stai cu mine, că mi-e greu. Ai să cureţi praful mai târziu. Sunt frântă, sunt tristă…

Valentina Racoteni începu să plângă şi să bea pahar după pahar.

— Şi mai vii şi tu cu nebuniile tale! Tu crezi că eu am pe cineva pe lume? Nu te am decât pe tine, Lena. Sunt şi eu singură pe lume, ca tine. Te înţeleg atât de bine! Măcar tu mă ai pe mine, poţi conta pe mine… Am să-ţi plătesc avortul. Mai dă-mi să beau. Cred că trebuia să plecăm cu toţi cât de repede la ţară, cu bombardamentele astea Miri se poate realmente îmbolnăvi de inimă. A fost, de când s-a născut, atât de sensibil! Totul e greu. Nici cu Alec nu pot vorbi. Ce să-i spun? Are şi el grijile lui, viaţa lui, gândeşte-te că se zice, da, se zice că nemţii sunt în retragere. Poţi să-ţi dai seama ce înseamnă pentru noi! Pământul întreg în flăcări, şi el unde o fi?! Ştii de cine vorbesc, Lena, ştii?

— Da, ştiu.

— Pe front! Şi nu mai am nicio veste de la el. Şi tu, care ai înnebunit complet şi vrei şi tu să mă părăseşti! Lena, Lena, să stai cu mine, că sufăr, sufăr îngrozitor…

Valentina începu să plângă în hohote. Îşi aşeză capul în poala Lenei şi plânse.

Lena o mângâie, o legănă. Îi devenise dragă această femeie pe care, acum, Lena ştia precis că o va părăsi. Femeia asta îi dăduse prima păpuşă. Se purtase frumos cu ea. Lena continua să o mângâie, până simţi că adoarme. Atunci, uşor, se desprinse de ea, se aplecă şi îi atinse pleoapele închise, uşor, cu vârful degetelor, pleoapele ochilor ei albaştri, atât de albaştri..

Era semnul despărţirii pentru totdeauna de această femeie, mama lui Cantemir, bunica copilului ei, a copilului ce-l purta în pântece.

Capitolul XVI

Când Lena ieşi în stradă cu bocceluţa în mână, se uită în jurul ei cu o imensă grijă. Spaimă chiar.

Trecuseră numai vreo două ceasuri de la bombardament şi încă praful ridicat de explozii plutea în aer. Mirosea a moloz şi zgură, a fum, a război. Câteva case învecinate, foarte aproape, erau dărâmate. Casa Racoteni scăpase ca prin minune.

În ultimele săptămâni, Lena se învăţase să umble prin oraş, nu numai la piaţă, ca pe vremea nanei Lisa, ci şi singură. Dar acum oraşul bombardat îi păru un oraş străin, ameninţător. Trebuia să-l înfrunte. Văzu cu uimire că încă circulau tramvaie şi autobuze.

Se simţea ameţită. Ea nu băuse whisky, ca Valentina Racoteni, dar era ca şi beată. Ce hotărâse să facă nu era uşor. Avea în buzunar numai 100 lei. Se împrumutase de la Roxana.

Lena privea oraşul bombardat, având în faţă, în orice clipă, pericolul unui nou bombardament. Simţea copilul în trupul ei şi ştia că nu are în buzunar decât insuficienţi bani. Dacă va găsi cârciuma dărâmată şi pe cârciumari morţi?

I se părea ciudat că la atâta durere, incertitudine de viaţă, nu dorea să moară. Şi nu numai că nu dorea să moară, ci, dimpotrivă, se simţea violent prinsă în voinţa misterioasă a vieţii. Trăia. Voia să trăiască, pentru ea, pentru copilul ei, pentru bucuria de a trăi. Golul de deasupra capului, a cerului, ziua cu soare, noaptea cu stele, îşi dovedeau puterea. Simţea vastitatea spaţiului fără să mai fie nevoie să-l privească. Puterea infinitului sta în inima ei. Ceva hotărâtor, puterea transparentă a cerului asupra pământului.

Spaţiul acesta misterios în care pământul plutea, în care ea, Lena, se trezise trăind, o domina. Moartea? Nimeni nu ştia ce este moartea. Nu, nu ştia nici ea ce este moartea. Un mister tot atât de total ca şi cel al vieţii. Acum trăia. Respira, voia să trăiască. Vreodată va muri, lucrul cel mai sigur al vieţii, dar momentan era vie şi voia să trăiască. Continua să trăiască, în întâmplările cele mai absurd dramatice. Viaţa se desfăşurase de la sine, Lena spera, credea că şi mai departe viaţa să i se descurce cu mijloacele ei proprii. Îşi purta copilul în pântece, purta în ea, în sângele ei, în trupul ei, în inima ei viaţa şi misterul. Viaţa continua, misterul continua.

Lena îşi zise: „Oare nu este «răsfăţ» din partea mea să dau viaţă acestui copil? Nu-l vreau oare pentru mine din «răsfăţ»? Ce viitor va avea acest copil? Dar dacă-l dau afară, îl avortez, nu este o crimă? Oare copilul meu va avea o viaţă tot atât de «ciudată» ca şi mine? Şi asta numai din pricina «răsfăţului meu», inconştienţei mele! Nu, nu trebuia să mă «răsfăţ» noaptea cu Cantemir, în grădină. Acum însă voi îndura consecinţele până la ultima lor limită. Trebuie! Simt că trebuie!

Ştiu că trebuie!”

Lena respiră adânc. Viitorul îi sta în faţă, misterios şi el, dar se simţea liberă. Şi plină de putere. Un val de bucurie o năpădi. Violenţa acestei bucurii fără scop o ameţi.

Pentru ce bucurie? N-ar fi putut spune pentru ce, şi totuşi bucuria asta neaşteptată era o realitate.

O sută de lei. Dacă nu va găsi adăpost la cârciumă, va cumpăra cu banii ăştia orice va găsi, cartofi, ouă, fidea sau morcovi, în fine, orice şi se va întoarce la casa Racoteni. Va spune că a fost după târguieli, apoi, mai târziu, va vedea ce va mai putea încerca, cum va putea fugi, şi unde fugi. Va căuta un loc, va intra slugă la necunoscuţi, numai şi numai ca să fie liberă să-şi ţie copilul! Pentru moment nu dorea decât această libertate: să aibă voie să nască şi să-şi crească copilul!

Umblă o vreme pe jos, cumpără o gazetă. În ultima vreme zilnic îşi cumpăra gazete, citea cu o atenţie din ce în ce mai aprigă. Era greu de înţeles ce se întâmpla, dar era cert că se întâmpla o întorsătură a vieţii, de-o importanţă covârşitoare. Totul fusese răsturnat. Cum va fi aşezarea? Aşa, în grabă, în stradă, se uită la titluri cu atenţie.

Ceva nou, hotărâtor, se ivea. Printre rânduri voia să afle adevărul. Din tot ce auzise întâmplător în ultimele săptămâni în casa Racoteni nu se putuse suficient lămuri. Spaima lor era uriaşă, discuţiile lor contradictorii, planurile lor instabile. Se trecea fără tranziţii de la speranţe totale la deznădejdi tot atât de iremediabile.

Trecutul putrezise. Întreaga aşteptare a vieţii, a zilelor se deschidea spre ceva nou. Aşteptarea asta, încă nelămurită, dar aprigă, plutea în aer îmbinată cu mirosul zgurii, al fumului, al incendiului, cu zgomotul exploziilor.

Acum toată lumea bănuia că, pe pământ, războiul, deci viaţa, luase altă întorsătură. Din cât putuse citi prin ziare, Lena simţise că unii făceau un mare efort pentru a ascunde realitatea faptelor noi, dar înfrigurarea era mare şi pentru cei ce aşteptau cu o imensă speranţă acest nou, şi pentru cei îngroziţi că aşteptarea le va aduce înfrângerea. Taberele de luptă nu se aflau numai pe front între armate, ci pe pământul întreg. Lupta se da între vechi şi nou, tot pământul era implicat. Şi lucrul acesta se simţea chiar dacă nimeni nu ştia încă lămurit cum va fi acel nou.

Lena luă tramvaiul. Tramvaiul cu care plecase de la cârciumă cu nana Lisa spre casa Racoteni. Trecuseră câţiva ani. Hotărâtori. Se întorcea la cârciumă. Plecase copil, revenea adolescentă.

La gândul că-i va revedea pe cârciumari, o duioşie o cuprinse. Poate ştiau ei ceva despre nana Lisa. Dacă nana Lisa răbdase să nu o caute, însemna că încă pericolul era mare. Lena ştia că nana nu putea fi atât de supărată pe ea, încât să nu o ierte. Numai din prudenţă sta departe, ascunsă.

Tramvaiul era plin de oameni îngrijoraţi. Se vedea pe feţele lor spaima. Azvârleau priviri fugare la mormanele de cărămizi dărâmate, la maldărele de moloz adunat, la fumul ce ieşea încă din vreo casă care ardea pe înfundate.

Oare nu erau acolo sub dărâmături oameni care muriseră sau trăgeau să moară? Lena simţi un fior de groază. Se căzni să nu se tulbure. Era neputincioasă. Nu putea ajuta, asta n-ar fi făcut decât rău copilului. El trebuia salvat.

Cu tot dezastrul, Lena începu să recunoască locurile copilăriei ei: Dealul Spirii, 13 Septembrie, Puişor, apoi casele scunde, cu grădini umile, geamuri cu muşcate şi perdele croşetate, chioşcuri îmbrăcate în zorele. În unele curţi, oamenii stropeau florile murdărite de praf şi moloz. Apoi văzu depozitul de benzină şi gaz, depozitul de lemne, cizmarul, apoi… cârciuma „La Termopile”.

Lena se dădu jos din tramvai şi se îndreptă spre cârciumă cu emoţie. Zări de departe leandrii în floare, împodobind trotuarul.

Merse întâi prin uşa din dos a cârciumii şi intră în curte. Se opri şi privi. Totul îi apărea ca într-un vis care se repeta. Se vedea copilă, alergând să servească, de colo-colo, la mese, îşi aminti cum se urca în pom ca să se odihnească sau să culeagă vişine pentru dulceaţă, văzu în fundul curţii coteţele, cocinile, maghernițele, toate butoaiele acoperite cu rogojini, iar mai în stânga, nişte odăi pitice din chirpici, noi, spoite proaspăt. Înaintă câţiva paşi. Câinele, un câine necunoscut ei, începu să latre furios.

Lena ieşi din curte, intrând prin uşa din faţă, direct în cârciumă. Parcă plecase în ajun. Aceleaşi mese, jos acelaşi rumeguş, acelaşi soi de clienţi, acelaşi miros.

La casă sta nenea Sofocle, zis şi Sofo, zis şi conu Termopile. Era vizibil îmbătrânit. Lena se apropie de el, i se opri în faţă, tăcută. El o privi lung şi o întrebă:

— Ce doriţi?

— Sunt Lena.

Nenea Termopile se aplecă puţin spre ea, căscă ochii şi începu să strige:

— Caliope, Caliope, a venit Lena.

Caliope, tanti Termopile, sosi în cârciumă speriată, mai slabă ca niciodată, uscată stafie, cu testemel alb strâns pe cap. Oprită în prag, zise:

— Ce strigi aşa, Sofo? Luaşi foc?

— A venit Lena!

Caliope privi spre Lena, nedumerită, se apropie să o vadă mai bine. O recunoscu. Atunci, repede, începu să o pipăie.

— Lena. Tu eşti?

— Da, cu sunt, tanti.

Tanti Caliope se gândi o clipă şi întrebă:

— Lena, de ce ne-ai părăsit?

— A trebuit.

— Ne-a fost greu fără tine.

— Şi mie mi-a fost greu.

— Şi acum, ce faci?

— Am venit să vă văd.

Conu Termopile le privi pe amândouă, apoi luă hotărârea: coborî de la casă, se aşeză la o masă şi strigă:

— Să stăm. Veniţi, hai!

Se aşezară toţi trei.

— Să bem! ceru conu Termopile.

— Eu nu mai beau, zise Lena surâzând.

— Cin' te crede! zise conu Termopile şi râseră toţi trei.

Da, Lena râse şi ea cu bucurie. Nici ei nu se prea schimbaseră. Şi Lena simţi că le este dragă şi că şi ea îi iubeşte: iubea cârciuma, clienţii, mesele, grădina, leandrii, rumeguşul de pe jos, pe nenea Sofocle, pe tanti Caliope. Lena iubea pur şi simplu. Avea nevoie să iubească. Inima îi era plină de iubire.

Nenea Sofocle zise:

— Lena, aduc puţină ţuică cu zahăr, cum îţi plăcea ţie. Nu se refuză. Ca să ciocnim.

— Bine. Ca să ciocnim.

Conu Termopile aduse paharele pline. Ciocniră. Băură. Se uitară unul la altul.

Lena zise:

— Eu m-am făcut mare, dumneavoastră aţi mai îmbătrânit, dacă aveţi nevoie de mine, aş sta cu dumneavoastră. Cunosc toată casa, toată treaba, vă ajut…

Fratele şi sora Termopile se priviră iscoditori.

— Depinde de condiţii! râse nenea Sofocle.

— Accept condiţiile dumneavoastră. Ne cunoaştem. Vă ajut cum oi putea, ştiţi că sunt harnică, cunosc rosturile. Şi acum, că m-am făcut mare, îmi daţi şi ceva leafă. Cât oţi vrea. Să fie aşa, să am şi eu un ban în buzunar. Merge, bine, nu merge, plec.

— De ce să nu încercăm? întrebă tanti Caliope şi începu să plângă şoptind: Lena, de ce ne-ai părăsit? M-am topit de urât, singură!

Nenea Sofocle hotărî:

— Să încercăm! Cu toate că, ce să zic, te-ai făcut cam „cucoană"!

De masa lor se apropie un tânăr:

— Cine e fata? întrebă el pe greceşte, adresându-se lui conu Termopile şi arătând-o pe Lena cu un gest al capului.

Lena răspunse, pe greceşte:

— Eu sunt Lena. Dumneavoastră cine sunteţi?

Tânărul îi azvârli o privire iscoditoare, dar nu-i răspunse. Rămase aşa în picioare, dus pe gânduri.

— Un nepot, îl recomandă nenea Sofocle.

— Îl cheamă Aristide, completă tanti Caliope prezentarea.

— Noi am îmbătrânit, zise nenea Sofo. A venit dânsul să ne moştenească.

Apoi îi spuse tânărului, care sta tot acolo, încremenit:

— Şezi.

Aristide se aşeză, nenea Sofocle îi dădu şi lui un pahar cu ţuică. Ciocniră cu toţii. Apoi, conu Termopile şi nepotul începură să vorbească repede pe greceşte. Păreau că se ceartă. Din când în când ciocneau. Tanti Caliope se aplecă spre Lena şi o întrebă în şoaptă, ele între ele, femeile:

— Eşti măritată?

— Aproape. Să zicem că nu, m-am certat cu el…

— Nu mai eşti fată?

— Nu.

— Atunci nu-i nimic de făcut. Dânsul vrea fată mare! şi Caliope arătă şi ea cu capul spre nepot.

Lena se ţinu cu greu să nu râdă. Îl privi pe nepot. Să tot fi avut 30 de ani. Avea bube pe faţă. Şorţul îi era murdar şi mâinile tot murdare. Ochi frumoşi, ce-i drept, îşi aminti cum, mică fiind, vânătă de frig, aşteptând în zori de zi la rând la gaz, credea că „nepotul” o va salva, o va lua de nevastă.

Nişte clienţi din cârciumă, voind să plece, doreau să achite consumaţia. Nenea Sofocle şi nepotul se ridicară de la masă şi merseră la treburile cârciumii. Nenea Sofocle tronă iar la casă.

— Unde locuieşte dânsul? întrebă Lena pe tanti Caliope, privind spre nepot.

— A mai clădit el două odăi ale lui în fundul curţii, a reparat şi magazia. A tencuit-o, acolo nu mai plouă. Are şi sobă. Odăile sunt de chirpici. Zice că vrea să se însoare. Tu ai să stai cu mine până una-alta. Eu cred că el n-o să aibă ce zice.

— Bine, stau. Şi cu bombardamentele cum aţi făcut? Ce faceţi când vin?

— Păi, azi, eu am ieşit în curte. La început intram în pivniţă, dar mie îmi place să mor la aer, nu în pivniţă.

— Găsiţi marfă?

— Greu, dar găsim.

Tăcură. Lena întrebă iar:

— Tanti, plăcinte mai faci?

— Las’ că-ţi fac mâine, că-i duminică.

Şi Caliope rămase pe gânduri. Lena râse fericită.

— Mersi, tanti. Ai cam slăbit matale, tanti Caliope.

— Mi-e urât. Sofocle, de când a venit nepotul, numai cu el vorbeşte. Timpuri grele. N-am cu cine vorbi.

— Las' că vorbim amândouă.

— Foarte supărată am fost că ai plecat! De ce oi fi plecat, că nu îţi lipsea nimic!

— Las' că am venit.

Tăcură iar amândouă. Coana Termopile se aplecă spre Lena şi îi spuse în taină:

— Zice că vin comuniştii.

— Cine zice?

— Lumea zice. Zice că iau banii lumii şi pun femeile la comun.

— N-o fi chiar aşa…

— Câştigă nemţii, e rău, câştigă ceilalţi, e rău. Rău şi aşa, rău şi aşa. Am muncit o viaţă să adunăm ceva şi se duce totul pe gârlă. Bine că a murit mamă-ta. Ea a scăpat, că, dacă trăia, ce se făcea?! Ferice de morţi!

— Pe nana Lisa aţi mai văzut-o?

— Deloc. Şi ne-am purtat frumos cu ea. De ce n-a mai venit? Aşa sunt oamenii, răi.

— O fi avut treabă.

— O fi avut! Dar tu n-ai mai văzut-o?

— Nu. M-a lăsat acolo unde m-a dus şi nu mai ştiu nimic de dânsa.

După o pauză, Caliope zise:

— Poate că a murit.

Lena tresări. O durere în suflet trecu prin ea:

— Poate trăieşte.

— Unii oameni mor, decretă tanti Caliope.

— Dar pisicile dumneavoastră, tanti, mai trăiesc?

— Una a murit că era bătrână, alta a făcut pui şi a murit şi ea. Au rămas doi pui. Au crescut mari. Seamănă cu cele moarte.

— Tanti, a mai avut cine să-ţi citească romane?

— Nu, că lui Sofocle nu-i place ce scrie în cărţi. Zice că-s prostii. Eu încă mă gândesc la contele de Monte Cristo. Ce de bani a găsit în insulă. Ce noroc pe el! Eu nu cred că am să mai trăiesc multă vreme cu bombardamentele astea!

— Lasă, tanti, că trece.

— O trece!

Tăcură iar.

— Lena, tu n-ai bagaj?

— Nu. Câte ceva, numai ce-i în bocceluţă. Aduc eu mai târziu haine. Să mergem acum în casă, tanti. Vrei să te frec pe picioare, că-ţi făcea bine?

— Vreau.

Intrară în odaie. Lena, ca la ea acasă, îşi puse un şorţ, îşi suflecă

mânecile, luă un lighean, încălzi apă. Tanti Caliope o privea cu plăcere trebăluind, se descălţă şi îşi puse picioarele în apa caldă. Suspină a descătuşare. Lena îngenunche şi încet, cu grijă, spălă picioarele bătrânei Erau picioare slabe, palide şi neaşteptat de tinere pentru vârsta lui Caliope.

— Tanti, ce picioare tinere ai!

— N-am purtat niciodată tocuri înalte, că am fost femeie cumsecade. Nici cu pudră nu am dat, nici la dentist n-am fost.

— Tanti, dumneata nu ai fost niciodată amorezată?

— Amorezată? De, mai ştiu şi eu?! Eu zic că n-am fost! Au vrut părinţii să mă mărite, era băiat frumos, venea şi ne vizita. Mi-a adus odată flori, dar s-au certat familiile pe zestre şi el a luat una mai bogată, iar eu am plecat cu Sofocle în România, să-l ajut, n-am avut timp să plâng. Cu cine era să mă mărit în ţară străină? Nu cunoşteam pe nimeni. Numai de n-ar veni comuniştii! Dar tu de ce nu te măriţi? Nu ai pretendent?

— O să mă mărit eu, mai târziu.

— Dacă vrei, vorbesc eu cu tanti Didi, ştii, croitoreasa, ştii, cea din strada Minotaurului, că ea aranjează căsătorii. Şi pe mine a vrut să mă mărite, dar nu a mers. Tu te-ai făcut mare şi distinsă. O să fie uşor. Are odăi de închiriat, cu ora, cu ziua, cu noaptea, după nevoia clientului. Câştigă bine. Trebuie pricepere multă pentru o întreprindere ca a ei. Vrei să vorbesc cu ea pentru tine? Să te mărite? Are ocazii bune.

— Mai aşteptăm, tanti, mai aşteptăm.

Lena se gândi, cu spaimă, că peste câteva luni nu va mai putea ascunde că este însărcinată.

— O să-ţi dea tanti, după ce m-oi încălţa, nişte dulceaţă de chitră, că-ţi plăcea. E făcută de mine. Ştii că ştiu.

— Da, ştiu. Mulţumesc, cu plăcere.

— Mâine aş face nişte sufle de morcovi, zise tanti Caliope, căzută pe gânduri, cu picioarele în apă.

— Păi, matale ştii să faci sufle de morcovi?

— Nu, nu ştiu. Am zis numai aşa…

— Las' că ştiu eu, tanti. Îţi fac eu.

— Ştii?

— Ştiu.

— Păi de aia am zis de sufle, şi Caliope surâse viclean. Ziceam că ştii tu, că te-ai făcut cucoană, numai de n-ar veni bombardamentu…

Tanti Caliope scoase picioarele din apă.

— Şi o să-ţi aşeze tanti şi pătucul tău, să ai unde dormi, îl vezi? Nu l-am scos din odaie. Tot credeam că te întorci. Te-ai făcut mare, dar ai să mai încapi. Nu cred că o să vrea nepotul Aristide să-ţi dea magazia, că a cheltuit cu ea. Are planurile lui. El ne moşteneşte. Aşteaptă să

murim noi. Fiecare cu interesul lui. Bine că ai venit, că-mi era urât fără tine, dar nu ştiam unde să te caut. De ce oi fi plecat, de ce te-o fi luat nana Lisa, numai Dumnezeu ştie, că nu-ţi lipsea nimic! Mâine fac plăcinte, întind foi proaspete. Numai de n-ar veni comunismu…

Capitolul XVII

Apoi lucrurile pe pământ avură o întorsătură violentă. O lămurire mult aşteptată, sfâşietor de aşteptată, se ivi. Noul, viaţa nouă, clădită pe sacrificiul atâtor eroi şi martiri, se născuse.

Se semnase armistiţiul. O bucurie imensă cuprinse inima Lenei. Îi cânta în trup o încredere desăvârşită, că armistiţiul însemna nu numai înfrângerea duşmanului, dar şi pacea imediată, şi că această pace va fi înfăptuită perfect.

Era prima oară în viaţa ei când i se păru că de acum înainte va fi conştient fericită.

Gândurile îi erau simpliste, dar aveau aripi, chiar şi viitorul copilului îi păru asigurat. Simţea că începuse „lumea ei", lumea nouă pentru care murise eroic tatăl ei.

Ce va fi lumea nouă şi cât timp îi va trebui ca să se desăvârşească, astea erau încă pentru Lena lucruri nebuloase, dar clar îi apărea în minte că începutul lumii noi luase fiinţă.

Lena se simţea şi ea nouă, proaspătă, gata să participe cu întreaga ei dăruire la viaţa nouă ce se ivea. Adevărata schimbare a vieţii materiale nu putea fi decât cea care va transforma totodată şi condiţia morală a lumii, îşi spunea.

Lena îşi da seama că, deşi împlinea şaisprezece, poate şaptesprezece ani, maturitatea ei era mult mai gravă ca cea a altor adolescenţi de aceeaşi vârstă: nici Cantemir, cu câţiva ani mai în vârstă decât ea, şi nici chiar Roxana, care era totuşi, din pricina răsfăţului, încă iresponsabilă, în mod vădit nu se mulţumeau cu lumea în care se născuseră şi crescuseră.

Într-adevăr, toată suferinţa pe care o îndurase ea, Lena, îi dăduse o maturitate deosebită. Ajunsese chiar să nu mai regrete durerea trăită, prin care ea căpătase acel simţ al hotărâtei libertăţi interioare, de alegere a gândurilor, de participare cu viaţa pe care o aştepta acum.

Tot ce suferise, tot ce greşise, tot ce răbdase din copilărie şi până în clipa de faţă şi mai ales ce înţelesese în urmă, îi conferise mândria conştientă că era fata lui Anghel Mărgărit, erou al lumii noi ce lua fiinţă.

Ea, Lena, voia ca de acum înainte să poată dovedi inimii ei, vieţii, că într-adevăr înţelesese care îi era datoria. O făcea parcă mai hotărâtă, mai dârză, mai avidă de viaţă, în faţa amintirii înfiorate ce o purta tatălui ei.

Da, armistiţiul se încheiase. Lumea nouă începuse, dar nu şi imediat pacea, după cum crezuse ea.

Şi au mai fost trei zile de iad. Trupele germane, înainte de-a se retrage din Bucureşti, au bombardat oraşul fără cruţare. Din ură şi furie, fără întrerupere, fără ţintă, fără milă. Fuseseră învinşi. Nu mai

urlau sirenele, ca să dea alarma. Nu se auzeau decât, neîntrerupt, exploziile, zgomotul bombelor, al motoarelor. Nu era apă, nu era mâncare, numai spaimă, sânge, moloz, urlete, praf, fum şi moarte.

Şi îndârjire eroică era. Fiecare aştepta în orice clipă posibila lui moarte, dar fiecare, după patru ani de război, mai aştepta, cu orice risc, dezlegarea. Obosise pământul, se săturase de atâta sânge, lacrimi şi morţi îngropaţi în el. Se săturase şi văzduhul de-atâtea explozii, strigăte, gemete, plâns, înfricoşare, blesteme, ură şi rugăciuni.

Explica tanti Caliope cum scrie în *Biblie* că trebuiesc 36 de oameni „drepţi" ca pământul să poată exista. Poate că cei 36 de „drepţi" au fost găsiţi, deoarece pământul n-a explodat şi pluteşte încă în constelaţia lui.

În cârciuma „La Termopile", unde Lena trăia, haosul era total. Animalele, găinile, raţele, câinele, porcul, porumbeii, după ce, înnebuniţi, urlaseră fiecare pe legea lui, scăpaseră la început din coteţe şi fugiseră care-ncotro, prin curte, prin vecini, pe maidane. Aristide, nepotul, palid şi el, voia să-i prindă să-i închidă. Alerga după animale. Tanti Caliope, de pe rogojina unde zăcea în curte, bolnavă de spaimă şi resemnare, îi striga:

— Lasă orătăniile să moară în aer liber, ca mine!

Aristide a tăiat câteva găini.

— Măcar să le mâncăm.

— Tocmai alea de ouau! a observat tanti Caliope cu mâhnire.

Şi îi făcu Lenei un semn ascuns cum că Aristide nu-i întreg la minte.

Aristide, istovit, se plimba printre acareturile curţii. Nu ştia dacă vreo bombă va distruge tot, sau dacă va omorî poate numai pe Sofocle şi Caliope, iar el, Aristide, va supravieţui şi va rămâne stăpân. Purta testamentul lor în buzunar la haină, la piept.

Nenea Sofocle zăcea în pivniţă, beat mort. Că numai aşa îi trecea frica.

Într-una din aceste zile, tanti Caliope, de pe rogojina ei, unde Lena îi adusese o cafea, se uită cu uimire la fată:

— Bombardament, bombardament, dar te îngraşi pe zi ce trece şi nu mănânci mai nimic! Că acuma, cui îi arde să mănânce?! Nu te mai încap rochiile.

Lena se lăsă în genunchi lângă bătrână:

— Tanti, nu mă îngraş. Sunt însărcinată.

Tanti Caliope râse cu poftă:

— Lena, ce-ţi veni să vorbeşti prostii mai mari decât tine? De ce mă faci să râd, când nu-mi arde de râs? Murim aici sub bombardament şi tu faci glume!

— Tanti, nu este glumă. E adevărat!

Tanti Caliope se opri din râs, încremenită:

— Lena, tu vrei să mă omori?

— Nu, tanti, nu vreau. Vreau să trăieşti.

— Păi cum să trăiesc, dacă eşti însărcinată? Ce vrei să facem cu copilul?!

— Îl cresc eu!

— Ne omoară întâi Sofocle şi apoi ne omoară Aristide. Ei n-or să vrea plod.

— Vedem noi atunci ce facem. Întâi să scăpăm cu viaţă din bombardamente.

— Da, să scăpăm.

Coana Termopile o privi iscoditor pe Lena:

— Cu cine îl făcuşi?

— Cu tat-su, o lămuri Lena.

Râseră amândouă.

— Bine, bine, dacă nu vrei să-mi spui. Dar eu tot nu ştiu cu cine l-ai făcut. Te fereşti de mine, dar lasă! Vrei să trimitem după tanti Didi? Te scapă ea. Am ceva bani ascunşi.

— Nu, că nu se mai poate. E prea târziu.

— De ce nu mi-ai spus mai devreme?

— Ca să-l păstrez, tanti. Îl iubesc.

Cârciumăreasa rămase cu gura căscată. Întreaga ei fiinţă căuta să înţeleagă ceva de neînţeles.

Lena se aşeză alături pe rogojină:

— Lasă, tanti, că o să fie bine. O să vezi!

Caliope începu să plângă. Îşi aşeză capul în poala Lenei şi plânse:

— Care bine? Ce bine? Nu vezi?! Ne omoară Aristide să ne moştenească, e bombardament, tu eşti însărcinată, ce s-alege de noi?! Am să mor cerşetoare pe drumuri.

Lena o mângâie.

— Taci, tanti, taci, scumpo. Nu mai plânge. Ai să vezi cum ai să te bucuri de copilul meu.

Caliope plânse mai tare.

— Eu n-am avut niciodată copil. Cum era să am, când n-am avut bărbat? Numai pe tine te-am ţinut de copil, că n-am avut zestre destul de mare să mă mărit, ştii!

Lena simţi că-i dau şi ei lacrimile.

— Da, ştiu. Lasă, lasă, om vedea noi! Merg în pivniţă să-i duc şi lui nenea Sofo o cafea.

— Mergi.

Aristide, nepotul, mai plin de bube, mai murdar ca niciodată, se încăpăţâna să stea în cârciumă să mai servească vreun client.

Pentru Lena, Aristide nepotul era o taină. Nu-l înţelegea câtuşi de puţin. De când sosise ea la cârciumă, de câteva luni, Aristide nu-i spusese niciun cuvânt. Nici pe româneşte, nici pe greceşte. Nici la

bună ziua nu-i răspundea. Înadins Lena i-a vorbit desluşit câte ceva, privindu-l drept în ochi, dar nici atunci Aristide nu i-a răspuns. Parcă era orb, mut şi surd în faţa ei.

Câteodată Lena simţea că se întâmpla ca el să o privească în ascuns. Sta încremenit şi o privea fix şi lung, fără să vorbească, şi părea că nu o vede. Sub privirile lui, Lena se simţea stafie. Apoi Aristide pleca, tot fără să-i fi vorbit.

Lena nu putea lămuri nici ce înseamnă tăcerea lui şi nici privirea lui iscoditoare: milă, ură, poftă, curiozitate, dispreţ, enervare, uimire, timiditate, furie? Oare observase că este însărcinată şi nu îndrăznea încă să-i spuie nimic?

Dar Lena îşi da bine seama că trebuie să rabde şi tăcerea şi privirea acestui om, privirea lui Aristide, nepotul. De fapt, el era acum stăpânul. Nu se putea supăra pe el. Cum să se supere? La ce ar fi folosit? Lena nu uita că n-are acte, că n-are bani, prieteni, rude şi că e însărcinată.

Răbda.

Explodaseră bombe, se dărâmaseră case, se dărâma oraşul, mureau oameni îngropaţi sub dărâmături, dar Aristide, în timpul ăsta în care orice om căuta o suflare omenească, o apropiere, o înţelegere, rămăsese străin, mut. În cârciumă, cu clienţii şi cu Sofocle, era vorbăreţ, explica, glumea, hotăra, socotea, se tocmea, dar în faţa Lenei continua să tacă. O tăcere totală, neînţeleasă.

— Tanti Caliope, de ce Aristide nu vorbeşte cu mine?

— Ştiu şi eu?! Nu ştiu!

— De mine nu v-a întrebat niciodată nimic?

— I-am explicat noi că de când erai mică ai crescut la noi, că erai aşa, un fel de nepoată. Ştie că eşti harnică. I-am spus şi că voiam să te măritǎm cu vreun nepot.

— Şi?

— Şi altceva nu i-am spus, că, dacă ar şti că eşti însărcinată! Lena, eu am crezut că cu el…

— Nu, tanti, nu cu el. Cu altcineva.

— Şi nu vrei să-mi spui cu cine?

— Nu-l cunoşti matale.

— Unde e?

— Nu ştiu. Ne-am certat şi gata. E dispărut.

— O fi murit şi el.

— Nu ştiu, tanti, nu ştiu. Să-l uităm.

Atât de desăvârşit depăşise dragostea ei pentru Cantemir, încât Lenei îi era greu să-şi aducă aminte că el era tatăl copilului ei. Copilul era numai al ei, prin încredere, prin iubire, prin speranţă, prin dorinţa de a-l vedea viu şi crescând.

— Ce ne facem? se jelea Caliope.

— Nu ştiu. Taci, taci. Tanti, nu mă tulbura..

* * *

A mai trecut o lună. Se făcuse pace. Fiecare îşi căuta rosturile, fiecare după puterile lui.

Într-o zi Lena se afla în odaie cu tanti Caliope. Tricotau nişte pulovere pentru la iarnă. Caliope şi Lena cântau încet un cântec grecesc.

Deodată a intrat în odaie Aristide, nepotul. S-a oprit în prag, n-a închis uşa în urma lui, a lăsat-o larg deschisă. S-a adresat lui Caliope, arătând-o pe Lena cu degetul şi cu bărbia. A zis:

— Femeia asta să plece de aici.

Caliope a încremenit.

— Unde să plece?

— Treaba ei. Nu mă interesează. Să plece imediat. Să plece.

Părea furios, tremura. Înghiţea greu, de furie.

— Dar ea aici locuieşte, la mine… Eu am invitat-o.

— Să nu aud nimic. Eu am venit aici înaintea ei. Nu am nevoie de străini la mine în casă. S-a făcut pace, vreau să mă însor.

— Însoară-te, cine te împiedică?

— Nu se poate cu femeia asta în casă. Face pe cucoana. Eu vreau să comand, eu, nu ea. Şi peste toate alea îi mai dăm şi leafă.

— Munceşte cât dumneata, Aristide.

Lena gândi, atât de liniştită, încât ea singură se sperie de calmul ei: „Bineînţeles că nici aicea nu este locul meu. El are dreptate. Dar ce furie inutilă, ce ură!”

— Degeaba. Poate munci cât o vrea. Femeia asta nu-mi place şi îmi strica planurile. Cum o să aduc o altă femeie în casă, cu ea, care se vâră peste tot? Parcă ar fi ea stăpână. De ce m-aţi chemat aici, ca să aranjaţi după gustul dumneavoastră viaţa mea? Să plece, să plece!

Caliope îşi frânse mâinile.

— Asta e ca să mor eu mai repede, să ne moşteneşti.

— O să vă moştenesc eu când v-o veni timpul să muriţi, că nu vă dau eu otravă şi nici n-oţi trăi cât lumea, şi nici cât mine, dar până una-alta, ea să plece.

— Lena, Lena, strigă Caliope, el mă omoară!

— Taci, tanti, taci.

Erau îmbrăţişate. Aristide hotărî:

— Îi dau trei zile, ca să nu ziceţi că sunt rău. Şi să n-o mai văd, că fac crimă. De-aia muncesc eu aici, ca un rob, ca să se foiască ea de colo-colo ca o stăpână?

Stând aşa şi văzându-l şi auzindu-l pe Aristide cum răcneşte şi cum se înroşeşte de furie, Lena simţi deodată o mare descătuşare. „Poate, îşi zise, dacă nu striga el aşa, nu aveam încă puterea să mă hotărăsc să

plec. De milă, de laşitate, de teama necunoscutului, dar acum s-au împlinit sorţii. Ştiu ce am de făcut. E bine că Aristide a hotărât, clar!" Şi o bucurie neaşteptată izbucni iar în inima ei. Parcă în clipa asta Lena se deşteptă din coşmar, coşmarul atâtor ani, al întregii ei vieţi de până acum.

Aristide încă striga:

— Să n-o mai văd. Vreau să mă însor. Nu-mi trebuiesc două femei în casă, să se păruiască de gelozie.

Şi plecă trântind uşa.

Două griji avea Lena: să nu sufere prea mult bătrâna şi să nu sufere copilul în pântecele ei. De mai multă vreme începuse să mişte. Bucuria, hotărârea din inimă îi erau neclintite.

— Tanti, hai mai întâi să ne liniştim. Poate că el are dreptate. Sunt o străină, tanti.

— Eşti nepoata mea.

— Nu, tanti, nu sunt nepoata dumitale. Te iubesc ca pe o rudă, dar nu sunt nepoata dumitale. Hai să ne liniştim, şi apoi să vedem ce facem.

— Am şi nişte bani ascunşi.

— Am să caut de lucru. Poate găsesc de lucru.

— Unde să mai găseşti tu o cârciumă ca a noastră?

— Poate găsesc altceva. Şi am să viu să te văd, să-ţi arăt copilul. Las' că e mai bine că a vorbit desluşit. Altfel nu mă hotărâm şi trăiam amândouă cu frica în sân. A vorbit la timp.

Lena se uită în jur. Aici copilărise. Aici găsise adăpost. Acum pleca. Unde? Nu ştia. Pleca. Viaţa îi apărea înainte, cu toată puterea şi misterul ei.

— Tanti Caliope, hai să bem întâi o cafea. O faci matale, că ştii mai bine ca mine. Apoi eu plec.

— Unde te duci?

— Să caut de lucru.

— Dar te întorci?

— Sigur.

Băură cafeaua. Lena se îmbrăcă. Se îmbrăcă cu grijă, cu cea mai bună rochie. Se pieptănă cum îi sta mai bine. Părul îi era numai bucle.

— Parcă te-ai duce la nuntă, şi nu plângi deloc cu mine.

Lena râse. Copilul se mişcase din nou. Copilul ei!

Apoi ieşi în stradă. Se uită şi aici în juru-i văzu ruinele caselor dărâmate, mormanele de moloz negru, dar pacea se făcuse. O lume nouă începea. Ce fusese, nu mai putea fi! Oare ce începea acum? În tot cazul, ştia, simţea că locul ei este în lumea nouă, care începuse. Pentru gândurile, speranţele acestei lumi murise tatăl ei, pentru gândurile şi speranţele acestea va trăi ea.

Cumpără din nou gazeta apărută numai de o lună de zile. Lena

învăţase pe de rost adresa. Acum mai controlă o dată.

Hotărârea ei era luată. Şi deodată îşi dădu seama că ceea ce voia să facă acum era de fapt o hotărâre luată mai demult, care mocnise. Acum se aprinsese ca un foc. Controlă în gazetă adresa redacţiei şi o porni într-acolo. Încă nu ştia ce va spune acolo. Nu era momentul să spună fraza solemnă: „Sunt Lena, fata lui Anghel Mărgărit", nu o putea spune oricând, oricui. Nu se putea juca nicidecum cu această frază. În tot cazul, o chema Mărgărit. Dar cu ce va putea dovedi acest adevăr? Nu avea acte. Nu ştia unde se află „halta", „triajul" copilăriei. Totuşi, îi păru că ştia suficient din copilăria ei ca să poată fi crezută, crezută pe cuvânt. I se va da oare ceva de lucru? Orice, dar să aibă un rost pe lume, ea şi copilul ei. Chiar de va fi greu, era învăţată cu greul…

Când ajunse şi urcă la etaj, la redacţie, încă nu ştia ce va cere, ce va spune şi, mai ales, ce nu va spune.

Intră într-o odaie. Nimeni nu ridică privirea către ea. Aveau treabă. Zgomotul maşinilor de scris umplea odaia.

Lena înaintă în faţa unui birou şi se opri. Omul care scria ridică ochii şi o întrebă:

— Ce doreşti?

— Pot vorbi cu dumneavoastră?

— Poţi.

— Caut de lucru.

— Cine eşti?

— Mă cheamă Lena Mărgărit.

— Ce ştii să faci?

— Pentru început, accept orice.

— „Orice" este cam vag. Ştii să scrii la maşină?

— Nu.

— Câte clase ai?

— Am învăţat singură.

— Nu ai diplomă?

— Nu.

— Unde ţi-e familia? Unde locuieşti?

Inima Lenei începu să bată tare. Reîncepea interogatoriul necruţător. Şi Valentina Racoteni, şi Sofia Albu, şi Cantemir, acum şi omul acesta…

Lena se încăpăţână în tăcere. Nu voia încă să vorbească. I se strânsese dureros gâtul.

Omul de la birou o privi cu uimire. Zise:

— Păi, tovarăşe de serviciu avem suficiente.

Lena tăcu. Din nou copilul în ea mişcă.

— Accept orice loc. Cred că pot fi de folos. Ştiu suficientă carte. Nu fac greşeli de ortografie. Pot corecta un text. O rup destul de bine

franţuzeşte şi greceşte! Mă descurc…

— Greceşte?! Eşti grecoaică?!

— Sunt româncă.

— Vino mâine cu actele dumitale, să vedem.

— Să vedeţi, actele mele… şopti Lena.

În clipa asta pe uşă intră un tânăr. Părea foarte grăbit. Avea un teanc de hârtii în mână.

— Mă iertaţi, zise el fără să privească pe Lena, şi puse pe biroul în faţa căruia sta Lena hârtiile ce le avea în mână. Trebuie să plec. Mă grăbesc.

Mai spuse:

— Trec mâine să iau răspunsul.

Lena rămase încremenită în faţa acestui tânăr. Îl privi cu o intensitate sălbatică. Omul o privi şi el, în goană, puţin mirat de privirea ei. Ieşi cu aceeaşi grabă cu care sosise.

Lena, abia mai putând respira, întrebă pe omul ce-i sta în faţă la birou:

— Vă rog, domnul, domnul care a fost aici, nu este Tudor Calotă?…

— Da, el este. De unde îl cunoşti?

— Mă iertaţi, spuse Lena, trebuie să-i vorbesc. Mă întorc imediat.

Şi Lena ieşi în goană, spre marea uimire a omului de la birou. Ieşi, privind în jur, dar sala de aşteptare era goală. Alergă mai departe, alte odăi, dar pretutindeni pustiu. Tudor Calotă dispăruse.

Înnebunită, Lena deschise toate uşile care îi stăteau în cale, fără să mai bată, dar nu întâlnea decât privirile uimite, la apariţia ei vijelioasă, ale celor ce lucrau pe la birouri. Spunea „mă iertaţi” şi pleca în goană.

Tudor Calotă nu se afla nicăieri. Inima Lenei bătea atât de tare, încât nu avu curajul, nici puterea să se întoarcă imediat în biroul de unde plecase, unde îl văzuse pe Tudor Calotă. Trebuia să-şi vină în fire, să se reculeagă, să judece mai departe ce are de făcut.

Aceiaşi ochi, aceeaşi privire, aceeaşi buclă de păr căzută pe frunte, acelaşi pas, dar el nu o putea recunoaşte. Era prea mică atunci când, ultima dată, o văzuse la gară. Se schimbase prea mult, dar el era acelaşi. Aceiaşi ochi, aceeaşi privire, aceeaşi buclă de păr căzută pe frunte, acelaşi pas…

Lena se aşează pe o bancă, mai bine zis căzu istovită. O tulburare exaltată o cuprinsese. Dar dacă nu-l va mai putea găsi? Va întreba în redacţie de Tudor. Dar dacă nu vor voi să-i dea adresa lui?

Se purtase ca o nebună. Plecase din birou ca o zăpăcită. Nici de lucru nu îi vor mai da. Nu-i mai rămânea decât să stea şi să pândească intrările redacţiei până îl va întâlni. El spusese că se întoarce „mâine”. Îl va pândi până îl va găsi.

Aşezată pe o bancă, Lena plânse. O năpădiseră lacrimile fără să-şi dea seama. Nu-şi stăvili plânsul. Plânse mult, uitată. Puse mâinile pe faţă şi plânse fără întrerupere, în neştire.

O voce o întrebă:

— Fată, de ce plângi?

Lena ridică ochi. În faţa ci sta Tudor Calotă. Lena se ridică şi strigă:

— Tudor!

El o privi uimit.

— Tudor! Eu sunt Lena, fata lui Anghel Mărgărit…

Faţa omului se făcu palidă. Tot trupul i se îndreptă, se încordă. Parcă crescu, se înălţă.

Aşa au stat, faţă în faţă, privindu-se, recunoscându-se. Şopti şi el:

— Lena, fata lui Anghel Mărgărit…